

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu
Alueiden kehittäminen
26/2010

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

ELINA AURI

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja

Alueiden kehittäminen

26/2010

Tekijät Författare Authors Saaristoasiain neuvottelukunta Puheenjohtaja, kansanedustaja Mikaela Nylander Pääsihteeri, neuvotteleva virkamies Jorma Leppänen Suunnittelija, filosofian maisteri Elina Auri	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Heinäkuu 2010 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö, Saaristoasiain neuvottelukunta Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret		
Tiivistelmä Referat Abstract Selvitys tarkastelee pysyvästi asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston elinoloja ja niissä tapahtuneita muutoksia viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Selvityksen tarkoituksena on myös hahmottaa saarten tulevaisuudennäkymiä sekä ajantasaistaa aikaisemmat saaristolastot. Selvityksen aineisto kerättiin paikkatietopohjaisen yhdyskuntarakenteen seuranta-järjestelmän ja kunnille lähetetyn kyselyn avulla. Selvitys ei koske Ahvenanmaan maakuntaa. Suomessa on tällä hetkellä 549 pysyvästi asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saarta, ja niillä saarilla pysyviä asukkaita 8 706. Vaikka saariston vakituisen asutuksen määrä on ollut laskussa viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, ei saaristossa ole koskaan asunut näin paljon ihmisiä kuin tänä päivänä. Vapaa-ajan asuminen on kasvattanut suosiotaan ja vapaa-ajan asunnoilla vietetään entistä enemmän aikaa. Pysyvästi asutuilla ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla saarilla on noin 15 000 vapaa-ajan asuntoa ja niillä noin 60 000 säännönmukaista käyttäjää. Saaret ovat kooltaan yleensä suuria (309 yli 50 hehtaarin saarta), joten maapohjaa yrittämiseen, asumiseen, mökkeilyyn, virkistykseen ja luonnonsuojeluun on periaatteessa runsaasti. Verkkosähkö on yli puolessa, laajakaista ja jonkinlainen tieverkko noin kolmanneksessa saarista. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston palvelut ovat keskittyneet suurimpiin saariin. Kauppoja selvityksen piiriin kuuluvilla saarilla on 14. Mikäli tarkastellaan kauppojen sijainteja niin 40 % saariston asukkaista asuu saareissa, jossa on kauppa. Kouluja ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa on 12 ja oppilaita 334. Monen saaren palvelut ja erityisesti vapaa-ajan toiminta kuitenkin vilkastuvat kesäkuukausina, jolloin saaristossa järjestetään monenlaisia kulttuuritapahtumia. Saariston työpaikkarenteessa on tapahtunut selkeä muutos viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Vielä 1990-luvun alussa yli puolet saariston elinkeinoista oli alkutuotannon parissa, kun määrä nyt on laskenut alle neljännekseen. Vastaavasti palveluiden osuus saariston työpaikosta on kasvanut yli puoleen. Saaristo tarjoaa työpaikan 36 %:lle työikäisistä, joten pendelöinti on arkea monelle saaristolaiselle. On myös todennäköistä, että moni asukas tekee ainakin osittain etätöitä, vaikka nämä tiedot eivät näy virallisissa työpaikkatiedoissa. Kuntien omat arviot saarten tulevaisuudennäkymistä ovat positiiviset. Asukasluvun arvellaan laskevan noin 2 %:lla kymmenen vuoden kuluessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana saariston väestömäärä on kuitenkin laskenut noin 8 %:lla, joten on todennäköistä, että vakituisen saaristoväestön määrä laskee kuntien arvioita enemmän. Saarten asukasmäärää on kuitenkin hankala ennustaa eikä lopulta ole olemassa mitään ehdotonta kaavaa saarten elinvoimaisuuden turvaamiselle, sillä yksinkertainen, luonnonmukainen elämäntapa saattaa kiinnostaa osaa ihmisistä, vaikka elinolot olisivatkin useimpien muiden mielestä puutteelliset. Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilöt: Alueiden kehittäminen -yksikkö /Jorma Leppänen, puh. 010 606 4934		
Asiasanat Nyckelord Key words Saaristo, saaristolaiset, elinolut		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-374-1	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 115	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 20 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Sisältö

Lukijalle	6
Tiivistelmä	7
1 Johdanto	12
1.1 Selvityksen lähtökohdat ja aineisto.....	12
1.2 Aikaisemmat saaristoselvitykset.....	13
2 Suomen saaristopolitiikka	15
2.1 Saaristoisuus ja vesistöisyys lukuina	15
2.2 Saaristolaki.....	15
2.3 Saaristokunnat ja saaristo-osakunnat.....	16
2.4 Valtioneuvoston periaatepäätös saariston kehittämisestä vuosille 2010–2011.....	17
3 Saarten elinolot	18
3.1 Saarten määrä	18
3.2 Liikenneyhteydet, pinta-ala sekä etäisyys kiinteään tieyhteyden paikasta.....	19
3.3 Infrastruktuuuri.....	20
3.4 Palvelut.....	21
3.5 Harrastustoiminta	24
4 Saarten asukkaat	26
4.1 Asukkaiden määrä.....	26
4.2 Ikärakenne.....	28
4.3 Elinkeinot	29
4.4 Rakennustiedot.....	31
4.5 Osa-aikaiset asukkaat	31
5 Saarten tulevaisuudennäkymiä	33
5.1 Asutus kymmenen vuoden kuluttua.....	33
5.2 Elinvoimaisuuden turvaaminen	35
6 Pysyvästi asutut saaret maakunnittain	38
6.1 Etelä-Karjala.....	38
6.2 Etelä-Pohjanmaa	41
6.3 Etelä-Savo.....	41
6.4 Itä-Uusimaa.....	45
6.5 Kainuu	49
6.6 Kanta-Häme.....	52
6.7 Keski-Pohjanmaa	53
6.8 Keski-Suomi	53
6.9 Kymenlaakso	56
6.10 Lappi.....	60

6.11 Pirkanmaa.....	63
6.12 Pohjanmaa	65
6.13 Pohjois-Karjala	68
6.14 Pohjois-Pohjanmaa	72
6.15 Pohjois-Savo.....	74
6.16 Päijät-Häme.....	78
6.17 Satakunta.....	81
6.18 Uusimaa.....	85
6.19 Varsinais-Suomi.....	88
Lähteet	94
Liite 1 Ilman hiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret.....	95
Liite 2 Kysely ilman hiinteää tieyhteyttä olevista pysyvästi asutuista saarista	111

Lukijalle

Saaristoasian neuvottelukunnan teettämä saariselvitys ajantasaistaa aikaisemmat saaristolastot, kuvaa pysyvästi asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston elinoloja ja niissä tapahtuneita muutoksia viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana sekä hahmottaa saarten tulevaisuudennäkymiä.

Selvityksen aineisto kerättiin paikkatietopohjaisen yhdyskuntarakenteen seurantarjestelmän (YKR) ja kunnille lähetetyn kyselyn avulla. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat saaret ovat pieni mutta tärkeä osa saaristolain mukaisista saaristoalueista. Selvitys ei koske itsehallintomaakunta Ahvenanmaata. Tietosuojalaki rajoittaa saarikohtaisten tietojen julkaisemista.

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat saaret ovat asukasluvultaan pienehkö, mutta hyvin tärkeä osa, maan saaristoalueista. Saaristolain (494/81) mukainen saaristokäsite käsittää paitsi ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret myös kiinteän tieyhteyden saaria sekä saaristomaisia vesistöjen ja meren rikkomia alueita.

Selvityksen mukaan Suomen mannermaalla on selvityksen mukaan 549 pysyvästi asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saarta 112 kunnassa. Pysyviä asukkaita on 8 706 ja vapaa-ajan asukkaita 60 000.

Siltarakentamisen vaikutus neutraloiden saarilla ei ole pysyvä ja osa-aikainen asutus yhteen laskettuna koskaan asunut niin paljon ihmisiä kuin tänä päivänä. Niinikään vuodesta 1990 lähtien saarten vakinainen väestö on pienentynyt todellisuudessa vain 8 %, kun se on haja-asutusalueilla pienentynyt keskimäärin 20 %. Tämä kertoo saariston vetovoimasta ja saaristopolitiikan toimivuudesta.

Alkutuotannon osuus elinkeinorakenteesta on neljännes (1990 60 %). Vastaavasti palveluiden osuus saariston työpaikosta on jo 65 % (v. 1990 29 %). Saaristo- ja vesistömatkailusta ollaan kehittämässä eurooppalaista vetovoimatekijää hallitusten linjausten mukaisesti, mikä tulee lisäämään palvelutyöpaikkojen määrää entisestään.

Saaret ovat kooltaan yleensä suuria (309 yli 50 hehtaarin saarta), joten maapohjaa yrittämiseen, asumiseen, mökkeilyyn, virkistykseen ja luonnonsojeluun on periaatteessa runsaasti. Rakennustonttien tarjonnan lisääminen on kuitenkin tarpeen saarten elinvoiman yllä pidon kannalta.

Saaristoasiain neuvottelukunnan tarkoitus on tehdä vapaa-ajan asumissaarista erillinen selvitys. Näitä saaria on arvioitu olevan n. 15 000.

Yksinkertainen, luonnonmukainen saaristolainen elämäntapa vetää puoleensa merkittävää osaa ihmisistä pysyvinä asukkaina, vapaa-ajan asukkaina ja matkailijoina, vaikka palvelut on usein haettava kauempaa ja elinolot ovat monien mielestä joskus haasteelliset varsinkin pienillä saarilla. Saarilla on kaikkina aikoina ystävänsä.

Kiitämme selvitystyön laatijaa filosofian maisteri Elina Auria hyvin laaditusta selvityksestä.

Tiivistelmä

Nyt julkaistava saariselvitys on neljäs saaristoasian neuvottelukunnan teettämä Suomen mannermaan pysyvästi asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saaristoa koskeva selvitystyö. Selvitys ei koske Ahvenanmaan maakunnan saaria. Aikaisemmat selvitykset ovat tehty vuosina 1980, 1985 ja 1990. Selvityksen aineisto on koottu ympäristöhallinnon kehittämän yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmästä saadun aineiston (YKR-aineiston) sekä kunnille lähetetyn kyselyn avulla.

Tämänkertaisessa pysyvästi asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saaristoa koskevassa selvityksessä tarkastellaan ensin saariston lukuja ja kehitystä kokonaisuutena ja tämän jälkeen maakuntakohtaisissa yhteenvedoissa. Selvityksessä on pyritty kuvaamaan myös niitä muutostrendejä, joita ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa on tapahtunut viimeisen lähes kahdenkymmenen vuoden aikana. Tämän lisäksi on hahmoteltu saarten tulevaisuudennäkymiä tulevan kymmenen vuoden aikajanelalla.

Saariston vakituiset asukkaat

Selvityksen mukaan Suomen mannermaalla on tällä hetkellä 549 vakituisesti asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saarta. Aikaisempiin saaristolastoisiin verrattuna vakituisesti asuttujen saarten määrä on kasvanut huomattavasti. Saarten määrän suuri kasvu johtuu pääosin siitä, että tiedon hankinta perustui nyt paikkatietopohjaiseen tiedonkeruumenetelmään, kun aiempien selvitysten tiedot oli hankittu epätarkoiksi osoittautuneilla kuntakyselyillä. Osa uusista saarista lienee entisiä vapaa-ajan asumisen saaria, joissa on syntynyt vakinaista asumista.

Vakituisia asukkaita pysyvästi asutuilla saarilla on yhteensä 8 706. Selvitysten saarten asukasmäärä on laskenut viimeisen lähes kahdenkymmenen vuoden aikana noin 8 %. YKR-tietojen mukaan vuonna 1990 tämän selvityksen saarilla asui 9 511 henkilöä ja kymmentä vuotta myöhemmin 9 471 henkilöä. Haja-asutusalueen väestökehitykseen verrattaessa saariston väestökehitys on ollut myönteisempää.

Pysyvästi asutut saaret sijaitsevat 112 kunnan alueella. Selkeästi eniten vakituisesti asuttuja saaria on Varsinais-Suomen maakunnassa, jossa niitä on 177. Lähes puolet koko maan vakituisista saariasukkaista, eli 4 272 henkeä asuu Varsinais-Suomessa. Vajaa 40 % saarista sijaitsee Sisä-Suomessa ja loput meren saaristossa.

Asukasluvultaan 500–1 000 asukkaan saaria on 4: Hailuoto, Länsi-Turunmaan Korpo Kyrklandet, Kemiönsaaren Storlandet sekä Helsingin Suomenlinna. 100–500 asukkaan saaria on 7: Porvoon Suur-Pellinki-Ölandet, Maalahden Bergö, Raaseporin

Skärlandet, Länsi-Turunmaan Houtskari, Iniö sekä Lillandet ja Kemiönsaaren Rosalalandet. 50–100 asukkaan saaria on 15: Lappeenrannan Lamposaari, Porvoon Vähä-Pellinki, Juuan Paalasmaa, Kuopion Vaajasalo, Inkoon Orslandet, Naantalin Aasla, Kemiönsaaren Hitislandet, Länsi-Turunmaan Jurmo sekä Joutmo-Björkö, Kemiönsaaren Kasnäs, Länsi-Turunmaan Mielisholm, Mossala, Norrskata, Naantalin Palva ja Kustavin Vartsala. Enintään kahden asukkaan saaria on 309 eli yli puolet kaikista saarista.

Yli 65-vuotiaita saaristolaisia on 23 % ja alle 15-vuotiaita lapsia on 13 %. Vertailuluvut vuoden 2000 tilanteeseen osoittavat suhteiden pysyneen lähes samoina: yli 65-vuotiaita oli 21 % ja alle 15-vuotiaita 15 %. Vastaavat luvut vuonna 1990 olivat yli 65-vuotiaita 20 % ja alle 15-vuotiaita 17 %. Saariston väestön ikääntyminen on siis ollut maltillista, ja vastaa muun harvaan asutun maaseudun ikärakennetta. Maakunnallisesti tarkasteltuna ikärakenteen vinoutuminen näkyy selvimmin Sisä-Suomen saaristossa, jossa lasten osuus saaristolaisista on vähäinen.

Saaristoa leimaa harvaan asutun maaseudun tavoin myös vinoutunut sukupuolirakenne. Erityisesti niillä saarilla, joilla pysyviä asukkaita on vain muutama, on miesten osuus väestöstä suurempi. Sukupuolijakauma tasaantuu saaren asukasluvun kasvun myötä, yli 50 hengen saarilla miesten ja naisten osuudet väestöstä ovat lähes yhtä suuret. Vakituista saaristoasukkaista miehiä on 53 % ja naisia 47 %. Vinoutuudessa sukupuolirakenteessa ei ole maantieteellisiä eroja.

Vapaa-ajan asukkaat

Osa-aikaisia asukkaita pysyvästi asutuilla saarilla on noin 60 000. Tämä on lähes seitsemän kertaa vakinaisten asukkaiden määrä. 360 vapaa-ajan asunnolle on henkikirjoitauduttu asumaan vakinaisesti.

Lukumääräisesti eniten vapaa-ajan asukkaita oli Hailuodossa, Kustavin Vartsalassa, Länsi-Turunmaan Korpo-Kyrklandetissa, Storlandetissa, Lillandetissa, Maalahden Bergössä ja Kotkan Kuutsalossa. Vapaa-ajan asukkaita on suhteessa vakinaiseen asujaimistoon monilla saarilla yli 200-kertainen määrä. Esimerkiksi Rauman Kivi-Reksaarella 1 vakituinen ja 252 vapaa-ajan asukasta, Haminan Kuorsalossa 3 vakinaista ja 428 vapaa-ajan asukasta, Leppävirran Tanskansaarella 1 vakinainen asukas ja 156 vapaa-ajan asukasta ja Etelä-Karjalan Mietinsaarella 14 vakinaista asukasta ja 480 vapaa-ajan asukasta.

Vaikka saariston pysyvän asutuksen väestökehitys on ollut laskeva, ei saaristossa ole koskaan asunut näin paljon ihmisiä kuin nyt. Osa-aikaiset asukkaat moninkertaistavat saaristoväen määrän. Osa-aikaisten asukkaiden ansiosta saarille tulee ostovoimaa, henkistä pääomaa ja arvokkaita kontaktipintoja. Erityisesti suurimpien saarten palvelut turvataan ja vapaa-ajan toiminta mahdollistuu juuri vapaa-ajan asukkaiden avulla. Tämä näkyy varsinkin kesäkuukausina. Myös hyvien kulkuyhteyksien turvaaminen on sidoksissa vapaa-ajan asukkaiden määrään.

Elinkeinot

Saaristolaisten elinkeinoiksi on perinteisesti mielletty kalastus ja maanviljely. Vuonna 1990 alkutuotannon osuus saariston työpaikoista oli jopa 60 % kun se vuonna 2005 oli enää 26 %. Muu yrittäjyys, erityisesti palveluihin ja matkailuun liittyvä, on korvannut osittain alkutuotannosta menetettyjä työpaikkoja. Palveluiden osuus työpaikoista nousi samana ajanjaksona 29 %:sta 65 %:iin.

Ilman kiinteää tieyhteyttä oleva saaristo pystyy tarjoamaan työpaikan tai yrittäjyyden 36 %:lle saariston työikäisistä, joten pendelöinti on arkea suurelle osalle saaristolaisista. On myös todennäköistä, että moni asukas tekee ainakin osittain etätöitä, vaikka nämä tiedot eivät näy virallisissa työpaikkatiedoissa.

Saarten elinolot

Saarista 230 kpl on yli 100 hehtaarin, 79 kpl 50–100 hehtaarin, 128 kpl 10–50 hehtaarin ja 109 kpl alle kymmenen hehtaarin saaria. Keskimääräinen etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan oli 5 km mediaanin ollessa hieman yli kilometrin.

Noin puoleen saarista saaristoliikenne hoidetaan saaristolaisten omin kuljetuksin. Syy tähän on vähäinen asukaspora ja lyhyt matka mantereelle erityisesti Sisä-Suomessa. Lyhimmillään matka lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan mantereelle on alle 50 metriä.

Vuoden 2009 alussa saaristossa liikennöi 40 maantielossia tai -lauttaa, 21 yksityistielossia ja 20 yhteysalusta. Maantielosseista ja -lautoista lähes puolet sijaitsi Varsinais-Suomessa, samoin melkein kaikki yhteysalukset. Sen sijaan yksityistielosseista kolmannes sijaitsi Sisä-Suomessa.

Verkkosähkö on 63 %:ssa saarista ja laajakaistan käyttömahdollisuus 32 %:ssa saarista. Noin kolmanneksessa saarista on jonkinlainen tieverkko. Yksitystie on 22 %:ssa, metsäautotie 19 %:ssa, ja maantie 5 %:ssa saarista.

Saariston koulujen määrä on vähentynyt vuodesta 1990 16:sta 12:een. Selvityksen mukaan alakoulu on Länsi-Turunmaalla Lillandetissa, Storlandetissa ja Utössä, Kemiönsaarella Rosala-Hitislandetissa, Porvoon Suur-Pellingissä, Helsingin Suomalais-Suomalaisessa, Naantalissa, Naantalissa, Naantalissa ja Naantalissa, Naantalissa ja Naantalissa, Naantalissa ja Naantalissa. (Kts. liite 2.)

Vuoden 2009 ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa perusopetusta sai 334 lasta. Tällä hetkellä kaikki koulut sijaitsevat meren saaristossa, mutta vielä 1990-luvun alussa niistä kolme sijaitsi Sisä-Suomessa. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana meren saariston oppilaiden määrä on laskenut vain reilulla neljälläkymmenellä oppilaalla. Meren saaristossa koulujen lakkauttamistahti ei olekaan ollut yhtä kiivasta kuin muualla harvaan asutuilla seuduilla.

Kauppojen määrä on vuodesta 1990 vähentynyt 26:sta 14:sta. (Kts. liite 2.) Koko maata koskevan ilmiön syynä on kauppojen yksikkökoon raju kasvu, tuotevalikoimaan kohdistuvien vaatimusten lisäys sekä liikenneyhteyksien paraneminen. Kaikki

vakituisesti asutun saariston kaupat sijaitsevat meren saaristossa ja ympärivuotisesti auki oleva kauppa on alle 3 %:ssa saarista. Vaikka kauppojen määrä on vähäinen, niin silti yli 40 % saariston pysyvistä asukkaista asuu sellaisessa saareissa, jossa on kauppa.

Vaikka palveluiden toimipaikkojen määrä on laskenut, internetyhteyksien yleistyminen myötä palveluiden saatavuus on osittain parantunut ja monipuolistunut.

Monessa ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saareissa on jonkinlaista tuotemyyntiä, erityisesti kesäkuukausina. Muutaman vakituisen asukkaan saaret saattavat hyvin olla vireitä vapaa-ajan saaria ja näin on syntynyt kysyntää erilaisille yksityisille palveluille.

Kyselyssä saatujen tulosten perusteella noin 12 %:ssa saarista on jonkinlaista harrastus- ja kulttuuritoimintaa. Toiminta painottuu kesäkuukausiin, jolloin järjestetään erilaisia teatteri- ja musiikkitapahtumia, kesäjuhlia, myyjäisiä sekä lapsille suunnattuja leirejä ja uimakouluja. Suurten saarten harrastus- ja yhdistystoiminta saattaa olla jopa vilkkaampaa kuin mantereen vastaavan kokoisilla kunnilla.

Saarten tulevaisuudennäkymiä ja kehittämistoimenpiteitä

Kuntien arviot saartensa tulevaisuudennäkymistä ovat positiiviset. Noin 20 %:lla saarista ei arvioida olevan pysyvää asutusta enää kymmenen vuoden kuluttua. Suurin osa näistä saarista on yhden tai kahden vakituisen asukkaan saaria, joten saariston vakituisten asukkaiden määrä laskisi näin vain noin 2 %:lla. Viimeisen kymmenen vuoden aikana saariston väestömäärän vähentyminen on kuitenkin ollut suurempaa, joten on todennäköistä, että vakituisen saaristoväestön määrä laskee kuntien arviota enemmän. Vapaa-ajan asumisen muuttuminen kakkos- tai ykkösasumiseksi, etätöön ja matkailun kasvu saattavat kuitenkin muuttaa kehityssuunnan päinvastaiseksi.

Selvityksen mukaan pysyvän asutuksen menettävien saarten yhteisiksi tunnusmerkeiksi nousivat yhden tai kahden vakituisen asukkaan miehiset saariyhteisöt, asukkaiden ikä yli 65 vuotta sekä liikenneyhteyksien ja palveluiden puute. Tunnusmerkit täyttyvät useammin Sisä-Suomen saaristossa kuin meren saaristossa.

Vakituisen asumien säilymistä saaristossa tukevat työpaikat, kulkuyhteydet mantereelle, mahdollisuus etätööhön, ympärivuotisen mökkeilyn kasvu vapaa-ajan asunnoilla ja vapaa-ajan asuntojen muuttuminen vakinaisiksi asunnoiksi, asuintonttien ja asuntojen saatavuus sekä palveluiden kuten vanhuspalvelujen sekä koulupalvelujen saavutettavuus. Nämä edellytykset toteutuvat vaihtelevasti pysyvästi asutuissa saarissa. Mitään yhtä kaavaa saarten elinvoimaisuudelle ei lopulta ole olemassa, sillä yksinkertainen, luonnonmukainen elämäntapa saattaa kiinnostaa osaa ihmisistä, vaikka elinolot olisivatkin useimpien muiden mielestä puutteelliset.

Vakituisen ja osa-aikaisen asutuksen suhdetta ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa ei voi liikaa alleviivata. Osa-aikaisen asutuksen ansiosta monen saaren

palvelut sekä vapaa-ajan toiminta pysyvät monipuolisina ainakin kesäkuukausien aikana. Vapaa-ajan asukkaat tuovat saarille myös tärkeää henkistä pääomaa. Toisaalta vakituiset asukkaat tuovat saarille turvallisuutta – alue ei ole tyhjiään hiljaisina talvikuukausina. Myös viime vuosina syntynyt mökkitalkkaritoiminta perustuu pitkälti pysyvän ja osa-aikaisen asutuksen väliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi saarten vakituinen ja osa-aikainen asuttaminen yhdessä edesauttaa liikenneyhteyksien säilymistä ja jopa parantumista.

Kehittämistoimenpiteitä

Selvityksen tulosten pohjalta nousi esille joitakin kehittämistoimenpiteitä, jotka sisältyvät myös valtioneuvoston keväällä 2009 hyväksymään saaristopoliittiseen periaatepäätökseen. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston vakituisen asutuksen säilymisen ja saarten elinvoimaisuuden turvaamisessa osa-aikaisella asumisella on suuri mahdollisuus, jota tulisi hyödyntää entistä suunnitelmallisemmin ja voimaperäisemmin. Kehittämisen kohteita on paljon. Näitä ovat esimerkiksi kaavoituksen lisääminen ja maanomistajien aktivointi maanmyyntiin. Vakinaisen asumisen lisäämisen kannalta on tärkeä saada aikaan tonttitarjontaa kohtuuhintaan saaristolaisen omin ja kunnan toimin. Vapaa-ajan asukkaiden tuoman ostovoiman hyödyntäminen luomalla mökkiläisiä palvelevaa yritystoimintaa, kuten mökkitalkkaritoimintaa sekä yritysten mökkiläisiin kohdistuvan markkinoinnin parantaminen. Mökkiläisten henkisen pääoman hyödyntäminen ottamalla heidät mukaan saarten yritysten ja yhdistysten toimintaan. Turvaamalla laajakaistayhteydet edistetään etätyökentelyä sekä ympärivuotista mökkeilyä.

Saaristomatkailuun sisältyy myös suuri potentiaali. Matkailua voidaan kehittää muun muassa luomalla kalastuksen, maatilojen, muuna aidon saaristoelämän sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriarvojen ympärille matkailutuotteita.

Saaristoa tulee markkinoida yrittämisen, pysyvän asumisen, vapaa-ajan asumisen ja matkailun alueina saaristoasiain neuvottelukunnan organisoimalla saaristo- ja vesistöalueiden markkinointikampanjoinnilla.

1 Johdanto

1.1 Selvityksen lähtökohdat ja aineisto

Saaristoasian neuvottelukunta toteutti vuoden 2009 aikana laajan vakituisesti asuttuja ilman kiinteää tieyhteyttä olevia saaria koskevan selvityksen. Selvitystyön tarkoituksena oli ajantasaistaa saaritulastot sekä kerätä ja koota yhteen tietoa vakituisesti asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten asukkaiden lukumäärästä, ikärakenteesta, saarten infrastruktuurista ja palveluista. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat saaret ovat vain osa saaristolain mukaisista saaristoalueista, mutta niiden elinolosuhteet ovat vaativammat kuin muilla saaristoalueilla. Selvityksen tulosten on tarkoitus antaa tietoja saariston kehittämistoimenpiteiden suunnittelulle.

Määrällisen aineiston lisäksi selvityksessä kerättiin tietoa saarten kulttuuritoiminnasta sekä tulevaisuudennäkymistä kasvava ja muuttuva vapaa-ajan asuminen huomioiden. Selvitykseen liitettiin mukaan myös lukumäärätietoja vapaa-ajan asumiseen liittyen kaikkien maakuntien osalta. Luvut ovat esitetty maakuntakohtaisissa yhteenvedoissa, joihin on sisällytetty myös lukuja maakunnan saaristoisuudesta ja vesistöisyydestä. Selvitystyö koski kaikkia Suomen vakituisesti asuttuja ilman kiinteää tieyhteyttä olevia saaria, niin meren kuin järvien, pois lukien kuitenkin Ahvenanmaa. Selvityksessä vakituisella, pysyvällä asutuksella tarkoitetaan asuinpaikan rekisteröimistä saareen ja kiinteäksi tieyhteydeksi lasketaan sillat sekä pengertiet.

Selvityksen aineisto koottiin paikkatietoaineiston sekä kunnille lähetetyn kaksiosaisen kyselyn avulla. Paikkatietopohjaisesta yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmästä kerättiin saarten perustietoja, kuten ikärakenne-, työpaikka- ja rakennustiedot.¹ Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR) on ympäristöhallinnon kehittämä paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä valtakunnallisesti vertailukelpoisten analyysien toteuttamiseen. Saaria koskevan perustiedon tuotti Suomen ympäristökeskus ja käytetyt tietoaineistot olivat Väestötietojärjestelmä/Väestörekisterikeskus 3/2008, Tiehallinto/Digiroad 2006 ja Maanmittauslaitos/Peruskartan rantaviiva 1:20 000. Kerätty perusaineisto lähetettiin kunnille tarkistettavaksi, ja tästä muodostui kuntakyselyn ensimmäinen osa.

Kuntakyselyn toinen osa oli internetkysely, jossa kysymysten avulla kerättiin tietoa saarten elinoloista, palveluista ja infrastruktuurista sekä saarten tulevaisuudennäkymistä (Kysely liitteenä 2). Kyselyn toisessa osassa kunnilla oli mahdollisuus omin sanoin kertoa arvio alueensa saarten tulevaisuudennäkymistä sekä mahdollisista toimista pysyvän asutuksen turvaamiseksi. Näin ollen selvityksessä yhdistyvät

¹ Tiedot kerättiin 250*250 m ruutuaineistosta. Mikäli saari oli kokonaan tai osittain ruudun alueella, laskettiin koko ruutu kuuluvaksi saaren alueeseen. Tämä aiheuttaa tiettyä epätarkkuutta mantereeseen tai toisten saarten läheisyydessä sijaitsevien saarten osalta. Asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saaristoruutujen poiminnasta vastasi Antti Rehunen SYKE:stä.

sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimusaineisto, ja tulosten esittelyssä on hyödynnetty määrällistä ja laadullista sisällön analyysiä.

Suomen ympäristökeskuksen tuottaman perusaineiston pohjalta kysely lähetettiin 140 kunnalle, joiden alueella oli vuoden 2008 lopussa YKR-tietojen mukaan 621 vakituisesti asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saarta. Kyselyyn vastasi 133 kuntaa, joten kyselyn vastausprosentiksi tuli 95 %. Kyselyyn vastanneiksi laskettiin kaikki kunnat, jotka vastasivat kyselyn ensimmäiseen, toiseen tai molempiin osiin. Mikäli kunta oli vastannut vain internetkyselyyn jättäen ensimmäisen osion huomioidematta, on luotettu näiden tietojen pitävän paikkansa. 437 saaren osalta saatiin vastaukset toisen osion internetkyselyyn.

Kunnille lähetetyn tarkastuspyynnön jälkeen saarien määrä laski 549:ään. Saaret sijaitsevat 112 kunnan alueella. Saaristoasian neuvottelukunnan edelliseen saaritalastoon verrattuna vuosilta 2002 ja 2006, tuli vakituisesti asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten lukumäärään selkeä lisäys. Tuolloin vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä oli 431 ja kuntien 102. Muutos selittynee YKR-tietojen paremmalla kattavuudella, eikä niinkään kasvaneena muuttotrendinä saaristoon, vaikka varmasti myös tätä on tapahtunut.

Selvityksen havainnollistava aineisto on tehty muokkaamattoman YKR-aineiston pohjalta, jolloin muutostrendien kuvaaminen on mahdollista. Muutostrendien kuvaaminen osoittautui kuitenkin ennakoitua haasteellisemmaksi ja enemmän selvitystyötä vaativaksi, sillä vastaavaa tilastointia ei ole aikaisemmin tehty. Lisäksi YKR-aineiston ja kuntien antamien tietojen välillä saattoi olla suuriakin eroja. Tällöin luvut ovat esitetty selvityksessä rinnakkain.

Kyselyn tuloksia tarkastellaan koko Suomen laajuisesti ja tämän lisäksi tuloksia lähitarkastellaan vielä maakunnittain. Maakunnittaisissa yhteenvedoissa jokaisesta maakunnasta on luotu alueprofiili, josta käy ilmi alueen tunnuslukuja, kuten saari- ja asukasluvut ja kulkuyhteydet. Aineistoon liittyvän tietosuojaan vuoksi tulosten esittely saarikohtaisesti ei ole mahdollista. Vapaa-ajan asumiseen ja vesistöisyyteen liittyvät tunnusluvut esitetään maakuntaprofiileissa koko maakunnan lukuina, ja selvityksen saariin liittyvät tunnusluvut omina lukuinaan. Vapaa-ajan asumista tarkastellaan lähinnä vain sitä kuvaavin luvuin.

1.2 Aikaisemmat saaristoselvitykset

Saaristoasiain neuvottelukunta, aikaisemmin saaristokomitea, on perustamisensa jälkeen teettänyt useita saariston elinoloja käsitteleviä selvityksiä. Viimeisin on kuitenkin lähes kahdenkymmenen vuoden takaa, vuodelta 1990.

Ensimmäinen saaristokomitean mietintö saariston elinoloista ja niiden parantamisesta on vuodelta 1957. Selvityksen laatiminen tuli erittäin ajankohtaiseksi saaristossa alkaneen huomattavan poismuuton myötä. Saaristokomitean laatima mietintö oli laaja ja kattava kaikki saariston merkittävimmät kehityksen ongelma-alueet. Erityisesti saariston elinkeinoja ja niiden muuttumista selvitettiin hyvin tarkasti.

Komiteamietinnössä saaristoon laskettiin kuuluvaksi myös rannikko, jonka olot olivat saariston oloihin verrattavissa. Sisä-Suomen saaristokomitea tarkasteli samoihin aikoihin ensimmäisen kerran myös järvialueen saariston elinoloja. Ensimmäinen saaristokomitean mietintö oli perustana sen jälkeen toteutetulle saaristopolitiikalle.

Seuraavan kerran saariston elinoloja selvitettiin vasta vuonna 1980. Selvityksen ulkopuolelle jäivät kaikki ne kunnat, jotka olivat kokonaan saaristoa. Viittä vuotta myöhemmin valmistui seuraava laaja selvitys, jossa tarkasteltiin vakituisesti asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten väestöä, liikenneyhteyksiä ja palveluita, ja vuonna 1990 viimeisin. Molemmissa selvityksissä aineistoa on käsitelty meren ja järvien saarijaon mukaan. Selvityksissä on keskitytty perusasioiden tarkasteluun ja saaristoväestömäärän, työpaikkojen ja palveluiden senhetkisen tilanteen ja kehityksen kuvaamiseen. Selvitysten aineistot ovat koottu kyselyiden avulla, ja niissä on todettu olevan jonkin verran puutteita.

Aikaisempien selvitysten aineistot poikkeavat hyvin paljon toisistaan, jossakin on mukana esimerkiksi kiinteän tieyhteyden päässä olevia saaria tai vain osa-aikaisesti asuttuja saaria, ja tämän vuoksi yksityiskohtainen vertailu kaikkien aikaisempien tutkimustulosten kanssa ei ole mahdollista.

2 Suomen saaristopolitiikkaa

2.1 Saaristoisuus ja vesistöisyys lukuina

Vesistöt ja saaristot ovat tyypillisiä piirteitä Suomen maantieteelle. Suomessa on 76 000 yli puolen hehtaarin saarta, 56 000 yli hehtaarin laajuista järveä, 647 jokea, 52 500 km² merta ja 314 000 kilometriä rantaviivaa. Vesistöisyys koskettaa maan kaikkia kuntia, ja noin 70 kuntaa sijaitsee meren rannikolla. Suomen kahdeksassa saaristokunnassa asui vuoden 2008 lopussa 21 376 pysyvää asukasta ja neljäkymmenen saaristo-osakunnan saaristo-osilla 29 520 pysyvää asukasta. Eli yhteensä 50 896 asukasta.

Vakituisen asutuksen lisäksi Suomessa on noin 480 000 vapaa-ajan asuntoa, joilla on noin kaksi miljoonaa käyttäjää. Vapaa-ajan asunnoista noin 85 % sijaitsee rannoilla. Voidaan siis sanoa, että vesistöisyys koskettaa yli kolmasosaa suomalaisista. Kun mukaan otetaan vielä saaristomatkailu ja veneily nousevat luvut huomattavasti suuremmiksi.

2.2 Saaristolaki

Saaristopolitiikan tehtävänä on tasata maan vesistöisyydestä ja saaristoisuudesta aiheutuvia alueellisia eroavaisuuksia sekä hyödyntää saaristoa, vesistöä, merta ja rantavyöhykettä alueiden vahvuustekijöinä. Keskeisintä on saariston vakituisen asutuksen turvaaminen ja saariston elinvoimaisuuden säilyttäminen. Suomen vesistöisyydestä johtuva rikkonainen maantiede luo jo pelkästään saaristolle suuren määrän erityisongelmia.

Viime vuosisadan puolivälissä alkanut huomattava maaltamuutto näkyi voimakkaasti myös saaristossa, ja jo vuonna 1949 valtioneuvosto asetti komitean selvittämään saariston elinoloja ja etsimään ratkaisuja saariston asukkaiden taloudellisten olojen parantamiseksi. Lähes kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 1958, valtioneuvosto asetti ensimmäisen saaristotoimikunnan, ja asetus saaristoasiain neuvottelukunnasta annettiin vuonna 1961. Saaristoasiain neuvottelukunnan jäsenet edustavat koko Suomea sekä molempia kieliryhmiä ja heiltä edellytetään saaristoasioiden tuntemusta. Saaristoasian neuvottelukunta aloitti 1970-luvun puolivälissä laajan selvitystyön, joka johti ehdotukseen saaristolaista. Laki saariston kehityksen edistämisestä astui voimaan vuonna 1981.

Saaristolaki (494/81, 1138/93) velvoittaa valtiota ja kuntia turvaamaan saariston vakituisen asutuksen luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimeentuloon, liikkumiseen ja peruspalveluiden saantiin. Valtion tulee työnantajana pyrkiä turvaamaan saaristossa olevat työpaikat sekä huolehtia siitä, että saariston vakituisella väestöllä on käytettävissä kohtuullisin kustannuksin ja kohtuullisella etäisyydellä

peruspalveluita kuten terveys- ja koulutoimi sekä kaupan ja tietoliikenteen lähipalvelut ja sähköenergia. Lain tarkoituksena on myös suojella saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta. Saaristoalueita koskevissa valtakunnallisissa ympäristönsuojeluun ja rakentamiseen liittyvissä suunnitelmissa on kuultava saaristoasiain neuvottelukuntaa.

Saaristopolitiikan tuella on sähköistetty suurimmat saaristoalueet sekä järjestetty saaristoliikenne lautoin ja yhteysaluksin. Saaristolle on annettu korotettu alue-tukiasema elinkeinoelämän kehityksen tukemiseksi sekä saaristolisa kuntien valtionosuuksissa peruspalveluiden tuotannon turvaamiseksi. Saaristo- ja vesistöalueille on perustettu myös kansallispuistoja, suojelu- sekä virkistysalueita saaristoluonnon ja -maiseman suojelemiseksi ja kansalaisten virkistysmahdollisuuksien turvaamiseksi.

2.3 Saaristokunnat ja saaristo-osakunnat

Saaristolain mukaan saaristoon kuuluvat merialueen ja järvien saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä sekä sellaiset saaret ja mantereen alueet, jotka ovat olosuhteiltaan saaristoon verrattavissa. Valtioneuvosto määrää saaristokunniksi kunnat, joissa saaristo-olot ovat esteenä kunnan kehitykselle. Saaristokuntien ja osakuntien määrittelyyn vaikuttaa saaristossa asuvan vakituisten väestön määrä sekä sen osuus koko kunnan väestöstä. Tämä lisäksi määrittelyyn vaikuttavat liikenneolot sekä peruspalveluiden saatavuus.

Vuoden 2009 kuntaliitosten jälkeen saaristokuntien määrä laski kolmestatoista kahdeksaan ja saaristo-osakuntien määrä 44:stä 40:een. Voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen (608/2008) mukaan saaristokuntia ovat: Kemiönsaari, Kustavi, Länsi-Turunmaa, Enonkoski, Puumala, Sulkava, Maalahti ja Hailuoto. Saaristo-osakuntia taas ovat: Helsinki, Inkoo, Raasepori, Pernaja, Porvoo, Sipoo, Kaarina, Masku, Naantali, Salo, Taivassalo, Uusikaupunki, Asikkala, Kotka, Pyhtää, Parikkala, Ruokolahti, Taipalsaari, Hirvensalmi, Mikkeli, Savonlinna, Kuopio, Tervo, Juuka, Kesälahti, Lieksa, Lipperi, Rääkkylä, Luoto, Närpiö, Oravainen, Vöyri-Maksamaa, Joutsa, Jyväskylä, Kivijärvi, Kuhmoinen, Luhanka ja Vaala.²

Edellä luetelluista saaristokunnista viisi sijaitsee meren rannikolla ja kolme Sisä-Suomessa ja saaristo-osakunnista 20 sijaitsee meren rannikolla ja 20 Sisä-Suomessa. Vuoden 2009 alussa voimaan tullut asetus saaristokunnista ja -osakunnista on voimassa vuoden 2011 loppuun asti.

2 Lijjendal, Pernaja, Ruotsinpyhtää ja Loviisa yhdistyvät 1.1.2010 uudeksi Loviisan kaupungiksi, jonka valtioneuvosto hyväksyi uudeksi saaristo-osakunnaksi vuoden 2010 alusta alkaen. Tällöin saaristo-osakuntien määrä laskee 39:ään.

2.4 Valtioneuvoston periaatepäätös saariston kehittämisestä vuosille 2010–2011

Valtioneuvosto hyväksyi keväällä 2009 periaatepäätöksen saariston kehittämisestä vuosille 2010–2011. Saaristopoliittisella periaatepäätöksellä täsmennetään hallitusohjelman sekä alueiden kehittämisen tavoitepäätöksen sisältämiä saaristopoliittisia linjauksia. Valtioneuvoston periaatepäätös suuntaa ja sovittaa yhteen eri hallinnonalojen saariston kehittämisen tavoitteita ja toimenpiteitä. Periaatepäätös koskee kaikkia kuntia, joissa on saaristoa, mutta osa periaatepäätöksestä kohdistuu vain saaristokuntiin ja -osakuntiin.

Periaatepäätöksessä esitetään toimia elinkeinojen, asumisen, palvelujen, liikenteen ja teleyhteyksien sekä ympäristön- ja maisemansuojelun ja kulttuurin kehittämiseksi. Yksityiset palvelut, kuten matkailuun liittyvät palvelut ovat saariston kasvavia elinkeinoja, myös etätyöskentelyn uskotaan kasvavan. Periaatepäätöksen mukaan saaristo- ja vesistömatkailusta tulee kehittää eurooppalainen vetovoimatekijä tuotekehityksen ja markkinoinnin tehostamisen avulla.

Asumiseen, erityisesti vapaa-ajan asumiseen tulee kiinnittää huomiota, vapaa-ajan asuntojen käytölle tulisi luoda edellytyksiä parantamalla mökkiläisten mahdollisuuksia saada heidän tarvitsemiaan palveluita sekä kuntien mahdollisuuksia tuottaa näitä palveluja. Lisäksi kaavoitusta ja poikkeusmenettelyjä tulisi kehittää. Tiehallinnon rahoittamien lauttojen ja merenkulkulaitoksen rahoittamien yhteysalusten uusiminen ja peruspalvelutaso tulee turvata ja samalla selvitetään yhteysalusliikenteen maksujen poistamista.

Periaatepäätöksen mukaan tulee turvata nopeat ja kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet mahdollisimman laajasti myös saaristoalueilla. Tämä vaatimus sisältyy hallituksen tavoitteeseen saada kattava laajakaistaverkko koko maahan vuoteen 2015 mennessä.

Itämeren suojelussa painotetaan kansainvälistä toimintaa; edistetään kansainvälisten sopimusten vaikuttavuutta sekä vähennetään maatalouden, metsätalouden, teollisuuden, yhdyskuntien, haja-asutuksen ja veneilyn päästöjä. Päästövähennykset koskevat koko maan vesistöalueita. Tavoitteena on päästötön merenkulku, mikä tarkoittaa päästökieltoa saaristossa kaikkien alusten kaikkien päästöjen osalta.

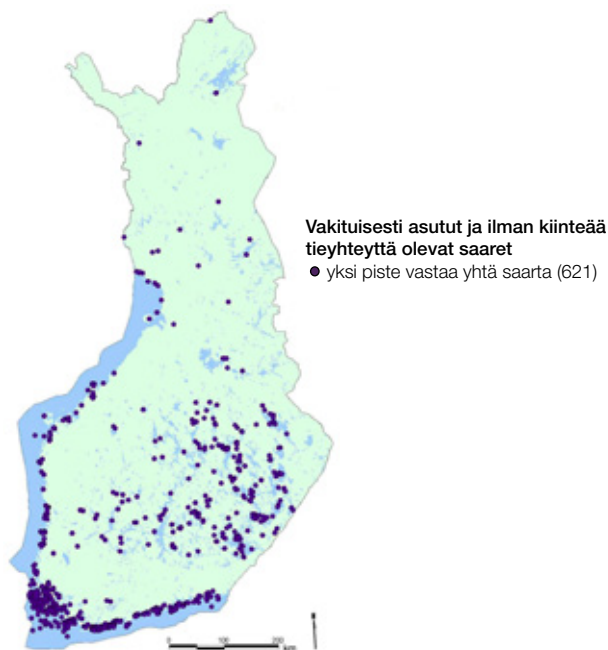
Ilmastopolitiikan tavoitteiden mukaisesti edistetään tuuli-, aurinko-, maalämpö- ja bioenergian käyttöä. Tavoitteena on myös parantaa saaristo- ja vesistöalueiden jätehuoltoa riittävän tiheillä jätteenkeräyspisteiden verkolla ja satamien jätehuoltopalveluiden parantamisella. Periaatepäätöksen tavoitteissa mainitaan myös riittävien virkistysmahdollisuuksien varaaminen saariston vakituisille ja osa-aikaisille asukkaille. Saaristokulttuurin säilymisen kannalta tulee tukea saaristo- ja vesistö-kulttuurin kehittämishankkeita.

3 Saarten elinolot

3.1 Saarten määrä

Selvityksen tulosten mukaan vakituisesti asuttuja ilman kiinteää tieyhteyttä olevia saaria on Suomessa 549 ja ne sijaitsevat 112 kunnan alueella. Yhteensä näillä saarilla on asukkaita 8 706. Maakunnittain tarkasteltuna eniten saaria on Varsinais-Suomen maakunnassa (177), ja pysyviä asukkaita näillä saarilla on 4 272 henkeä. Seuraavaksi eniten saaria on Uudellamaalla (83 saarta). Vähiten saaria on Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa, joissa kummassakin on vain neljä vakituisesti asuttua saarta. Vähiten saaristoasukkaita on Päijät-Hämeessä 13 henkeä. Selvityksen piiriin kuuluvia saaria on lähes kaikkien maakuntien alueella lukuunottamatta Hämeen, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntia. YKR-tietojen mukaan Etelä-Pohjanmaalla on kaksi vakituisesti asuttua saarta ja niillä asukkaita viisi, sekä Keski-Pohjanmaalla neljä asuttua saarta ja niillä asukkaita 11, mutta nämä tiedot tipuivat pois kunnille lähetetyn tarkistuspyynnön jälkeen.

Kuva 1. Pysyvästi asutut ilman kiinteää tieyhteyttä olevat saaret

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valter Laasonen

3.2 Liikenneyhteydet, pinta-ala sekä etäisyys kiinteän tieyhteyden paikasta

Toimivat liikenneyhteydet ovat ehdoton edellytys saariston vakituisen asutuksen säilymisen kannalta. Saaristolaisissa valtiolle asetetaan velvoite siitä, että saariston vakituisella väestöllä on käytettävissään tarpeelliset liikenne- ja kuljetuspalvelut. Suomessa oli vuoden 2009 alussa 40 maantielossia tai -lauttaa, 21 yksityislossia ja 20 yhteysalusta. Näiden lisäksi saaristoliikennettä hoidetaan yksityisten liikenteenharjoittajien aluksilla valtion tuella tai ilman, sekä saaristolaisien omin venein.

Noin puolet liikenneyhteyksistä vakituisesti asuttuihin saariin tapahtuu asukkaiden itse järjestämin kuljetuksin. Erityisesti yhden tai kahden vakituisen asukkaan saariin kulku tapahtuu suurimmalta osin asukkaiden omin voimin. Maantieteellisesti tarkasteltuna sisämaan saariston asukkaat järjestävät eniten itse liikenneyhteytensä. Tämä on tosin luonnollista, sillä etäisyydet mantereeseen ja saaren välillä ovat Sisä-Suomessa lyhyemmät kuin meren saaristossa. Talvella jäätiet helpottavat lyhyiden etäisyyksien saariin pääsyä, mutta ilmaston lämpenemisen myötä jääteiden käyttöikä lyhenee tulevaisuudessa. Meren saariston kaukaisimpiin saariin kuljettaessa on joskus käytettävä kahden liikennealuksen yhdistelmää.

Vuoden 2009 alussa maantielosseista ja -lautoista lähes puolet sijaitsi Varsinais-Suomen maakunnassa. Vastaavasti Keski-Suomen, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen ja Satakunnan maakuntien saariin ei ole lainkaan maantielossi tai -lauttayhteyttä. 15 kaikista 20 yhteysaluksesta liikennöi Varsinais-Suomen saaristossa. Tämän lisäksi yksittäiset yhteysalukset liikennöivät Itä-Uudenmaan, Kymenlaakson ja Uudenmaan saaristossa. Yksityistielossien osalta maantieteellinen jakautuminen poikkeaa edellisestä. Vain alle neljäsosa yksityislosseista sijaitsee Varsinais-Suomessa. Kaikki muut sijaitsevat sisämaan saaristossa, eniten Etelä-Savossa.

Saariston vakituisille asukkaille yhteysalusliikenne on ollut maksutonta, ja 1.9.2009 yhteysalusliikenteestä tuli maksutonta Turun saaristossa myös kaikille matkustajille. Tarkoitus on myöhemmin laajentaa maksuttomuus koskemaan koko Suomenlahtea. Saariston vakituisen asutuksen säilymisen kannalta voisi olla aiheellista pohtia kuljetusavustuksen myöntämistä niille saaristolaisille, jotka joutuvat järjestämään liikkumisensa omin kuljetuksin.

Liikenneyhteyksien lisäksi saaren koolla ja erityisesti etäisyydellä lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan on vaikutus saaren elinvoimaisuuteen ja vakituisen asutuksen säilymiseen. Vakituisesti asuttujen, ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten etäisyydet lähimpään kiinteän tieyhteyden paikkaan vaihtelevat 50 metristä 42 kilometriin. Kiinteän tieyhteyden paikaksi katsotaan manner tai toinen saari, mikäli saareen pääsee sillalla. Maantieteellisesti etäisyydet vaihtelevat paljon. Sisä-Suomessa etäisyydet ovat lyhyempiä kuin meren saaristossa. Etäisyyksien keskiarvo on viisi kilometriä ja mediaani hieman yli kilometri. 54 % saarista sijaitsee alle kahden kilometrin päässä lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta, ja 16 % saarista

yli kymmenen kilometrin päässä. Pitkiä etäisyydet ovat erityisesti Itä-Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa, joissa molemmissa keskiarvo on yli kymmenen kilometriä.

Vakituisesti asuttujen saarten keskimääräinen koko on 287 hehtaaria, mediaanin ollessa 73. Pieniä alle kymmenen hehtaarin saaria on 20 % kaikista selvityksen saarista ja isoja yli 1 000 hehtaarin saaria vain 5 %. Saarten pinta-alalla on merkitystä erityisesti uusien asuintonttien kaavoittamiseen ja näin myönteinen vaikutus vakituisen ja vapaa-ajan asumisen säilymiselle.

Maantieteellisesti tarkasteltuna Kainuun, Pirkanmaan ja Satakunnan maakuntien saarten keskiarvopinta-alat jäävät alle 50 hehtaarin ja vastaavasti Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Varsinais-Suomen maakunnissa keskiarvopinta-ala nousee yli 300 hehtaarin. Pohjois-Pohjanmaan keskiarvoluku ei ole täysin vertailukelpoinen, sillä lähes 200 neliökilometrin kokoinen Hailuoto nostaa alueen keskiarvon korkeaksi.

3.3 Infrastrukturi

Yleinen sähköverkko kattaa yli puolet ilman kiinteää tieyhteyttä olevasta saaristosta. Valtion varoin on tuettu sähköverkon rakentamista saaristoon jo vuodesta 1947 alkaen. Merkittäviä sähköistyskohteita vielä 1980-1990 -luvulla olivat Varsinais-Suomen ja Kymenlaakson ulkosaaristot, esimerkiksi Aspö, Jurmo, Utö, Vänö ja Haapasaari saivat sähköt vasta 1990-luvulla. Myös lankapuhelinverkko on lähes kaikissa samoissa saarissa kuin sähköverkkokin.

Laajakaistainen internetyhteys on vain joka kolmannessa ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saareissa. Tähän on kuitenkin tiedossa parannus muutaman lähi vuoden aikana, sillä nykyhallitus on luvannut turvata nopeat tietoliikenneyhteydet, myös harvaan asutulla seudulla. Hallituksen tavoitteena on vuoteen 2015 mennessä saada vähintään 100 megabitin/s laajakaista lähes kaikkien ulottuville. Tämä tavoite mahdollistaa sähköisen asioinnin sekä parantaa erityisesti etätömahdollisuuksia ja sitä kautta saariston vakituisen asutuksen kehittymismahdollisuuksia.

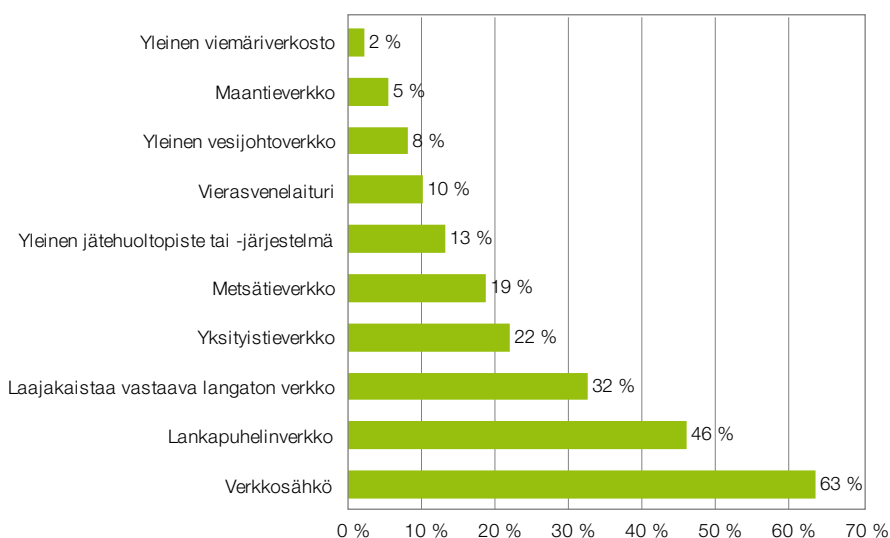
Noin kolmanneksessa saarista on jonkinlainen tieverkko: metsä-, yksityis- tai maantieverkko. Vesi- ja jätehuollon järjestäminen ilman kiinteää tieyhteyttä olevaan saaristoon on hankalaa, eikä usein ole edes tarkoituksenmukaista. Tämä tulee ilmi myös selvityksen luvuista. Vain noin kymmenesosassa kyselyn piiriin kuuluvista saarista on yleinen vesijohtoverkko. Huomattava osa väestöstä on yksityisten kaivojen varassa. Yleinen viemäriverkosto on vain murto-osassa saarista (2 %:ssa). Sen sijaan yleisiä jätehuoltopisteitä tai -järjestelmiä on noin 13 %:ssa saarista.

Vierasvenesatamia on noin 10 %:ssa saarista, ja näistä yli puolet sijaitsee Varsinais-Suomen maakunnassa. Länsi-Turunmaan saaristokaupunki käsittää suuren osan saaristomerestä ja on näin ollen myös suosittua veneilyaluetta. Vierasvenesata-

mat palvelevatkin enemmän saaristossa matkailijoita kuin siellä vakituisesti asuvia. Toki vierasvenesatamilla on myös työllistävä vaikutus.

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston infrastruktuuri on melko vähäinen, jos ei oteta huomioon verkkosähköä. Valtion vesihuoltoavustuksista ja kunnille suunnatusta jätehuoltolaista huolimatta saariston jäte- ja vesihuolto on vielä puutteellinen. Erityisesti merialueiden saaristossa, jossa etäisyydet mantereelle ovat pitkiä. Saaristossa jätehuoltoon osallistuvatkin alueelliset jätehuoltoyritykset sekä tunnetuimpana yhdistyksenä vuonna 1969 perustettu Pidä Saaristo Siistinä ry.

Kuva 2. Pysyvästi asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston infrastruktuuri

Lähde: Kuntakysely, suhteelliset luvut on laskettu kyselyn toiseen osaan vastanneiden mukaan

Kuva: Valtteri Laasonen

3.4 Palvelut

Saariston pysyvän asutuksen edellytyksiin kuuluvat peruspalvelut ja niiden saatavuus. Peruspalveluiden saatavuus vaikuttaa saariston vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Saaristolaisissa nimetyt saaristokunnat ja -osakunnat ovat saaneet kuntien valtionosuuksissa saaristolisää, joka on helpottanut kunnallisten peruspalveluiden tuottamista. Vuonna 2009 saaristokuntien ja -osakuntien saaristolisät olivat yhteensä noin 13 miljoonaa euroa, mistä saaristokuntien osuus oli 7,9 miljoonaa euroa ja saaristo-osakuntien osuus noin 5 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien saaristolisistä huolimatta palvelut ovat vähentyneet

huomattavasti. Tämä ei ole ainoastaan saaristoa koskettanut ilmiö, vaan palvelut ovat vähentyneet koko harvaan asutulla maaseudulla.

Vakituisesti asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston julkisia palveluita käsiteltäessä ei ole aiheellista tarkastella koko selvityksen piiriin kuuluvaa saaristoaluetta. Muutama asukkaan saarissa näiden palveluiden järjestäminen ei ole mielekästä, eikä niille ole samanlaista tarvetta kuin suuremmissa yhteisöissä. Yli 50 asukkaan saaria on selvityksen mukaan 26, ja nämä sijaitsevat Lappeenrannan Lamposaarta, Juukan Paalasmaata ja Kuopion Vaajasaloa lukuun ottamatta meren saaristossa. Poikkeuksen tekee Länsi-Turunmaan Utö, jossa on alle 50 asukasta, mutta joka on palveluiden puolesta verrattavissa yli 50 asukkaan saariin.

Yli 50 asukkaan saarista yli kolmanneksessa on alakoulu. Näitä saaria olivat Länsi-Turunmaalla Lillandet, Storlandet ja Utö, Kemiönsaarella Rosala-Hitislandet, Porvoon Suur-Pellinki, Helsingin Suomenlinna, Naantalın Palva, Maalahden Bergö sekä Hailuoto. Kaikissa kouluissa on yli kymmenen oppilasta ja koulujen yhteenlaskettu oppilasmäärä on 259. Yläkoulu on vain kolmessa saarella Länsi-Turunmaan Storlandetissa, Naantalın Palvassa sekä Hailuodossa. Yhteensä näissä on oppilaita 75. Kaiken kaikkiaan siis 334 lasta saa perusopetusta ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston kouluissa.

Vuonna 1990 tehdyn selvityksen mukaan saaristokouluissa perusopetuksen sai 444 oppilasta. Tuolloin vielä Sisä-Suomen saaristossa oli kolme koulua ja niissä yhteensä 67 oppilasta. Mikäli tarkastellaan vain meren saariston koulujen oppilasmääriä, on se noin kahdenkymmenen viimeisen vuoden aikana laskenut 43 oppilaalla. Koulujen määrä on vuoden 1990 tilanteeseen verrattuna laskenut neljällä. Koulujen lakkauttamistahti ei ole ollut aivan yhtä rajua kuin muualla Suomessa, jossa kiivaimpina vuosina 2002–2006 peruskoulujen määrä väheni 12 %:lla.

Kunnan yleinen palvelupiste on vain joka viidennessä yli 50 asukkaan saarella. Kunnan palvelupisteiden vähäisyys selittyy palveluiden sähköistymisellä, mikä toisaalta on saattanut merkitä palveluiden monipuolistumista, vaikka varsinaista virastoa saarella ei enää olisikaan. Kunnan yleisen palvelupisteen lisäksi lähes joka toisella saarella on jokin muu kunnan palvelupiste, kuten päiväkotia, kirjasto, kunnan ylläpitämiä liikuntapaikka tai nuorisokeskus. Vanhusten palvelupiste ja terveydenhoitopiste on myös lähes joka toisella yli 50 asukkaan saarella.

Kirkkoja on 14 saarella. Puolet kirkoista sijaitsee kuitenkin alle 50 asukkaan saarissa ja ovat näin ollen jääne saarten voimakkaan asutuksen ajoilta. Kirkon lisäksi yli kymmenessä saarella on joku muu seurakunnan palvelupiste, kuten seurakunnan kurssikeskus, hautausmaa, seurakuntatalo tai pappila. Pelastustoimen toimipiste tai varasto on yli 30 saarella. Muissa saarissa pelastustoiminta tukeutuu kokonaan saaren ulkopuolelta tulevaan pelastusapuun.

Saarten yksityisiä palveluita tarkasteltaessa on syytä laajentaa analysoinnin alueeksi kaikki selvityksen saaret. Muutaman vakituisen asukkaan saaret saattavat hyvinkin olla vireitä vapaa-ajan saaria, jolloin on syntynyt kysyntää erilaisille yksityisille palveluille. Vapaa-ajan asukkaat käyttävät muutenkin enemmän yksityisiä kuin julkisia palveluita, ja kasvava vapaa-ajan asutus on tuonut tullessaan mahdollisuuksia erilaisten palveluiden kehittämiseen.

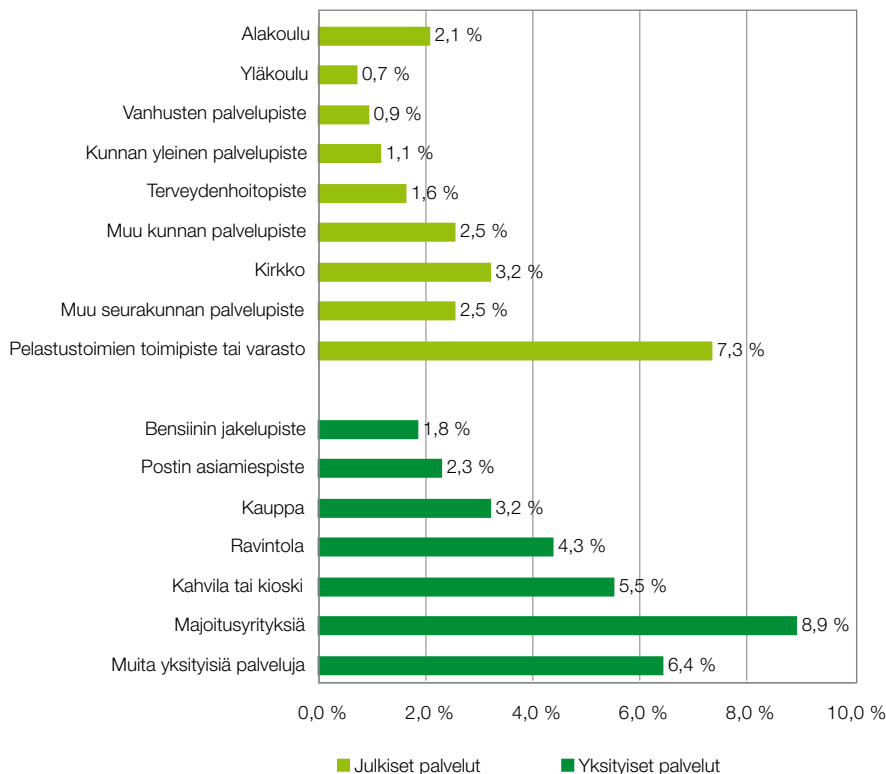
Peruspalveluista kauppa on saarten elinvoimaisuudelle tärkeä. Saarten kyläkaupat ovat olleet riippuvaisia vakituisista asukkaista, mutta nykyään kesäajan myynnillä yhä useampi kauppa voidaan pitää auki ympärivuotisesti. Kyläkauppojen kilpailukykyä ovat parantaneet vapaat aukioajat, jotka ovat olleet mahdollisia vuodesta 1989 lähtien. Tämän lisäksi kyläkauppojen toimintaedellytyksiä on parannettu investointituilla, jotka jatkuvat vuoteen 2011 asti.

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa on 14 kauppa. Ympärivuotisen kaupan lisäksi joillakin saarilla myydään kesäisin vihanneksia, hedelmiä, kalaa sekä leipomotuotteita. Maantieteellisesti tarkasteltuna saaristokaupat sijaitsevat kaikki meren saaristossa. 3 638 asukasta, eli 41 % kaikista asukkaista asuu ”kaupallisessa” saarella. Kaupat sijaitsivat saarissa, joiden keskimääräinen etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan on 13 kilometriä. Vuoden 1990 selvityksen lukuihin verrattaessa kauppojen lukumäärä on vähentynyt lähes puolella. Tuolloin kauppvoja oli yhteensä 26, joista seitsemän sijaitsi Sisä-Suomen saaristossa, ja peräti 71 % asukkaista asui ”kaupallisessa” saarella.

Kauppojen rakenne on kuitenkin muuttunut viimeisien vuosien aikana. Erikoistarvikkeiden osalta verkkokauppa kasvattaa suosiotaan, mikä antaa myös harvaan asutun alueen asukkaille mahdollisuuden hankkia samoja tuotteita kun kaupunkiseudun asukkailla. Päivittäistavaroiden ostaminen ei juurikaan ole mahdollista verkkokaupan kautta, mutta tämä yhdistettynä toimiviin jakelukanaviin muuttaisi ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston asemaa muuhun saaristoon nähden.

Postin asiamiespisteitä on noin 2 %:ssa saarista, ja nämä kaikki sijaitsevat meren saaristossa. Bensiinin jakelupisteitä on vajaassa 2 %:ssa saarista, ja nämä sijaitsevat myös meren saaristossa. Majoitusyrityksiä on 9 %:ssa, kahviloita tai kioskeja 6 %:ssa ja ravintoloita 3 %:ssa saarista. Suurin osa edellä luetelluista palveluista on Varsinais-Suomessa, joka on myös Suomen suurin vapaa-ajanasukasmaakunta. 6 %:ssa saarista on myös muita yksityisiä palveluita, kuten mökkien vuokrausta, mökkitalkkaritoimintaa, museoita, käsitöiden myyntiä ja kahdessa saarella on jopa viinitilat.

Kuva 3. Pysyvästi asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston julkisten ja yksityisten palveluiden jakautuminen

Lähde: Kuntakysely, suhteelliset luvut on laskettu kyselyn toiseen osaan vastanneiden mukaan

Kuva: Valtteri Laasonen

3.5 Harrastustoiminta

Harrastus- ja kulttuuritoiminta kertoo alueen aktiivisuudesta ja elinvoimaisuudesta, ihmisten toimeliaisuudesta ja halusta toimia asuinaleensa hyväksi. Paikallisella toiminnalla luodaan yhteisöllisyyttä sekä vahvistetaan alueen identiteettiä. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston harrastus- ja kulttuuritoiminta on hyvin monipuolista – määräänsä nähden erittäin rikasta. Aktiivinen saariyhteisö parantaa niin vakituisten kuin vapaa-ajan asukkaiden viihtyvyyttä ja pitää alueen vireänä.

Kyselyn tulosten mukaan noin 12 %:ssa ilman kiinteää tieyhteyttä olevista saarista on jonkinlaista harrastus- ja kulttuuritoimintaa. Aktiviteettejä on kaikenkokoisissa saarissa sekä Sisä-Suomessa että meren saaristossa, painottuen kuitenkin meren saaristoon. Saarten aktiviteetit keskittyvät selkeästi kesäajan erilaisiin teatteri- ja musiikkitapahtumiin, kesäjuhliin, myyjäisiin sekä lapsille suunnattuihin leireihin ja uimakouluihin. Saarten vapaa-ajan toiminta liittyy yleisesti luontoon,

ympäristöön, metsästykseseen, kalastukseen sekä veneilyyn. Yhdistyksistä voi mainita saariyhdistykset, Martta-yhdistys, Suomen Punaisen Ristin alueosaston, maa- ja kotitalousseuran sekä vapaapalokunnan. Aktiivisilla paikallisseuroilla on merkittävä rooli saarten kulttuuriperinnön vaalimisessa.

Hirvensalmen Halmesaarta ja Kenkunsaarta lukuun ottamatta jokaiseen vapaa-ajan toimintaa järjestävään saareen pääsee joko lossilla, lautalla tai yhteysaluksella. Tämä helpottaa myös muiden kuin vakituisten asukkaiden osallistumista eri tapahtumiin, ja osittain myös selittää saarten aktiivisen toiminnan. Näillä saarilla on usein tarjolla myös muitakin palveluita vapaa-ajan aktiviteettien lisäksi.

4 Saarten asukkaat

4.1 Asukkaiden määrä

Suomen väestökehitystä on viime vuosina hallinnut kaksi kehitystrendiä: väestön keskittyminen ja ikääntyminen. Maaseudun syrjäseudut ovat kärsineet eniten tästä suuntauksesta. Harvaan asutun maaseudun ikärakenne on selkeästi vinoutunut muun maan ikärakenteeseen verrattuna. Harvaan asutulla maaseudulla muuttotappio on ollut suurta, suurimmillaan se oli 1990-luvun loppupuolella, jolloin vuotuinen väestökato oli yli 1,5 prosenttia. 2000-luvun alussa väestökato on kuitenkin pienentynyt tasaisesti sekä ydin- että harvaan asutulla maaseudulla.

Saariston väestö on vähentynyt ja vanhentunut viime vuosina harvaan asutun maaseudun väestön tavoin, vaikkakaan väestökehitys ei ole ollut niin negatiivista kuin harvaan asutulla maaseudulla. Saariston väestön kokonaislukuja tarkasteltaessa on kuitenkin syytä huomioida siltarakentaminen, jonka myötä osa saaristolaisista on muuttanut kiinteän tieyhteyden saaristolaisiksi. Muuttoliike tai luonnollinen väestön väheneminen ei ole näin ollen ollut niin voimallista kuin lukujen mukaan näyttää. Suurimpia siltahankkeita on ollut vuonna 1997 valmistunut Raipaluodon silta, jolloin ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston väki väheni noin 2 000 henkilöllä sekä vuonna 1992 valmistunut Emäsalon silta, jolloin noin 400 henkilöä siirtyi kiinteän tieyhteyden saaristolaisiksi.

Selvitystulosten mukaan ilman kiinteän tieyhteyden päässä vakituisesti asuvia saaristolaisia on 8 706. Näistä naisia on 4 063 ja miehiä 4 643. Miesten suurempi lukumäärä on yhteneväinen harvaan asutun maaseudun väestön sukupuolijakauksen kanssa. Miesten suurempi osuus vakituisesti asutun saariston väestöstä on suurempi lähes jokaisessa maakunnassa Etelä-Karjalan maakuntaa lukuun ottamatta.

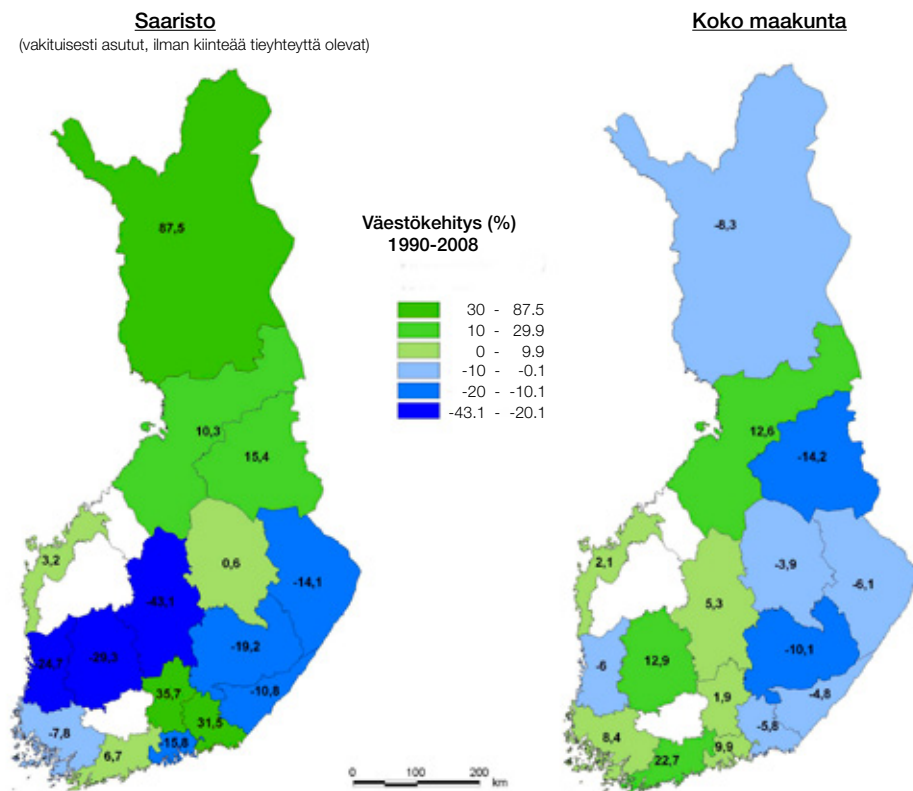
Yli puolella kyselyn piiriin kuuluvista saarista asuu vain yksi tai kaksi henkilöä. 66 % kyseessä olevien saarten asukkaista on miehiä. 57 % edellä mainituista saarista on sellaisia, joilla vakituksena asukkaana on ainoastaan miehiä. Muutaman vakituisen asukkaan saaret jakautuvat maantieteellisesti tasaisesti sisämaan ja rannikon saariston välille. Yli kymmenen hengen saaria on 66, ja näiden saarten asukkaista 56 % on miehiä. Maantieteellisesti 65 % yli kymmenen hengen saarista sijaitsee meren saaristossa. Väkimäärältään suuria yli 50 hengen saaria on 26 ja 51 % saarten asukkaista on miehiä. 88 % yli 50 hengen saarista sijaitsee meren saaristossa.

Väestökehityksessä tapahtunutta muutosta voidaan analysoida viimeisen lähes kahdenkymmenen vuoden ajalta YKR-seurantajärjestelmän kautta saatujen lukujen avulla. Vertailulukujen esittäminen aikaisempien saariselvitysten pohjalta on hankalaa erilaisten aluerajausten vuoksi, vaikka jotkin kokonaisluvut ovatkin suuntaa antavia.

Vuonna 1990 tässä selvityksessä mukana olleilla saarilla asui 9 511 henkilöä ja vuonna 2000 9 471 henkilöä. Prosentuaalisesti saaristoväen määrän on vähentynyt noin 8 %:lla viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Miesten suurempi suhdeluku saaristolaisista on kuitenkin pysynyt lähes samana. Vuoden 1990 tehdyn saariselvityksen mukaan kaikkein radikaaleimmin saariston väestö väheni 1950–1970 -luvuilla, jolloin se laski 25 000:sta 13 000:teen.

Verrattaessa väestömäärissä tapahtuneita muutoksia vuoden 2000 lukuihin, väestökasvua on tapahtunut Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa. Määrällisesti näiden maakuntien saaristoväen osuus on lisääntynyt tosin vain kahdeksallatoista, mutta prosentuaalisesti lisäykset ovat huomattavia. Saaristoväen vähenemistä yli 20 %:lla tapahtui Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen ja Satakunnan maakunnissa. Eniten väkimäärä väheni Pohjois-Savossa 40 %:lla.

Kuva 4. Pysyvästi asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston väestökehitys vuosina 1990, 2000 ja 2008

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

4.2 Ikärakenne

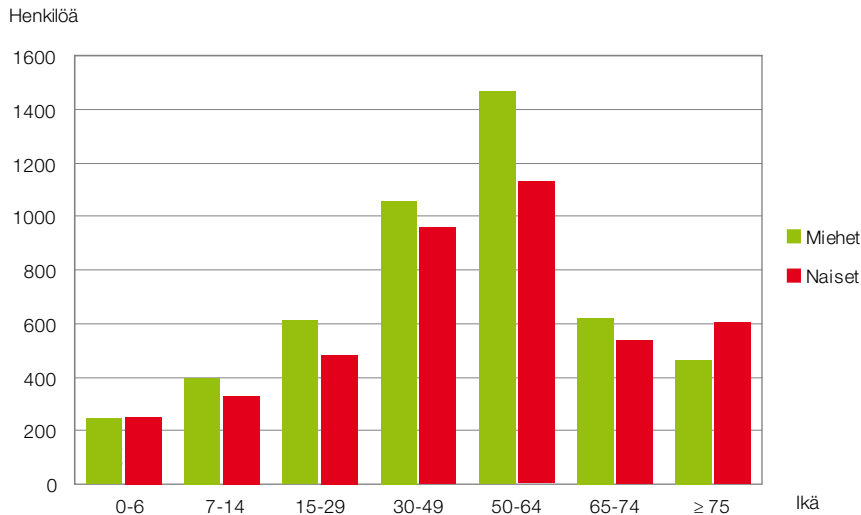
Vinoutuneen sukupuolirakenteen lisäksi saariston väestökehitykseen liittyy myös vinoutunut ikärakennekehitys. Lähes neljännes vakituisesti asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten asukkaista on yli 65-vuotiaita. Lasten, alle 15-vuotiaiden, osuus jää 13 %:een. Suurimman ryhmän muodostavat työikäiset 30-65 -vuotiaat, joiden määrä on puolet koko saariston asukkaista. Nuoria alle 30-vuotiaita on 12 %. Kyselyn maankuntien vastaavat luvut ovat: yli 65-vuotiaita 16 %, lapsia 16 %, nuoria alle 30-vuotiaita 18 % ja 30-65 -vuotiaita 49 %. Suurin prosentuaalinen ero on juuri yli 65-vuotiaiden kohdalla.

Pienen väkimäärän, yhden tai kahden henkilön, saarilla 98 % asukkaista on yli 30-vuotiaita. Vastaava luku yli kymmenen hengen saarilla on 78 % ja yli 50 hengen saarilla 71 %. Luonnollisesti suuremman asukasmäärän saarilla ikärakenne on moninaisempi: yli kymmenen hengen saarten asukkaista lapsia on 9 % ja yli 50 hengen saarten asukkaista lapsia on 15 %.

Vertailuluvut vuoden 2000 tilanteeseen osoittavat suhteiden pysyneen lähes samoina: yli 65-vuotiaita oli 21 %, lapsia 15 %, 15-30 -vuotiaita 10 % ja 30-65 -vuotiaita 50 %. Maakunnittain tarkasteluna ikärakenteessa on havaittavissa selkeitä eroja. Ikärakenteen vinoutuminen näkyy parhaiten Sisä-Suomen saaristossa, jossa lasten osuus väestöstä on vähäinen. Kainuun, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen ja Satakunnan maakunnan saarissa asuu enimmillään kaksi alle 15-vuotiaasta lasta. Määrällisesti lapsia asuu eniten Varsinais-Suomen ja Uudenmaan maakunnissa. Työikäisten määrä on suurin kaikissa maakunnissa.

Usein ikääntyminen nähdään asuinalueelle kielteisenä ilmiönä, mutta toisaalta eläkeläiset ovat entistä aktiivisempia ja myös merkittävä voimavara harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa. Ei niinkään uusien elinkeinojen luoja- ja palveluiden käyttäjinä.

Kuva 5. Pysyvästi asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston ikä- ja sukupuolirakenne

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

4.3 Elinkeinot

Saariston elinkeinoiksi on aina mielletty kalastus ja maatalous. Viime vuosina mukaan on tullut yhä voimakkaammin yrittäjäys, erityisesti palveluihin ja matkailuun liittyvä. Saariston väkeä ovat työllistäneet myös erilaiset valvontaan liittyvät tehtävät: puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen ja luotsilaitoksen tehtävät. Julkiset työpaikat ovat kuitenkin vähentyneet saaristossa huomattavasti saaristolaisista olevasta valtion työpaikkojen säilyttämispöytäkirjasta huolimatta. Myös merenkulku on muuttanut muotoaan, mutta edelleen työskentely suurilla matkustaja- ja rahtilavoilla sekä saariston lautoilla ja yhteysaluksilla on saaristolaisille tärkeää.

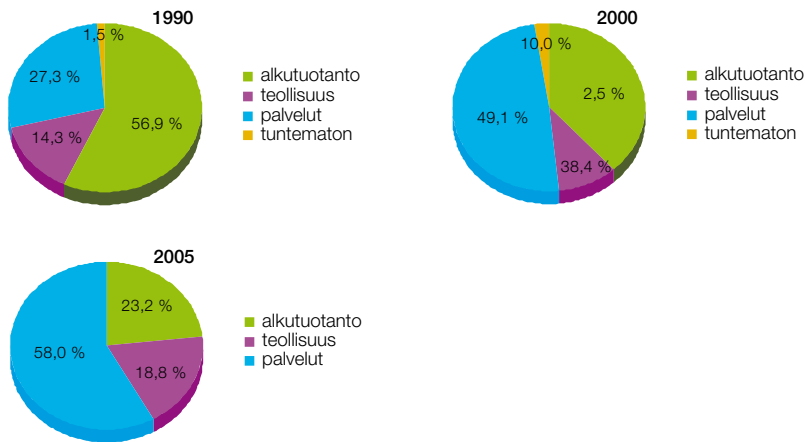
Saaristoalueet on nostettu aluekehityslakien mukaisesti muita alueita edullisempaan asemaan sekä kansallisen aluetukijaon että EU-tavoitealuejaon osalta. Tämä on antanut saariston yrityksille investointi- ja kehittämistukia, joilla on ollut merkitystä elinkeinoelämän kehittämiselle. Erityisesti tästä on hyötynyt pienimuotoinen teollisuus, esimerkiksi kalanjalostus, ja viime vuosina eritoten kasvanut matkailu.

Selvityksen mukaan kolmanneksessa vakituisesti asutuista ilman kiinteää tieyhteyttä olevista saarista harjoitetaan jotakin elinkeinoa. Lähes puolella näistä saarista on kuitenkin vain yksi työpaikka. Yhteensä työpaikkoja ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa on noin 1 600. Näin ollen saaristo pystyy tarjoamaan työpaikan 36 %:lle saariston työikäisistä. Tätä taustaa vasten pendelöinti on arkipäivää yhä useammalle saaristolaiselle. On myös todennäköistä, että moni asukas tekee joissain määrin etätöitä, joka ei näy virallisissa työpaikkatiedoissa.

Viimeisen lähes kahdenkymmenen vuoden aikana saariston elinkeinoissa on tapahtunut huomattava muutos. Vielä 1990-luvun alussa saariston suurin työllistäjä oli alkutuotanto. 60 % työpaikoista oli alkutuotannon parissa, kun vuonna 2005 enää vain 26 %. Muutos on siis ollut erittäin suuri. Sen sijaan palveluiden parissa työskentelevien osuus on kasvanut lähes saman verran kuin alkutuotannon parissa työskentelevien määrä on laskenut. Vuonna 1990 palveluiden osuus työpaikoista oli 29 %, kun se vuoteen 2005 mennessä oli noussut jopa 65 %:iin. Tämä kertoo saaristossa tapahtuneesta elinkeinojen rakennemuutoksesta, matkailun ja vapaa-ajan asumisen merkityksen kasvusta. Teollisuuden osuus on pysynyt lähes samana. Nousua on tapahtunut tarkasteluajanjaksona 15 %:sta 21 %:iin.³

Työpaikkatietojen tarkastelussa 85 % kaikista saariston työpaikoista sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa. Vähiten työpaikkoja on Lapin ja Päijät-Hämeen maakunnissa, joissa niitä on vain yksi kummassakin. Saariston työpaikat ovat selvityksen mukaan jakautuneet usealle sektorille, vaikkakaan eivät kovin tasaisesti. Tämä kuitenkin kuvastaa saariston elinkeinojen olevan yhtä monenlaisia kuin muuallakin Suomessa. Saaristossa ovat viime vuosikymmenien aikana olleet yleisiä myös erilaiset yhdistelmäammattit, jotka usein ovat saaristossa elämisen edellytys.

Kuva 6. Pysyvästi asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston työpaikkojen jakautuminen vuosina 1990, 2000 ja 2005

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

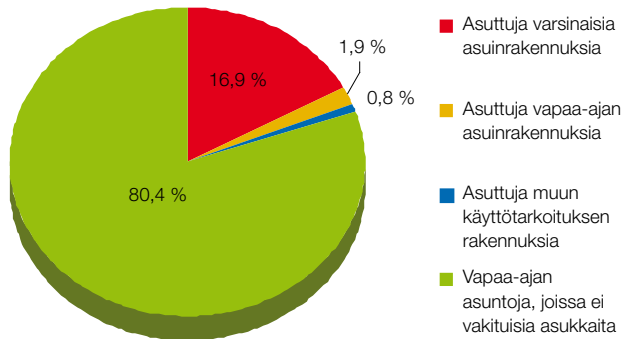
³ Uusin työpaikkatietoja koskeva YKR-aineisto on saatavilla vuodelta 2005. Tässä selvityksessä alkutuotantoon on laskettu maa-, riista-, metsä ja kalatalous, palveluihin mm. kauppa, majoitus- ja ravitsemustoiminta, kuljetus ja varastointi, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä julkinen hallinto ja maanpuolustus, teollisuuteen kaivostoiminta ja louhinta, teollisuus, rakentaminen, sähkö-, kaasu- ja vesihuolto.

4.4 Rakennustiedot

Suurin osa ilman kiinteää tieyhteystä olevassa saaristossa asuvista vakituisista asukkaista asuu varsinaisissa asuinrakennuksissa. 360:ssa vapaa-ajan asuinrakennuksessa asutaan vakituisesti ja 145 muun käyttötarkoituksen rakennusta on muutettu vakituiseen asutukseen soveltuviksi.

Vapaa-ajan asunnot, joissa ei ole vakituista asutusta ovat selkeästi suurin rakennusjoukko ilman kiinteää tieyhteystä olevassa saaristossa. Vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituisiksi asunnoiksi tapahtunee jatkossa enenevissä määrin. Päätrendi kuitenkin on asumisen voimakas kasvu vapaa-ajan asunnoilla ilman että asunnon käyttötarkoitusta muutetaan. Joustava käyttötarkoituksen muuttamis- ja poikkeamismenettely ovatkin saariston elävänä säilymisen kannalta tärkeitä.

Kuva 7. Pysyvästi asuttujen ilman kiinteää tieyhteystä olevien saarten rakennustiedot

Lähde: Suomen ympäristökeskus/ väestötietojärjestelmä/ Väestörekisterikeskus 3/2008

Kuva: Valtteri Laasonen

4.5 Osa-aikaiset asukkaat

Vaikka saariston pysyvän asutuksen väestökehitys on laskeva, ei saaristossa koskaan ole asunut näin paljon ihmisiä kuin nyt. Saariston osa-aikaisten asukkaiden määrä on kasvanut vakinaisen väestön vähenemistä enemmän. Aktiivisten eläkeläisten määrän kasvu, kehittyneet liikenne- ja tietoliikenneyhteydet sekä etätömahdollisuudet ovat mahdollistaneet saariston osa-aikaisen väestön kasvun. Tähän ovat myös vaikuttaneet kasvanut hyvinvointi, lisääntynyt vapaa-aika sekä ihmisten lisääntynyt tarve arjesta irtaantumiseen. Vapaa-ajan asukkaiden määrän nousu koskee koko saaristoa, mukaan lukien myös ilman kiinteää tieyhteystä olevan saariston.

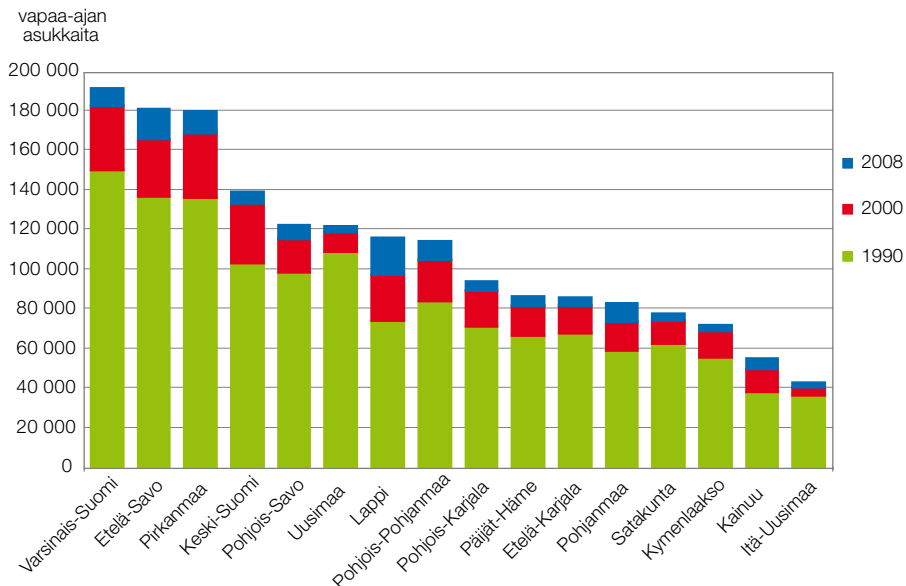
Ilman kiinteää tieyhteystä olevan vakituisesti asutun saariston asukasmäärä moninkertaistuu vapaa-ajan asukkaiden myötä. Selvityksessä mukana olleilla saarilla

on noin 15 000 vapaa-ajan asuntoa ja 60 000 vapaa-ajan asukasta.⁴ Keskimäärin yhdellä vakituisesti asutulla, ilman kiinteää tieyhteyttä olevalla saarella on 28 mökkiä, mediaanin ollessa 17. Vapaa-ajan asuntojen määrä vaihtelee suuresti maakunnittain. Eniten vapaa-ajan asuntoja on Varsinais-Suomessa ja vähiten Lapissa.

Osa-aikaiset asukkaat moninkertaistavat ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston asukasmäärän. Vuoden 2009 mökkibarometrin mukaan vapaa-ajan asunnoilla vietettiin vuoden 2008 aikana keskimäärin 75 vuorokautta. Vapaa-ajan asuntojen omistajista lähes kaksi kolmasosaa on yli 60-vuotiaita, mikä selittää osaltaan mökkien varsin korkeaa käyttöastetta.

Vapaa-ajan asukkaat ovat ehdottomasti tärkein kohderyhmä pyrittäessä saamaan saaristoon lisää vakituisia asukkaita. Tätä edesauttaa myönteinen asenne siihen, että vapaa-ajan asuntoja muutetaan vakituisiksi asunnoiksi. Vapaa-ajan asukkaiden tarpeet vaikuttavat usein myös ratkaisevasti liikenneyhteyksien tasoon. Mökkiläisten ansiosta monen saaren toiminta ja palvelut monipuolistuvat kesäkuukausina. Mökkibarometrin mukaan vapaa-ajan asukkaat käyttävät muun muassa päivittäistavaroihin yhteensä noin 805 miljoonaa euroa vuodessa, tämä luku on koko maan kaikkien vapaa-ajan asukkaiden käyttämä euromäärä.

Kuva 8. Vapaa-ajan asukkaiden lukumäärän kehitys koko Suomessa vuosina 1990, 2000 ja 2008

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilasto vuodelta 2008. Vuoden 2009 mökkibarometrin mukaan yhdellä vapaa-ajan asunnolla on neljä säännönmukaista käyttäjää, joten Tilastokeskuksen mökkitilaston luvut ovat kerrottu neljällä.

Kuva: Valter Laasonen

4 Vapaa-ajan asukkaiden määrän perustuu vuoden 2009 Mökkibarometriin, jonka mukaan yhdellä vapaa-ajan asunnolla on neljä säännönmukaista käyttäjää.

5 Saarten tulevaisuudennäkymiä

5.1 Asutus kymmenen vuoden kuluttua

Kyselyssä pyydettiin kunnilta arviota saarten tulevaisuudennäkymistä ja vakituisen asutuksen säilymisestä. Kunnat arvioivat, että noin viidenneksessä saarista ei enää ole pysyvää asutusta kymmenen vuoden kuluttua. 86 % näistä saarista on yhden tai kahden asukkaan saaria, joten vakinaisten asukkaiden määrä laskisi noin 2 %:lla. Tämä arvio on melko optimistinen, sillä viimeisen kymmenen vuoden aikana väestömäärä on laskenut lähes 8 %:lla. Suurin osa näistä arvioiduista vakituisen asutuksen menettävistä saarista sijaitsee Sisä-Suomen saaristossa. Arvion mukaan Etelä-Savon maakunnassa pysyvä asutus poistuisi noin 40 %:sta saarista. Asukasmäärässä tämä merkitsisi noin 12 % vähennystä. Etelä-Savon jälkeen seuraavaksi eniten vähenisi vakituisesti asuttuja saaria Varsinais-Suomesta, mutta prosentuaalisesti tämä on vain 10 % kaikista kyseisen alueen saarista, ja asukasmäärän vähennys 1 %.

Mikäli tarkastellaan pysyvän asutuksen menettävien saarten ikärakennetta, niin noin puolet saarten asukkaista on yli 65-vuotiaita. Suurin osa asukkaista asuu vanhoissa asuinpaikoissa, mutta myös joitakin vapaa-ajan asuntoja on muutettu vakituisiksi asunnoiksi. Vakituisen asutuksen menettävillä saarilla asuu miehiä kaksinkertainen määrä naisiin verrattuna. Lähes puolet näistä saarista on sellaisia, mihin ei ole verkkosähköä. Vajaa prosentti kaikista ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston työpaikoista sijaitsee näillä saarilla, ja yhtä saarta lukuun ottamatta niillä ei myöskään ole mitään palveluita. Keskimääräinen etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan on 4,7 kilometriä, mediaanin ollessa 1,9 kilometriä. Noin 90 % saarista on sellaisia, joihin asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa.

Vakituisen asutuksen menettävien saarten profiileissa korostuvat harvaan asutun maaseudun ongelmat: vinoutuva ikä- ja sukupuolirakenne sekä palveluiden puute. Vastauksissa tärkeimmäksi seikaksi saarten pysyvän asutuksen takaamiseksi nousi hyvien kulkuyhteyksien luominen ja säilyttäminen. Nämä puuttuivat lähes jokaisesta synkän tulevaisuudenennusteen saarista. Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan ei kuitenkaan näyttäisi vaikuttavan pysyvän asutuksen säilymiseen, sillä keskiarvo ja mediaani ovat lähes samat kuin kaikkien ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten vastaavat luvut.

Joistakin vastauksista kävi ilmi, ettei alueen saarten pysyvää asutusta pidetä suotavana esimerkiksi turvallisuuskysymyksiin vedoten. Esteenä pysyvän asutuksen säilymiselle ja kasvamiselle nähtiin myös joidenkin kuntien rakennusviranomaisen kielteinen suhtautuminen vakituisen asumisen rakennuslupien myöntämiseen.

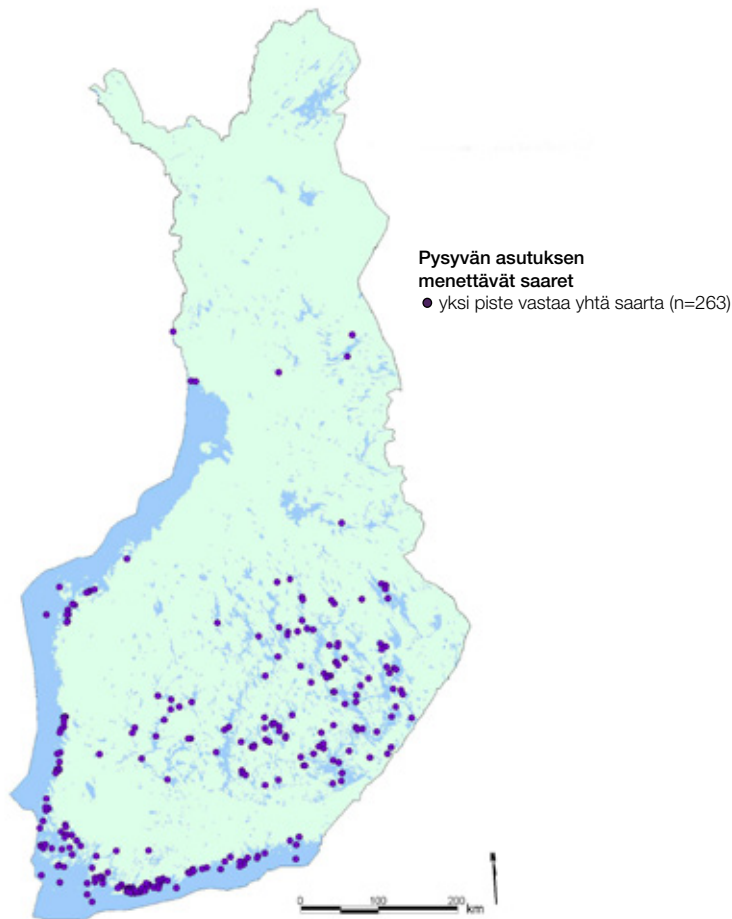
Vaikka vakituinen asutus saarissa loppuisikin, niin vapaa-ajan asuminen takaa elämän jatkumisen myös näillä saarilla.

Saarissa, joiden tulevaisuudennäkymät ovat hyvät, ovat vastaavat luvut melko erilaiset. Vain noin 40 % saarista on sellaisia, joissa asuu yksi tai kaksi henkilöä, kun vastaava luku vakituisen asutuksen menettävillä saarilla on yli 80 %. Yli puolet näiden saarten asukkaista on työikäisiä 30–65 -vuotiaita, ja noin 53 % asukkaista on miehiä. Keskiarvoetäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan on kahdeksan kilometriä ja mediaani viisi kilometriä. Nämä luvut ovat hieman suuremmat kuin koko ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston luvut. Lähes kaikki saariston palvelut sijaitsevat näillä saarilla, ja noin 60 % saarista on jokin yleinen kulkuyhteys.

Pysyvän asutuksen säilyttävien saarten arvoissa mainittiin usein asukkaiden aktiivisuus ja yrittäjäisyys, hyvät kulkuyhteydet sekä kasvavan vapaa-ajan asumisen ja matkailun tuomat hyödyt. Näillä saarilla on jonkin verran muutettu myös vapaa-ajan asuntoja vakituiseseen asumiseen soveltuviksi.

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten tulevaisuudennäkymiä arvioitaessa pysyvän asutuksen seuraavan kymmenen vuoden aikana menettävien saarten yhteiseksi ennusmerkeiksi nousivat yleisten kulkuyhteyksien puute, vakituisina asukkaina yksi tai kaksi henkilöä, joista kaksinkertainen määrä on miehiä, asukkaiden ikä on yli 65 vuotta eikä saarilla ole myöskään mitään palveluita. Mainittujen tunnusmerkkien lisäksi maantieteellisellä sijainnilla on vaikutusta, sillä Sisä-Suomi näyttäisi menettävän enemmän saariston vakituisia asukkaita kuin meren saaristo. Mikäli saarella toteutuvat selvityksessä esiin nousseet ennusmerkit ja saari sijaitsee Sisä-Suomessa, on todennäköistä, että saarella ei ole enää pysyvää asutusta kymmenen vuoden kuluttua.

Kuva 9. Kymmenen vuoden kuluttua pysyvän asutuksen menettävät saaret

Lähde: Kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

5.2 Elinvoimaisuuden turvaaminen

Saariston luonnonmukainen ja yksinkertainen elämäntapa on houkuttellut aina ja houkuttelee varmasti tulevaisuudessakin monia ihmisiä asumaan saaristoon. Joitakin seikkoja nousi kuitenkin esille saariston elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Kulukyhteydet, niiden säilyttäminen ja yhteyksien parantaminen myös kelirikkoaikana, tuli esille lähes jokaisessa kuntakyselyn vastauksista. Säännöllinen yhteysliikenne parantaisi työssäkäyntimahdollisuuksia, toisi mantereella olevat palvelut lähemmäksi ja helpottaisi myös tavaroiden kuljettamista.

Saaristossa olevien palveluiden vähäys konkretisoitui kuntien vastauksissa kysytessä toimia saariston elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Palvelut nousivat esille vain harvoissa vastauksissa. Vaatimus palveluiden säilyttämisestä saaristossa

koskee ainoastaan murto-osaa saarista, mutta väestömäärällisesti yli puolta saaristolaisista. Saaristopolitiikan periaatepäätökseen kirjattu tavoite palveluiden saannin parantamisesta tuntuu erittäin haasteelliselta, juuri tämänhetkisten palveluiden määrän vähyden ja sijainnin vuoksi. Pienten saariyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamisen osalta ei ole tärkeää palveluiden sijainti saarella vaan niiden saatavuus.

Vaatus toimivien laajakaistayhteyksien turvaamisesta harvaan asutulla maaseudulla on perusteltua jo alueellisen tasa-arvon vuoksi. Internetyhteys poistaa eristyneisyyden tunnetta, mutta sen vaikutusta etätyöskentelyn lisäämiseen on hankala arvioida. Tuore tutkimus etätyöskentelystä osoittaa etätyöhön liittyvien toiveiden ja todellisuuden jääneen kauaksi toisistaan. Mahdollisuus etätyöhön on ollut olemassa jo pitkään, mutta hyvin harva on tarttunut tähän, joten muuttoliikettä pelkkien tietoliikenneyhteyksin perusteella tuskin tulee tapahtumaan. Etätyötä selvittävän tutkimuksen mukaan ihmisten sosiaaliset kontaktit, vakiintuneet tavat sekä työn ja perhe-elämän erottaminen painavat vaakakupissa enemmän kuin etätyöhön siirtyminen.

Saaristossa toiveet laajakaistan tuomiin hyötyihin eivät liity ainoastaan etätyöhön, vaan mahdollisuuksiin hoitaa asioita kotoa käsin. Toki toimivat laajakaistayhteydet toisivat joustoa työhön ja vapaa-aikaan ja näin esimerkiksi lisäävät vapaaajan asunnoilla vietettyä aikaa. Vuoden 2009 mökkibarometrin mukaan etätyön tekeminen vapaa-ajan asunnoilla on kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana kahdesta prosenttiyksiköstä viiteen. Tämän lisäksi etätyöhön positiivisesti suhtautuvien osuus nousi samalla tarkasteluajanjaksolla 18 %:sta 30 %:iin.

Paineet kaavoituksen kehittämiseen, tonttitarjonnan lisäämiseen, vakituisen asunon rakennuslupien myöntämiseen ja vapaa-ajan asuntojen muuttamiseen vakituiseen asumiseen soveltuviksi ovat suuret. Uusilla rakennusluvilla, erityisesti rannan läheisyyteen, houkuteltaisiin ainakin vapaa-ajan asukkaita saaristoon. Myös tarve vuokra-asuntojen saamiselle nousi esille selvityksen tuloksissa. Edullisten vuokra-asuntojen myötä nuorilla olisi mahdollisuus asua saaristossa. Vuokra-asuntojen lisääntyminen on realistista vain kaikkein suurimmissa saarissa.

Kaavoituksen kehittämisen lisäksi saarten infrastruktuurissa on parantamispaineita, erityisesti vesi- ja viemärijärjestelmien osalta. Juoksevan veden saanti saaristokotitalouksiin helpottaisi arkea ja toimiva viemäri- ja jätteenkeräysjärjestelmä vähentäisi ympäristökuormitusta sekä rehevöitymistä.

Ilmastonmuutos vaikuttaa myös saariston elinoloihin. Jätteiden käyttö vähenee ja vesistöä koskevat ympäristöuhat vaikuttavat sekä kalastukseen että matkailuun. Ilmastonmuutoksen seuraukset eivät ole ainoastaan negatiivisia; vaatimus uusituvan energian käytön lisäämisestä tuo mahdollisuuksia uusien työpaikkojen syntymiselle. Erityisesti tuulipuistojen rakentaminen toisi uutta elinkeinopotentiaalia meren saaristolle.

Kyläkoulujen tulevaisuuden turvaaminen on kiinni ennen kaikkea oppilasmäärästä. Oppilasmääriin on tuskin tulossa suurta kasvua lähivuosien aikana, joten luokkakoot pysyvät pieninä. Alle 13-vuotiaille koululaisille koulumatkoihin kuluva aika

saa olla enintään kaksi ja puoli tuntia ja yli 13-vuotiaille kolme tuntia päivässä. Tämä kuulostaa pitkältä ajalta, mutta jos koulumatkaa on taitettava kahdella eri yhteysaluksella tai yhteysaluksella ja koulukyydillä, ei alle kolme tuntia odotusaikoinen ole pitkä aika. Tietotekniikan ja monimuoto-opetuksen on arveltu tuovan helpotusta koulumatkojen kuormittavuuteen, mutta lähiopetusta ei kuitenkaan voida kokonaan korvata.

Lisääntyvästä matkailusta ja vapaa-ajan asunnoilla vietetyn ajan kasvusta hyötyvät myös saariston vakituiset asukkaat. Matkailu luo uusia työpaikkoja ja auttaa vanhojen elinkeinojen säilymistä. Yrittäjyyttä tulisi tukea entistä enemmän ja saariston perinteiset ammatit turvata. Saariston tulisi pystyä houkuttelemaan myös nuoria vakituiseksi asukkaiksi. Tällä hetkellä potentiaalisimpana saaristoon muuttavana ryhmänä nähdään vapaa-ajan asunnoilleen vakituisesti muuttavat suuret, pian eläköityvät, ikäluokat. Tämä avaa mahdollisuuksia monenlaisten palveluiden tarjonnalle.

Osa-aikaisen asumisen merkitys pysyvästi asutulle ilman kiinteää tieyhteyttä olevalle saaristolle on äärimmäisen tärkeä. Vakituisen ja osa-aikaisen asumisen välinen suhde on merkittävä saariston elinvoimaisuuden säilymiselle. Lisääntyvä osa-aikainen asuminen lisää saaren ”vireilläolokuukausia”, tuo henkistä pääomaa ja mahdollistaa mm. matkailusesongin pidentymisen. Toisaalta vakituiset asukkaat tuovat saarille turvallisuutta - alue ei ole tyhjillään hiljaisina talvikuukausina. Myös viime vuosina syntynyt mökkitalkkaritoiminta perustuu pitkälti pysyvän ja osa-aikaisen asutuksen väliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi saarten vakituinen ja osa-aikainen asuttaminen yhdessä edesauttaa liikenneyhteyksien säilymistä ja jopa parantumista.

6 Pysyvästi astutut saaret maakunnittain

6.1 Etelä-Karjala

Etelä-Karjalan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 13, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 135. Suurin osa saarten asukkaista on työikäisiä 30–65 -vuotiaita, ja muista maakunnista poiketen pysyvistä asukkaista enemmistö on naisia. Lähes puolet Etelä-Karjalan vakituisesti asutuista saariyhteisöistä on pieniä, yhden pysyvän asukkaan saaria. Näillä 13 saarella on kuitenkin lähes 400 vapaa-ajan asuntoa ja näillä noin 1 600 käyttäjää, mitkä elävöittävät saariyhteisöjen elämää erityisesti kesäkuukausina. Taipalsaaren Kyläniemi ja Lappeenrannan Lamposaari sekä Mietinsaari⁵ ovat asukasluvultaan alueen suurimmat saaret. Alueen lähes kaikki työpaikat sekä palvelut sijoittuvat näille saarille, myös vapaa-ajan toiminta on keskittynyt kyseisille saarille. Alueella toimii mm. kyläyhdistyksiä sekä metsästysseura.

Etelä-Karjalan vakituisesti asuttujen saarten tulevaisuus näyttää kuntien tekemän arvion mukaan kohtalaiselta, noin 70 %:ssa saarista arvellaan olevan asutusta vielä kymmenen vuoden kuluttua. Arviot vaikuttavat melko optimistisilta, mutta osittain myös paikkansapitäviltä. Pysyvän asutuksen vähenemisen tunnusmerkit täyttyvät vain osittain maakunnan saarten tilastolukuja tarkasteltaessa. Naisten suuri määrä on poikkeuksellista ja vaikka palvelut ovat vähäisiä, niin matkat lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan ovat kuitenkin melko lyhyitä. Saarten elinvoimaisuutta edistää myös koko maakunnan kasvava mökkiläisten määrä, sillä viimeisen viiden vuoden aikana vapaa-ajan asuntojen määrä on kohonnut Etelä-Karjalassa 668:lla. Tämä kehitys on kuitenkin hieman hitaampaa kuin muualla Manner-Suomessa.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviala	1 618km ² , 22% kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 10 301 km
Suurimmat järvet	Saimaa, Pien-Saimaa, Simpelejärvi, Kuolimo, Haapavesi
Suurimmat joet	Vuoksi, Hiitolanjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

5 Valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti Mietinsaari liitetään osakuntaliitoksella Ruokolahden kuntaan 1.1.2010 lukien.

Saaret	
Yli puoli ha	2 184 kpl
Suurimmat saaret	Äitsaari, Kirkkosaari, Kuivainen, Salosaari, Kylänniemi
Eniten saaria omaavat kunnat	Taipalsaari, Ruokolahti, Lappeenranta, Savitaipale

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Lamposaari (Lappeenranta) Kylänniemi (Taipalsaari)
Yksityistielossit	Mietinsaari (Lappeenranta) Jussilansalmen lossi (Taipalsaari)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

Saaristo-osakunnat	Parikkala, Ruokolahti, Taipalsaari
---------------------------	------------------------------------

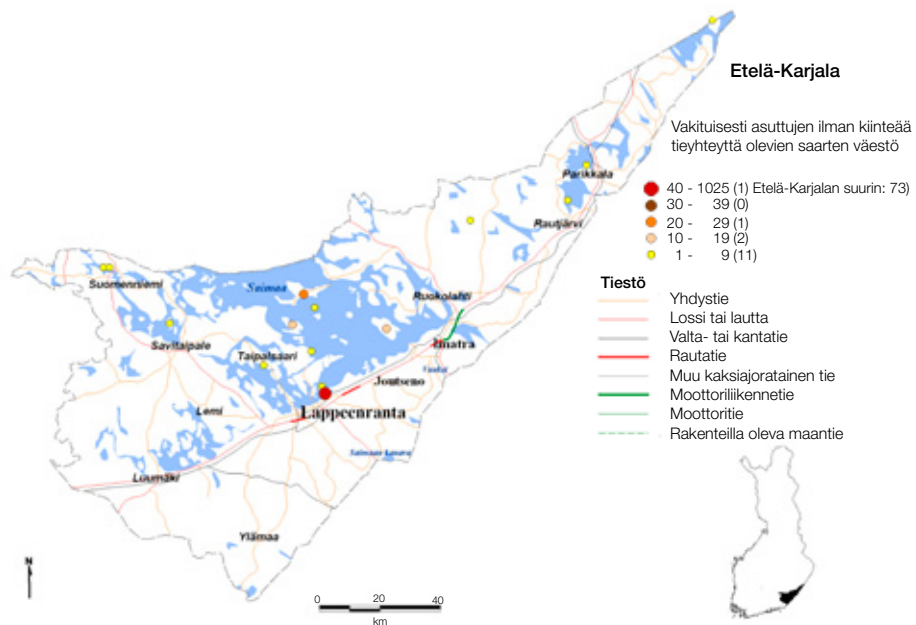
Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	21 353 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Taipalsaari (3 314 kpl), Ruokolahti (3 159 kpl), Luumäki (3 063 kpl), Savitaipale (2 698 kpl), Lappeenranta (2 131 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 5 035 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 13 573 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 7 500 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Määkunnan väkiväisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

Kunta	Saari	Tunnuslukuja	
Lappeenranta	Lamposaari	Saarten pinta-ala	Keskiarvo 432 ha Mediaani 45 ha
Lappeenranta	Mietinsaari	Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,5 km
Parikkala	Iso Kontiosaari	Asukkaat	Yhteensä 135 Miehiä 65 Naisia 70
Parikkala	Peltosaari	Ikärakenne	0–14v 28 henk. 15–64v 80 henk. 65v 27 henk.
Ruokolahti	Aittasaari	Työpaikat	Alkutuotanto 7 Teollisuus 7 Palvelut 3
Suomenniemi	Kuninkaansaaret		
Suomenniemi	Salonsaari		
Taipalsaari	Hevossaari		
Taipalsaari	Hirvisaari		
Taipalsaari	Kylänniemi		
Taipalsaari	Lokmusluoto		
Taipalsaari	Selkäloue		
Taipalsaari	Suuri Jänkäsalu		

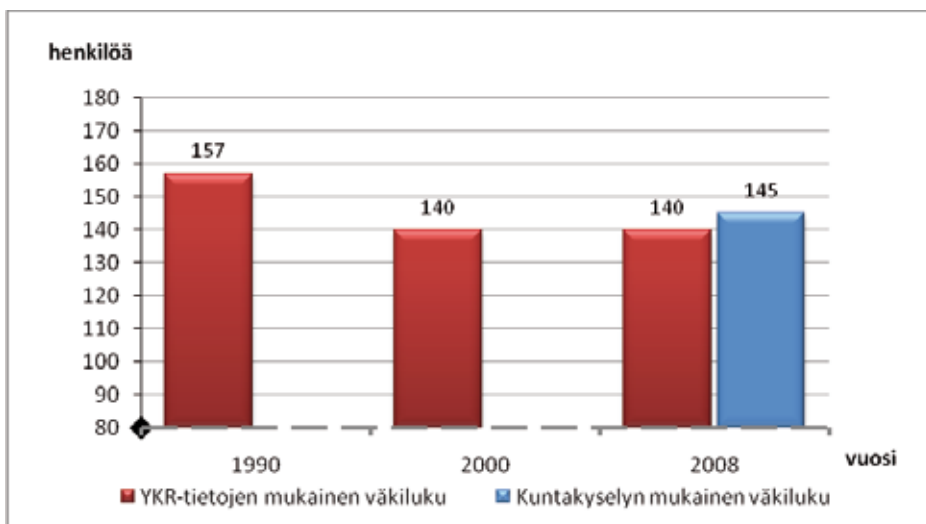
Kuva 10. Etelä-Karjalan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 11. Etelä-Karjalan pysyvä saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000 ja 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

6.2 Etelä-Pohjanmaa

Alueella ei ole yhtään vakituisesti asuttua ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saarta

Vesistöisyys	
Järviala	539 km ² , 4 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 5 536 km
Suurimmat järvet	Lappajärvi, Lestijärvi
Suurimmat joet	Lapuanjoki, Pyhäjoki, Ähtävänjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	481 kpl
Suurin saari	Kärnäsaari
Eniten saaria omaavat kunnat	Evijärvi, Ähtäri, Alavus, Lappajärvi, Peräseinäjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	13 005 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Alavus (1 415 kpl), Ähtäri (1 322 kpl), Alajärvi (1 249 kpl), Lappajärvi (1 085 kpl), Kauhava (1 058 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 4 037 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 6 867 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 3 740 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

6.3 Etelä-Savo

Etelä-Savon maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 59, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 376. Yli 60 % saarten vakituisista asukkaista on miehiä ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Noin kolmannes Etelä-Savon alueen saariyhteisöistä on pieniä, yhden vakituisen asukkaan saaria, ja viidennes yli kymmenen vakituisen asukkaan saaria. Puumalan Lintusalo ja Niinisaari sekä Savonlinnan Ritosaari ovat asukasluvultaan alueen suurimmat saaret. Yli puolet alueen työpaikoista on alkutuotannon parissa. Vaikka alueella asuu kouluikäisiä lapsia, ei Etelä-Savon saarilla ole kuitenkaan yhtään koulua, myös saarien palvelut ovat vähäisiä. Alueen kahvilat ja majoitusyritykset ovat keskittyneet suurimpiin, edellä mainittuihin saariin. Saarissa on myös jonkin verran vapaa-ajantoimintaa: maa- ja kotitalousseura sekä mm. Saariston uudet akat ry ja Puumalan Veskansan kylät ry. Vapaa-ajan asuntoja vakituisesti asutuilla saarilla on 1 053 ja näillä käyttäjiä noin 4 212 henkeä. Vapaa-ajan asukkaat elävöittävät saariyhteisöjä sekä edesauttavat saarten elinvoimaisuuden säilymistä.

Kuntien tekemien arvioiden mukaan Etelä-Savon maakunta menettää eniten vakituisesti asuttuja saaria seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tehdyn kyselyn

mukaan lähes puolet alueen saarista putoaa vakituisesti asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten tilastosta. Nämä saaret täyttävät tyhjenevien saarten tunnusmerkit; yhden tai kahden vakituisen asukkaan saariyhteisö, enemmistö asukkaista on miehiä ja suurimpaan osaan saarista asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa. Koko maakunnan vapaa-ajan asukkaiden määrä on kuitenkin selkeässä kasvussa. Viimeisen viiden vuoden aikana vapaa-ajan asuntojen määrä on noussut yli 2 000:lla.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Väestöisyys	
Järviala	4 631 km ² , 25 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 30 376 km
Suurimmat järvet	Haukivesi, Orivesi-Paasivesi, Pihlajavesi, Puulavesi, Puruvesi
Suurin joki	Konnusjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	9 024 kpl
Suurimmat saaret	Hurissalo, Partalansaari, Viljakansaari, Molnasal- mensaari, Väisälänsaari, Pyyliinsaari
Eniten saaria omaavat kunnat	Savonlinna, Puumala, Rantasalmi, Kangasniemi, Heinävesi

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Vekaransalmi (Sulkava), Hanhivirta (Enonkoski), Koivukanta (Savonlinna), Hätinvirta (Puumala), Tappuvirta (Savonlinna), Kietävälä (Puumala), Rongonsalmi (Puumala), Kuparolvirta (Mikkeli)
Yksityistiellossit	Tuohisaari (Savonlinna), Pietolansaari (Savon- linna), Laukansaari (Savonlinna), Kongonsaari (Savonlinna), Ahvionsaari (Savonlinna), Kokon- saari (Savonlinna)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

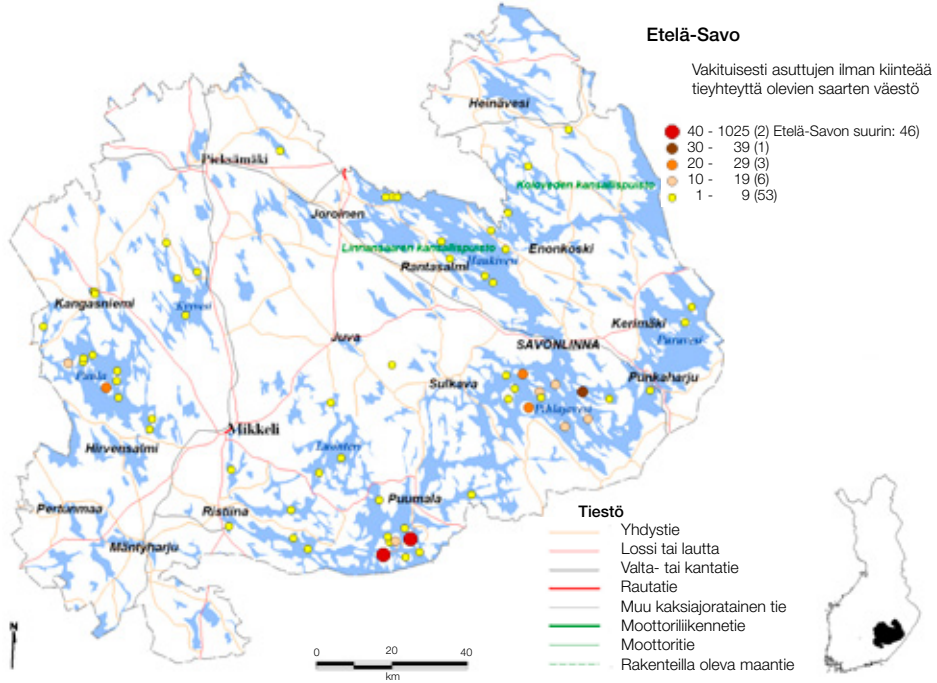
Saaristokunnat	Enonkoski, Puumala, Sulkava
Saaristo-osakunnat	Hirvensalmi, Mikkeli, Savonlinna

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	45 094 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Mikkeli (5 698 kpl), Mäntyharju (4 664 kpl), Savonlinna (4 164 kpl), Kangasniemi (3 605 kpl), Puumala (3 374 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 12 152 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 27 934 kpl Ulkomaa-kuntalaisten omistuksessa 2 373 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

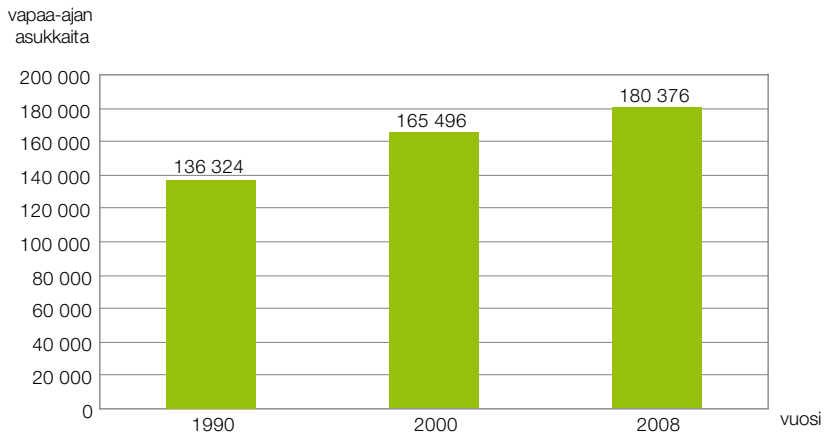
Kuva 12. Etelä-Savon pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 13. Etelä-Savon pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Enonkoski	Jänissalo
Enonkoski	Mäntysalo
Heinävesi	Lehtosaari
Hirvensalmi	Aumansaari
Hirvensalmi	Halmesaari
Hirvensalmi	Iso Säkkiäsalu
Hirvensalmi	Kenkunsaaari
Hirvensalmi	Kuivasaari
Hirvensalmi	Mielevänsaari
Hirvensalmi	Puukunsaari
Hirvensalmi	Puulasalo
Hirvensalmi	Pääskynsaari
Hirvensalmi	Savisalo
Hirvensalmi	Soisalo
Joroinen	Kostonsaari
Juva	Lamposaaret
Juva	Ritosaari
Kangasniemi	Iso Kärmesaari
Kangasniemi	Rämiäinen
Kerimäki	Hevossalo
Kerimäki	Vehkasalo
Mikkeli	Kauvosaari
Mikkeli	Paajalansaari
Mikkeli	Papinsaari
Mikkeli	Petäjäsaari
Mikkeli	Porosaari
Mikkeli	Uussaaret
Pieksämäki	Kosulansaari
Punkaharju	Pöllänsaari
Puumala	Inkosaari
Puumala	Kurensalo
Puumala	Laihasaari
Puumala	Liimattalansaari
Puumala	Lintusalo
Puumala	Niinisaari
Puumala	Viitasaari
Puumala	Vuohisaari
Puumala	Ylössaari
Rantasalmi	Kuokansalo
Rantasalmi	Lehtoluodot
Rantasalmi	Pitkäsaari
Ristiina	Haapasaari
Ristiina	Hinkansaari
Ristiina	Kaijatsaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiaarvo 366 ha Mediaani 162 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	8,1 km
Asukkaat	Yhteensä 376 Miehiä 227 Naisia 158
Ikärakenne	0–14v 44 henk. 15–64v 244 henk. 65v 97 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 42 Teollisuus 9 Palvelut 20

Kunta	Saari
Savonlinna	Ahvionsaari
Savonlinna	Houssaari
Savonlinna	Huuhtisaari
Savonlinna	Härkinsalo
Savonlinna	Karistaansaari
Savonlinna	Kesamonsaari - Muhasaari
Savonlinna	Keskisaari
Savonlinna	Koirsalo
Savonlinna	Kokonsaari
Savonlinna	Kongonsaari
Savonlinna	Laukansaari
Savonlinna	Pietolansaari
Savonlinna	Ritosaari
Savonlinna	Tuohisaari
Savonlinna	Valksaari

6.4 Itä-Uusimaa

Itä-Uudenmaan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 42, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 456. Asukkaista miehiä ja naisia on lähes yhtä paljon ja suurin osa asukkaista on 15-64 -vuotiaita. Vajaa viides Itä-Uudenmaan alueen saariyhteisöistä on pieniä, yhden vakituisen asukkaan saaria, ja saman verran on myös yli kymmenen hengen saaria. Porvoon Suur-Pellinki ja Vähä-Pellinki sekä Sipoon Simsalön ovat asukasluvultaan alueen suurimmat saaret. Suurimpaan osaan saarista asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa. Suur-Pellingissä sijaitsee alueen ainoa koulu sekä muutamia yksityisiä palveluita kuten kahvila. Alueella on myös kauppa, ja tämä sijaitsee Porvoon Tullandetissa, Sipoon Norrkullandetissa käy koko Suomen ainoa kauppalaiva. Sipoon alueen saarten vapaa-ajan toiminta on vilkasta, saarilla toimii mm. Marttayhdistys, metsästysseura sekä alueella järjestetään erilaisia kesä- ja talvitapahtumia. Vakituisesti asutuilla saarilla on vapaa-ajan asuntoja yhteensä 1 121 ja näillä käyttäjiä noin 4 500 henkilöä. Saarten vapaa-ajan asuntojen huomattava määrä edesauttaa alueen elinvoimaisuuden säilymistä.

Itä-Uudenmaan saarten tulevaisuus näyttää kuntien tekemien arvioiden perusteella hyvältä, vain muutamalla alueen saarista ei uskota olevan vakituista asutusta enää kymmenen vuoden kuluttua. Kun tarkastellaan vakituisen asutuksen menetävien saarten tunnusmerkkejä, niin arviot Itä-Uudenmaan alueen saarten hyvistä tulevaisuudennäkymistä saattavat hyvinkin olla paikkansapitäviä. Yhden vakituisen asukkaan saaria on melko vähän ja 23 % asukkaista on alle 30-vuotiaita, myös tasainen sukupuolijakauma puoltaa vakituisen asumisen säilymistä. Koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrän kasvu viimeisen viiden vuoden aikana ei kuitenkaan ole ollut niin merkittävää kuin muissa maakunnissa, sillä mökkien määrä on lisääntynyt 158:lla.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 76 km ² , meriala 2 740 km ² , 102 % maapinta-alasta, rantaviivaa 3 538 km
Suurimmat järvet	Lapinjärvi, Tammijärvi, Teutjärvi, Hopom träsk
Suurimmat joet	Porvoonjoki, Taasianjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	1 805 kpl
Suurimmat saaret	Vässölandet, Emäsalo, Sarvsalö, Vahterpää, Pellinki
Eniten saaria omaavat kunnat	Porvoo, Sipoo, Pernaja, Ruotsinpyhtää, Loviisa

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005)

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Pellinki (Porvoo)

Saaristo-osakunnat	
Saaristo-osakunnat	Pernaja, Porvoo, Sipoo

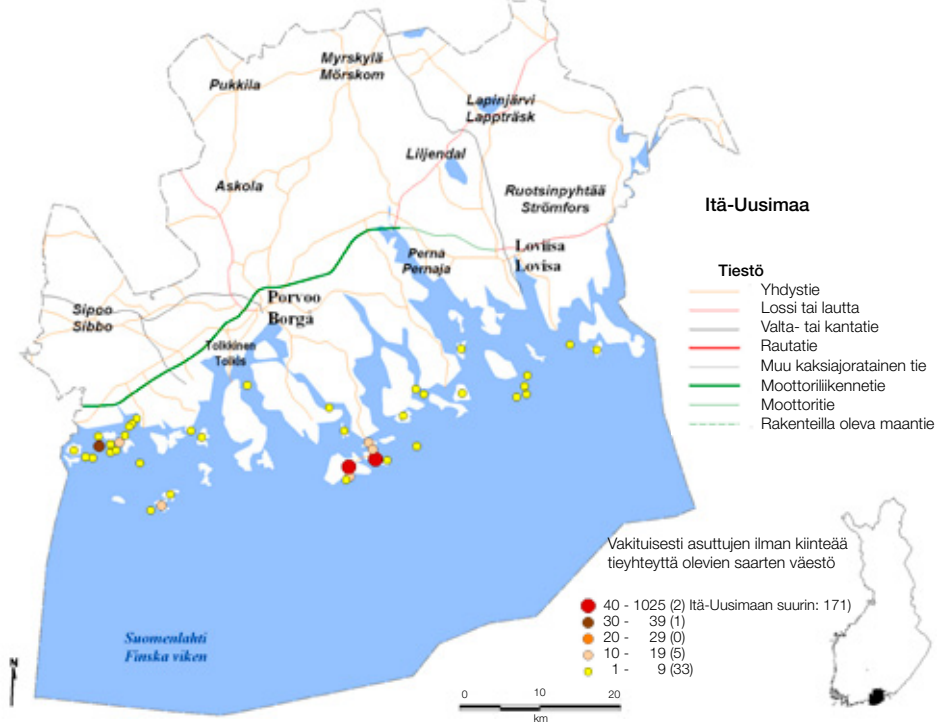
(Vuoden 2010 alussa Pernaja liitetään Loviisan kaupunkiin ja kuntaliitoksen myötä Loviisan kaupunki saa saaristo-osakunta statuksen.)

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	10 650 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Porvoo (3 623 kpl), Sipoo (2 040 kpl), Pernaja (1 726 kpl), Ruotsinpyhtää (961 kpl), Askola (551 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 1 892 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 6 679 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 5 595 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

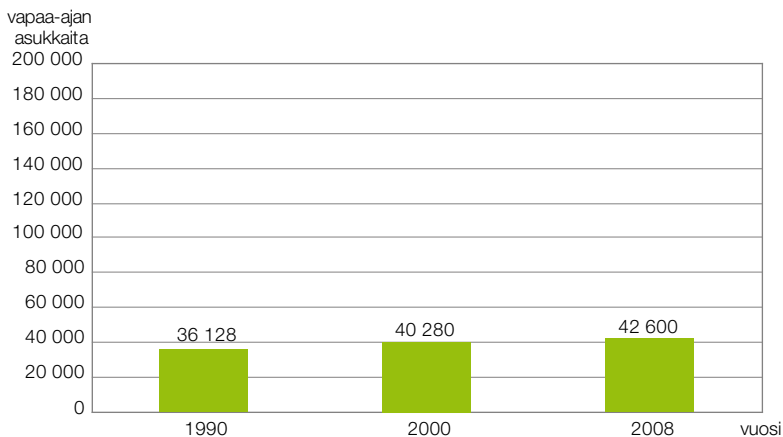
Kuva 14. Itä-Uudenmaan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 15. Itä-Uudenmaan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Pernaja	Byön
Pernaja	Ekholmen
Pernaja	Fallholmen
Pernaja	Killingö
Pernaja	Käldö
Pernaja	Rågskär
Pernaja	Sandö
Pernaja	Stora Altarskär
Pernaja	Våtskär
Pernaja	Södra Altarskär
Porvoo	Bastö
Porvoo	Bodö
Porvoo	Herrskär
Porvoo	Husholmen
Porvoo	Kalvön
Porvoo	Korsö
Porvoo	Lindholmen
Porvoo	Pirttisaari
Porvoo	Ramsholmen
Porvoo	Skracklet
Porvoo	Stora Nätiholmen
Porvoo	Sundön
Porvoo	Suur-Pellinki - Ölandet
Porvoo	Tullandet
Porvoo	Vähä-Pellinki
Ruotsinpyhtää	Kampuslandet
Sipoo	Björkholmen
Sipoo	Bockholmen - Ekholmen
Sipoo	Granö
Sipoo	Kamsholmen
Sipoo	Komsalö
Sipoo	Majholmen
Sipoo	Opanholmen
Sipoo	Röysö
Sipoo	Sandholmen (Kalkstrand)
Sipoo	Sandholmen (Röysö)
Sipoo	Simsalö
Sipoo	Skyttenskär
Sipoo	Sota Svedjeholmen
Sipoo	Söderkullalandet - Norrkullalandet
Sipoo	Norrkullalandet
Sipoo	Stora Svedjeholmen

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 131 ha Mediaani 30 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	3,6 km
Asukkaat	Yhteensä 456 Miehiä 234 Naisia 222
Ikärakenne	0–14v 59 henk. 15–64v 275 henk. 65v 122 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 17 Teollisuus 15 Palvelut 29

6.5 Kainuu

Kainuun maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 4, ja näillä saarilla on yhteensä asukkaita 18. Saarten asukkaista yli 60 % on miehiä, ja suurimman ikäluokan muodostavat 15-64 -vuotiaat. Vakituisesti asutuilla saarilla on vapaa-ajan asuntoja 56 ja niillä noin 224 käyttäjää.

Maakunnan kaikki saaret ovat alle kymmenen vakituisen asukkaan saariyhteisöjä, joista suurin on Kajaanin Pukkisaari. Kainuun pysyvästi asutuissa saarissa ei ole palveluita ja alueella on kaksi työpaikkaa. Selvityksen kautta saatujen tietojen perusteella alueella ei myöskään ole minkäänlaista vapaa-ajan toimintaa. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että Kainuun saaristolaisväestön määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tätä taustaa vasten ei näyttäisi todennäköiseltä, että Kainuun maakunta menettäisi vakituisesti asuttuja saaria. Luultavaa tämä kuitenkin on, sillä vakituisen asutuksen päättymisen tunnusmerkit täyttyvät, ja kuntien arviot pysyvän asutuksen säilymisestä ovat heikot. Koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on kuitenkin noussut viimeisen viiden vuoden aikana 426:lla, ja tämä edesauttaa koko maakunnan saariston elinvoimaisuuden säilymistä.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviala	2 885 km ² , 12 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 18 764 km
Suurimmat järvet	Oulujärvi, Kiantajärvi, Ontojärvi, Lentua, Nuasjärvi
Suurimmat joet	Kiehimäjoki, Kajaaninjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	1 948 kpl
Suurimmat saaret	Manamansalo, Käkisaari
Eniten saaria omaavat kunnat	Kuhmo, Suomussalmi, Vaala, Paltamo, Sotkamo

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Alassalmi (Vaala)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

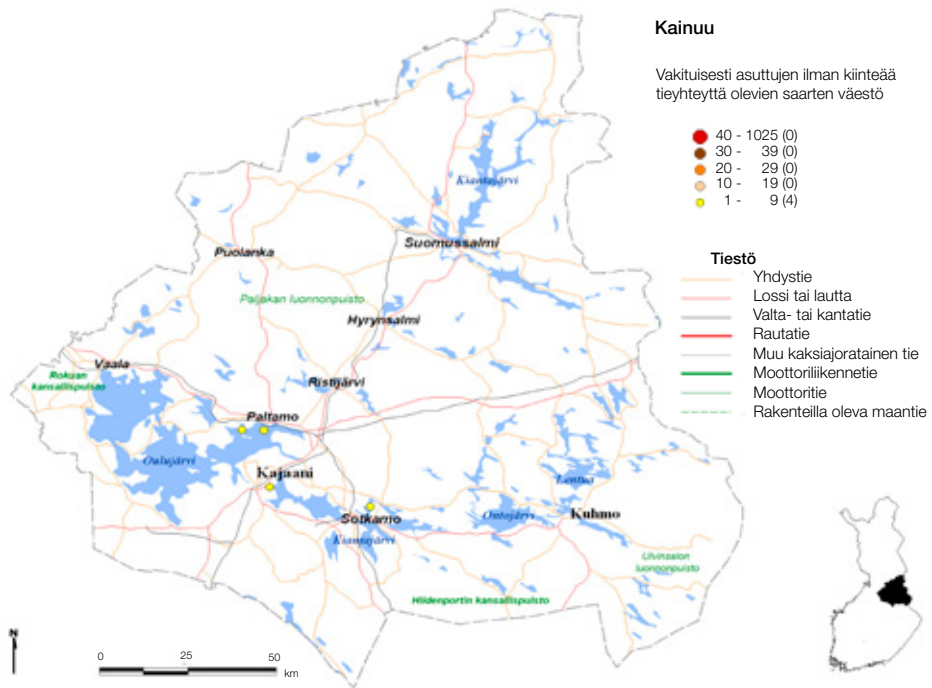
Saaristo-osakunta	Vaala
-------------------	-------

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	13 636 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Kuhmo (2 369 kpl), Suomussalmi (2 214 kpl), Sotkamo (1 827 kpl), Kajaani (1 713 kpl), Vaala (1 629 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 4 719 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 6 825 kpl Ulkomaaomistajien omistuksessa 4 546 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

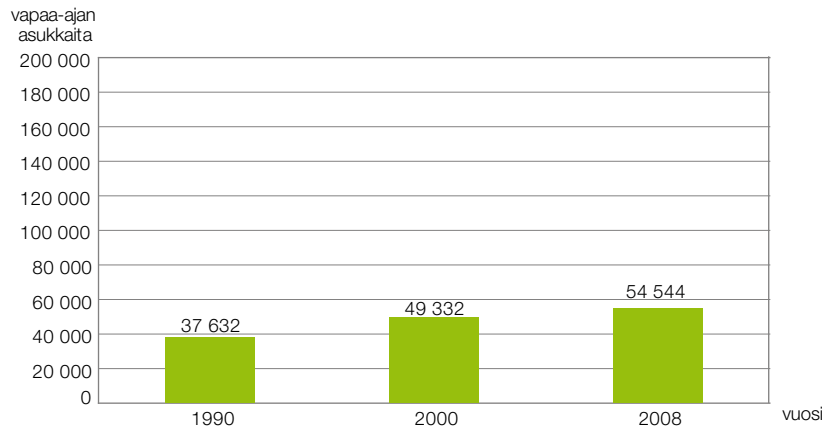
Kuva 16. Kainuun pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 17. Kainuun pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari	Tunnuslukuja	
Kajaani	Pukkisaari	Saarten pinta-ala	Keskiarvo 32 ha Mediaani 9 ha
Paltamo	Koljolansaari	Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,4 km
Paltamo	Riuttasaaret	Asukkaat	Yhteensä 18 Miehiä 11 Naisia 7
Sotkamo	Heposaari	Ikärakenne	0–14v 1 henk. 15–64v 12 henk. 65v 5 henk.
		Työpaikat	Teollisuus 2

6.6 Kanta-Häme

Alueella ei ole yhtään vakituisesti asuttua ilman hiinteää tieyhteyttä olevaa saarta

Vesistöisyys	
Järviuala	503 km ² , 9 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 3 858 km
Suurimmat järvet	Päijänne, Vanajavesi, Vesijärvi, Ruotasalainen, Tammelan Pyhäjärvi, Katumajärvi
Suurimmat joet	Loimijoki, Hiidenjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	513 kpl
Eniten saaria omaavat kunnat	Hämeenlinna, Loppi, Tammela, Hattula

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	20 437 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Hämeenlinna (7 701 kpl), Loppi (3 187 kpl), Tammela (3 161 kpl), Hattula (1 914 kpl), Janakkala (1 745 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 4 654 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 12 565 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 9 532 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

6.7 Keski-Pohjanmaa

Alueella ei ole yhtään vakituisesti asuttua ilman hiinteää tieyhteyttä olevaa saarta

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 188 km ² , meriala 1 660 km ² , 29 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 3 244 km
Suurimmat järvet	Lestijärvi, Ullavanjärvi, Venetjoen tekojärvi
Suurimmat joet	Lestijoki, Perhonjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	626 kpl
Tunnetuimmat saaret	Öja, Tankarin majakkasaari, Oura
Eniten saaria omaavat kunnat	Kokkola, Perho, Lestijärvi, Himanka

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	4 151 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Kokkola (2 087 kpl), Himanka (465 kpl), Lestijärvi (408 kpl), Veteli (262 kpl), Perho (244 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 1 467 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 1 001 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 624 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

6.8 Keski-Suomi

Keski-Suomen maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 14, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 36. Asukkaista lähes 60 % on miehiä ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15-64 -vuotiaat. Vakituisesti asutuilla saarilla on yhteensä vapaa-ajan asuntoja 216 ja näillä käyttäjiä noin 864.

Lähes puolet Keski-Suomen alueen vakituisesti asutuista saarista on pieniä yhden asukkaan saaria. Alueen suurin saari on Kuhmoisten Haukkasalo, jossa on yli kymmenen asukasta. Keski-Suomen vakituisen asutuksen saarilla ei ole mitään palveluita eikä myöskään vapaa-ajan toimintaa. 70 %:iin alueen saarista saarelaiset järjestävät itse kuljetuksensa. Tulevaisuuden näkymät ovat melko huonot, yli puolen saarista arvellaan menettävän vakituisen asutuksen seuraavan kymmenen vuoden aikana. Vapaa-ajan asuntojen määrä on kuitenkin noussut yli 1 700:lla, joten saarten autoitumisesta ei kuitenkaan voida puhua.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviuala	3 181 km ² , 16 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 18 216 km
Suurimmat järvet	Päijänne, Keitele, Konnevesi, Kivijärvi, Suontee, Keuruselkä
Suurin joki	Jämäljoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	4 010 kpl
Suurimmat saaret	Judinsalo, Pängätsalo, Jurvansalo, Onkisalo, Luotolansaari
Eniten saaria omaavat kunnat	Viitasaari, Kuhmoinen, Joutsa, Pihtipudas, Kinnula

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Yksityistielossit	Paanalansalmi (Hankasalmi), Haukkasalo (Kuhmoinen), Kevätsalmi (Saarijärvi)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

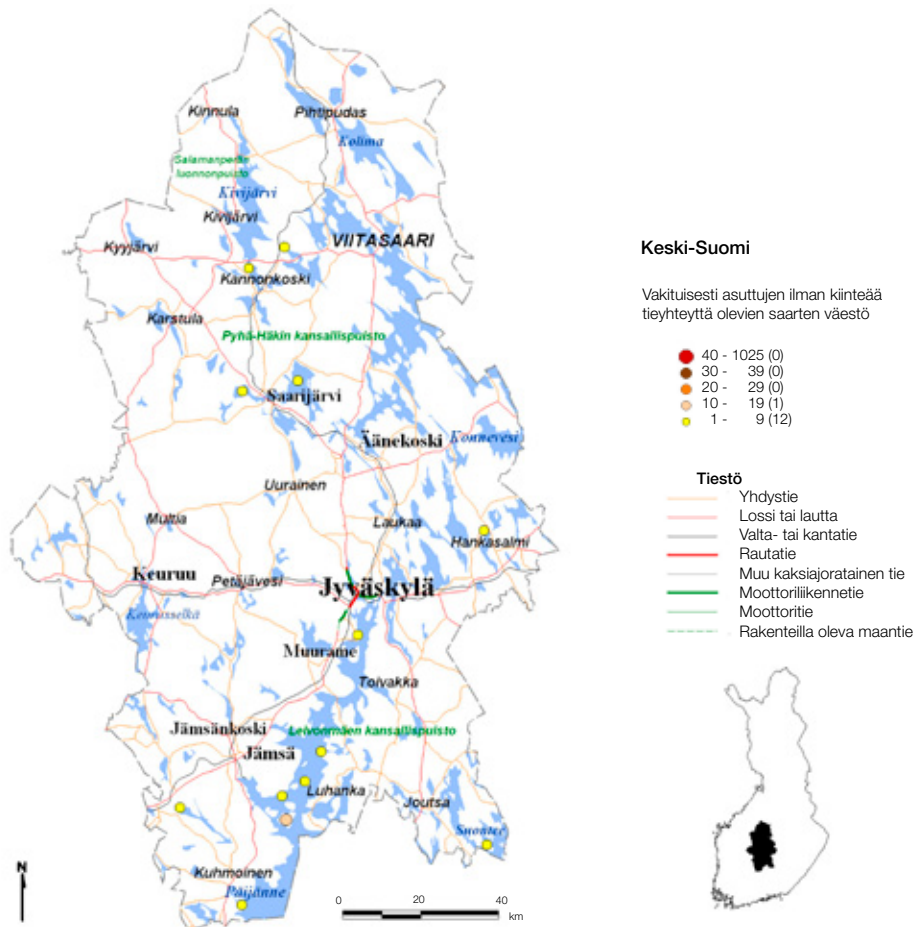
Saaristo-osakunta	
	Joutsa, Jyväskylä, Kivijärvi, Kuhmoinen, Luhanka

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	34 590 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Jämsä (3 974 kpl), Jyväskylällä (3 972 kpl), Kuhmoinen (2 914 kpl), Äänekoski (2 483 kpl), Joutsa (2 409 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 9 488 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 19 188 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 11 952 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

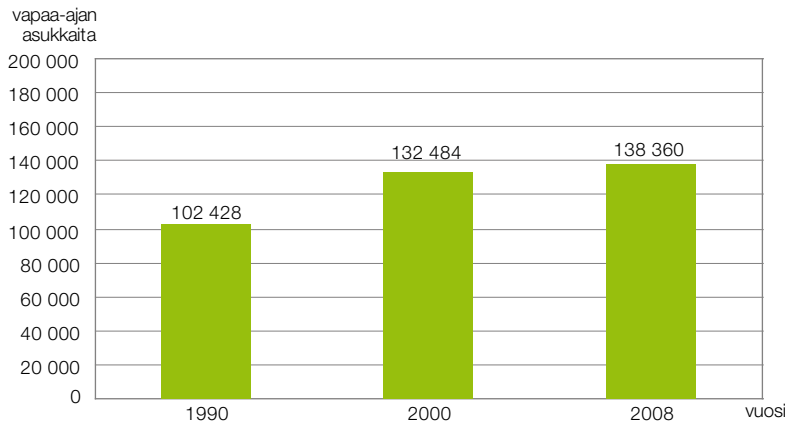
Kuva 18. Keski-Suomen pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 19. Keski-Suomen pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Hankasalmi	Likosaari
Joutsa	Konnassaari
Joutsa	Käyrässaari
Joutsa	Säkkisaari
Jyväskylä	Iso Mäntysaari
Jyväskylä	Kilvensalo
Jämsä	Karhusalo
Jämsä	Taivassalo
Kannonkoski	Selkäsaari
Kuhmoinen	Haukkasalo
Kuhmoinen	Rekisalo
Saarijärvi	Elosaari
Saarijärvi	Salonsaari
Äänekoski	Jänissaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 234 ha Mediaani 135 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,9 km
Asukkaat	Yhteensä 36 Miehiä 21 Naisia 15
Ikärakenne	0–14v 2 henk. 15–64v 20 henk. 65v 14 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 3 Teollisuus 1

6.9 Kymenlaakso

Kymenlaakson maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 20, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 138. Saarten asukkaista yli 60 % on miehiä ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Vapaa-ajan asuntoja vakituisesti asutuilla saarilla on 955 ja niillä käyttäjiä noin 3 820.

Vajaa kolmasosa Kymenlaakson alueen saariyhteisöistä on pieniä, yhden pysyvän asukkaan saaria. Lähes saman verran on yli kymmenen hengen saariyhteisöjä. Alueen suurimmat saariyhteisöt ovat Kotkan Kuutsalo, Haapasaari ja Kirkonmaa.

Alueen työpaikat ovat lähes kaikki julkisella sektorilla, mikä selittyy puolustusvoimien vahvalla läsnäololla saarissa. Palvelut ovat keskittyneet suurimpiin saariin, esimerkiksi Haapasaarissa on kauppa, kioski, asiamiesposti ja vierasvenesatama. Kymenlaakson alueen saarilla on voimakkaana elävää saaristoperinnettä. Saarilla järjestetään monenlaisia kesätapahtumia; kesäjuhlia, taidenäyttelyitä, leirikouluja. Alueen saariyhdistykset ovat julkaisseet myös kirjoja saarten historioista.

Kymenlaakson maakunnan saarten tulevaisuus näyttää kuntien omien arvioiden perusteella hyvältä. Arvioiden mukaan yli 80 %:ssa alueen saarista arvellaan olevan pysyvää asutusta kymmenen vuoden kuluttua. Vakituisen asutuksen päättymisen tunnusmerkkejä tarkasteltaessa kuntien arviot vaikuttavat jonkin verran optimistisilta, sillä palvelut sekä hyvät kulkuyhteydet ovat keskittyneet lähes kokonaan alueen suurimpiin saariin. Koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on noussut 496:lla viimeisen viiden vuoden aikana, tämänsuuntainen kehitys edesauttaa koko maakunnan saariston elinvoimaisuuden säilymistä.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 482 km ² , meriala 1 830 km ² , 41 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 5 802 km
Suurimmat järvet	Vuohijärvi, Ylä-Kivijärvi, Pyhäjärvi, Konnivesi. Tunnettu järvi: Repovesi
Suurimmat joet	Kymijoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	1 634 kpl
Suurimmat saaret	Munapirtti, Mussalo, Kirkonmaa, Kuutsalo, Hovinsaari. Tunnettuja saaria: Haapasaari, Tynnyrkari, Karhusaari, Kokouri, Kaunissaari, Koukkusaaret, Vimpasaari, Pakinluoto, Tammio, Ulkotammio
Eniten saaria omaavat kunnat	Hamina, Kotka, Pyhtää, Kouvola, Vironlahti

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

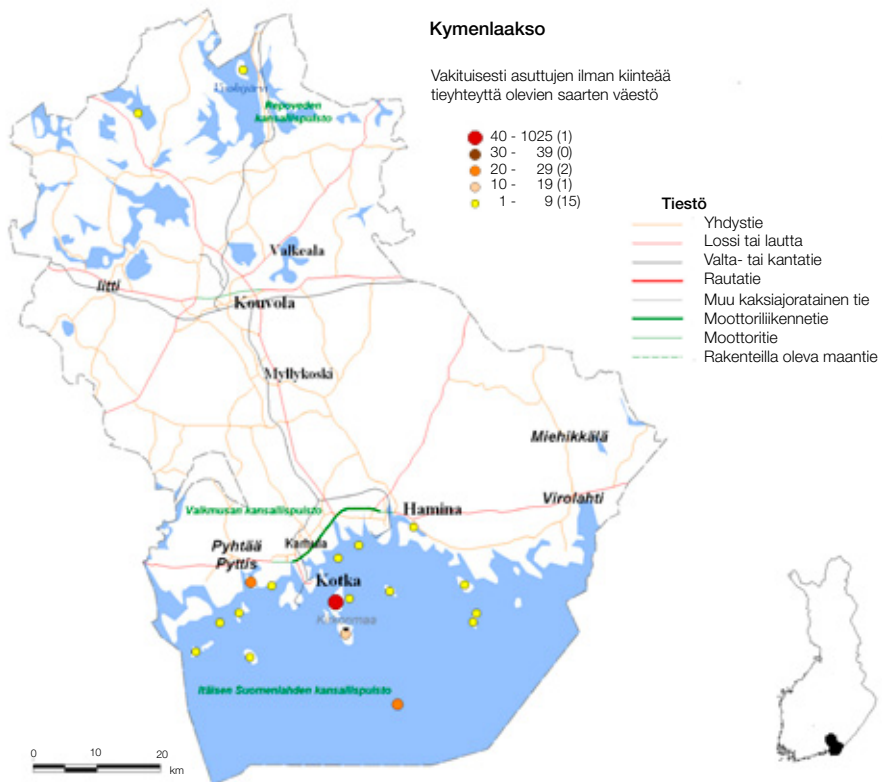
Saaristo-osakunnat	
	Kotka, Pyhtää

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	17 839 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Kouvola (7 520 kpl), Iitti (2 536 kpl), Hamina (2 202 kpl), Pyhtää (1 642 kpl), Vironlahti (1 594 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 6 130 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 9 230 kpl Ulkomaa-omistajien omistuksessa 6 292 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

Kuva 20. Kymenlaakson pysyvästi asutun saariväestön maantieteellinen jakautuminen

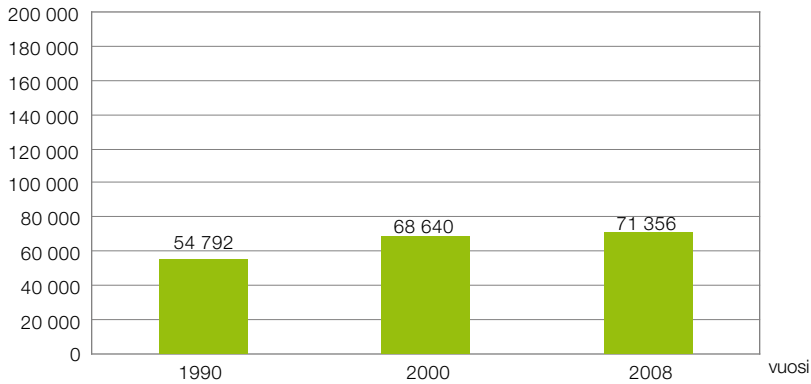

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 21. Kymenlaakson pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

vapaa-ajan
asukkaita

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Hamina	Inklouri
Hamina	Ketholma
Hamina	Kuorsalo
Hamina	Suuri-Musta
Hamina	Tammio
Kotka	Haapasaari
Kotka	Kirkonmaa
Kotka	Kuutsalo
Kotka	Pitkäsaari
Kotka	Tynnyrkari
Kotka	Vassaari
Kouvola	Honkasaari
Kouvola	Kinansaari
Pyhtää	Heinäsaari
Pyhtää	Hevossaari
Pyhtää	Kaunissaari
Pyhtää	Koivusaari
Pyhtää	Koukkusaari
Pyhtää	Lilla Krokö
Pyhtää	Sikosaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 186 ha Mediaani 58 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	7,8 km
Asukkaat	Yhteensä 138 Miehiä 86 Naisia 52
Ikärakenne	0–14v 3 henk. 15–64v 95 henk. 65v 40 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 3 Palvelut 26

6.10 Lappi

Lapin maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 7, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 19 henkilöä. Saarten asukkaista miehiä ja naisia on lähes yhtä paljon ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Melkein puolet Lapin maakunnan vakituisesti asutuista saariyhteisöistä on pieniä, yhden pysyvän asukkaan saaria. Myös muut alueen saariyhteisöt ovat pieniä, sillä alueella ei ole yhtään yli kymmenen pysyvän asukkaan saarta. Vapaa-ajan asuntoja vakituisesti asutuilla saarilla on 29 ja näillä on noin 116 vapaa-ajan asukasta. Saarissa olevien vapaa-ajan asuntojen määrä on selkeästi vähäisin Lapissa muiden maakuntien vastaaviin lukuihin verrattaessa.

Lapin maakunnan vakituisesti asutut saaret ovat hiljaisia, niillä ei ole palveluja eikä vapaa-ajan toimintaa. Siitä huolimatta kuntien arviot saartensa tulevaisuudennäkymistä ovat hyvät, pysyvän asutuksen uskotaan säilyvän yhtä saarta lukuun ottamatta kaikissa muissa saarissa. Tämä on kuitenkin ristiriidassa vakituisen asuminen päätymisen tunnusmerkkien kanssa; saariyhteisöt ovat pieniä, lähes kaikkiin saariin asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa eikä saarilla asu yhtään lasta tai nuorta. Maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on sen sijaan kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana lähes 2 000:lla, tällä ei kuitenkaan ole suoranaista vaikutusta vakituisesti asuttuihin saariin, sillä niiden vapaa-ajan asuntojen määrä on vähäinen.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 5 944 km ² , meriala 1 380 km ² , 7 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 70 139 km
Suurimmat järvet	Inari, Kemijärvi, Yli-Kitka, Porttipahta, Simojärvi
Suurimmat joet	Kemi, Tornionjoki, Muonionjoki, Ounasjoki, Tenojoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	6 588 kpl
Suurimmat saaret	Mahlatti, Kaamassaari, Muotkarova, Leviä Petäjäsaari, Varttasaari, Pirkkiö, Ajos

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Oikarinen (Rovaniemen mlk) Räisälä (Kemijärvi)

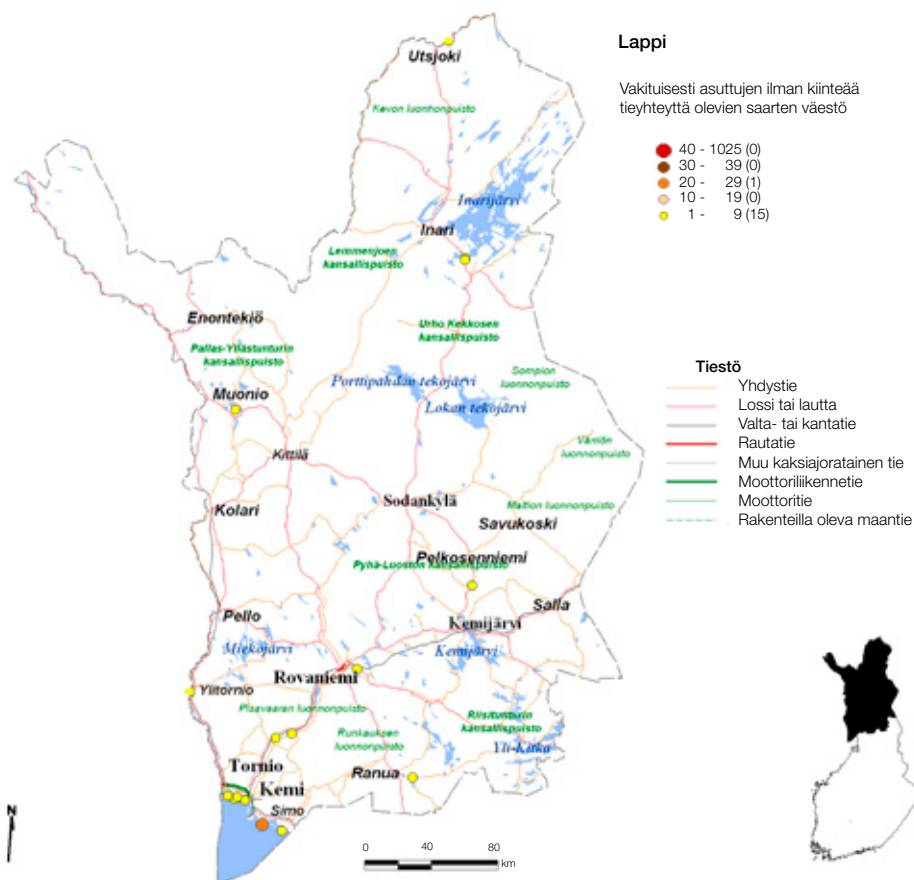
Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	28 778 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Rovaniemi (4 169 kpl), Kittilä (2 662 kpl), Posio (2 345 kpl), Inari (2 315 kpl), Kemijärvi (1 962 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 8 240 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 12 536 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 7 978 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

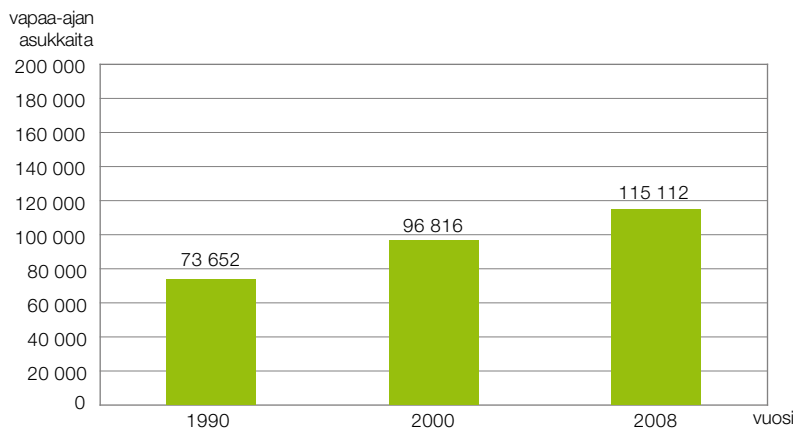
Kuva 22. Lapin pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valter Laasonen

Kuva 23. Lapin pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Kemijärvi	Vuostimosaaari
Muonio	Isosaari
Ranua	Oulunsaari
Tornio	Hulvastinsaari
Tornio	Musta
Tornio	Tanskinsaari
Ylitornio	Karjosaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 94 ha Mediaani 12 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,4 km
Asukkaat	Yhteensä 19 Miehiä 10 Naisia 9
Ikärakenne	0–14v 0 henk. 15–64v 14 henk. 65v 7 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 1

6.11 Pirkanmaa

Pirkanmaan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 15, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 24. Asukkaista vajaa 60 % on miehiä ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15-64 -vuotiaat. Seitsemän vakituisesti asutuista saarista on yhden asukkaan saaria ja yhtä saarta lukuun ottamatta nämä asukkaat ovat miehiä. Alueella ei myöskään ole yhtään yli kymmenen pysyvän asukkaan saariyhteisöä, ja kulku saariin tapahtuu asukkaiden itse järjestämin kuljetuksin. Vapaa-ajan asuntoja näillä saarilla on 123 ja niillä noin 500 käyttäjää.

Pirkanmaan maakunnan vakituisesti asutut saaret ovat hiljaisia saaria, niillä ei ole palveluita eikä myöskään vapaa-ajan toimintaa. Kuntien omat arviot saarten tulevaisuudennäkymistä ovat melko huonot, noin puolet saarista uskotaan autoituvan tulevan kymmenen vuoden sisällä. Tämä on hyvin todennäköistä, sillä moni saarista täyttää tyhjenemisen tunnusmerkit. Vapaa-ajan asuntojen määrä on kuitenkin ollut kasvava, viimeisen viiden vuoden aikana niiden määrä on lisääntynyt koko maakunnan alueella lähes 1 300:lla.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviala	2 021 km ² , 14 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 13 437 km
Suurimmat järvet	Näsijärvi, Vanajavesi, Längelmävesi, Pyhäjärvi, Mallasvesi-Roine

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	2 906 kpl
Eniten saaria omaavat kunnat	Ruovesi, Kangasala, Vilppula, Virrat, Pälkäne

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

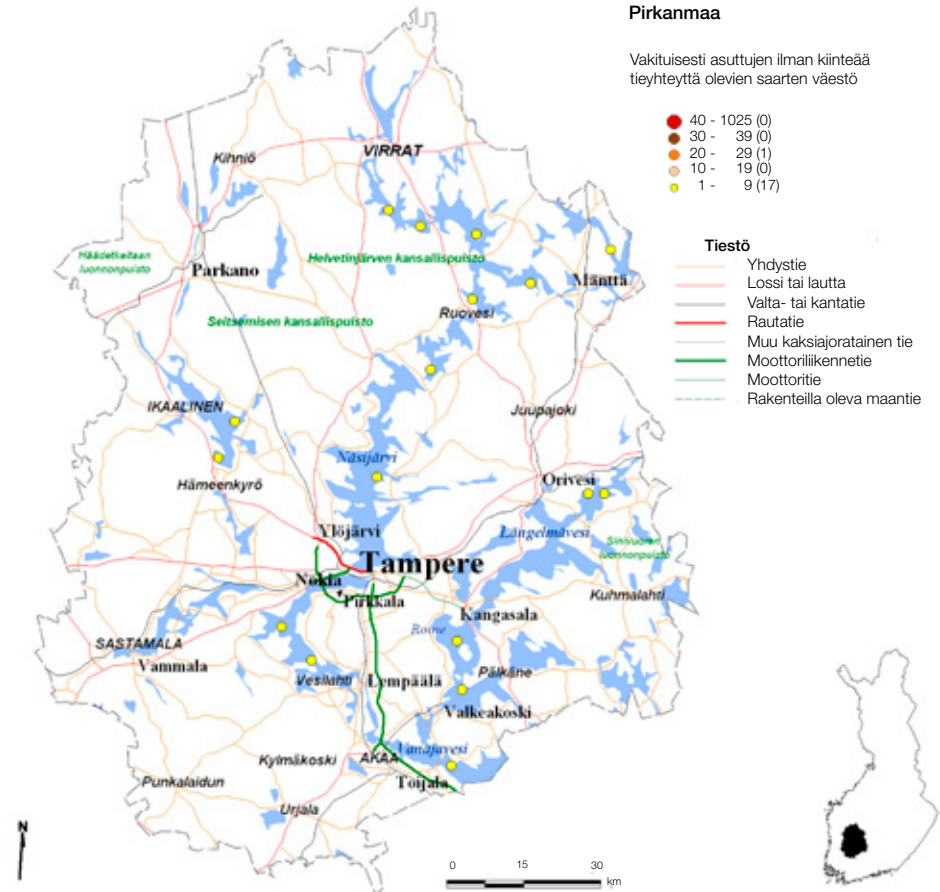
Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	44 822 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Ylöjärvi (4 161 kpl), Pälkäne (4 010 kpl), Sastamala (3 694 kpl), Tampere (3 606 kpl), Kangasala (3 500 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 11 018 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 26 774 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 10 647 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

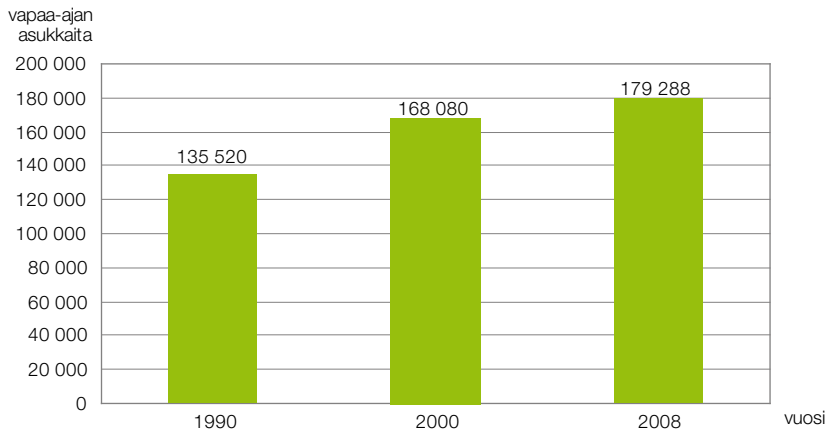
Kuva 24. Pirkanmaan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 25. Pirkanmaan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Hämeenkyrö	Isosaari
Ikaalinen	Kaurasaari
Kangasala	Vänninsalo
Mänttä	Lehtosaari
Nokia	Vapalo
Orivesi	Haudansaari
Orivesi	Rekisaari
Ruovesi	Ahvensaari
Ruovesi	Isosaari
Ruovesi	Jaakonsaari
Ruovesi	Siperia
Ruovesi	Ulonsaari
Tampere	Tiirasaari
Valkeakoski	Niittysaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 47 ha Mediaani 21 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,4 km
Asukkaat	Yhteensä 24 Miehiä 14 Naisia 10
Ikärakenne	0–14v 1 henk. 15–64v 18 henk. 65v 7 henk.
Työpaikat	Teollisuus 4

6.12 Pohjanmaa

Pohjanmaan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 13, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 549. Saarten asukkaista miesten ja naisten osuudet jakautuvat lähes tasan, ja selkeästi suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Vapaa-ajan asuntoja vakituisesti asutuilla saarilla on 740 ja niillä noin 3 000 käyttäjää.

Alueen suurin saari on Maalahden Bergö, jossa asuu 497 vakituista asukasta ja näin nostaa maakunnan saaristoväkimäärän suureksi. Yli puolet alueen saariyhteisöistä

on kuitenkin pieniä, yhden vakituisen asukkaan yhteisöjä, ja lähes kaikki näistä asukkaista ovat miehiä. Suurin osa saariston työpaikoista on keskittynyt maakunnan suurimpaan saareen Bergöhön. Saarella sijaitsevat myös kaikki palvelut yläkoulu lukuun ottamatta. Saaren vapaa-ajan toiminta on erittäin aktiivista, kylätoimintaa sekä luontoon, metsästykseen, kalastukseen ja veneilyyn liittyviä aktiviteetteja. Bergö on yksi Suomen viidestä yli 400 asukkaan saaresta, muita saaria ovat Hailuoto, Helsingin Suomenlinna sekä Länsi-Turunmaan Korpo Kyrklandet ja Kemiön-saaren Storlandet. Arviot Bergön saaren tulevaisuudesta näyttävät hyvältä, saaren asukasluku on pysynyt vakaana ja saari palveluineen, aktiviteetteineen ja säännöllisine kulkuyhteyksineen pystyy pitämään alueen houkuttelevana.

Kuntien tekemien arvioiden mukaan vain noin neljännes maakunnan saarista säilyttää vakituisen asustuksensa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Monessa saarella täyttyvät vakituisen asutuksen menettävän saariston tunnusmerkit; muutama asukas, palveluiden puute ja huonot kulkuyhteydet. Nämä seikat huomioiden kuntien arviot vaikuttavat paikkansapitäviltä. Koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on ollut kasvava, viimeisen viiden vuoden aikana niiden määrä on noussut yli 1 500:lla, joten varsinaisesta saarten autioitumisesta tuskin on kysymys.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 175 km ² , meriala 10 360 km ² , Rantavii-vaa 10 961 km
Suurimmat joet	Kyrönjoki, Ähtävänjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	4 249 kpl
Suurimmat saaret	Raippaluoto, Oxkungar-TEngmo-Kvimo, Luoto, Björkö, Österö-Västerö
Eniten saaria omaavat kunnat	Mustasaari, Maalahti, Vöyri-Maksamaa, Närpiö, Luoto

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Eskilsö (Närpiö), Bergö (Maalahti)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

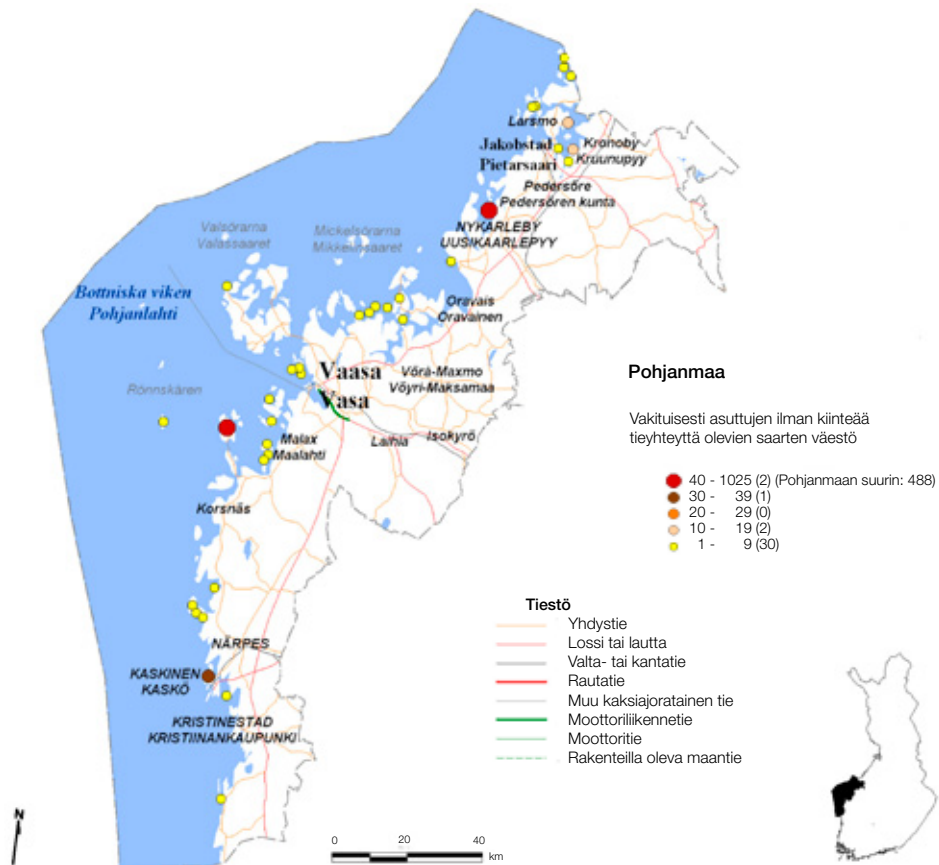
Saaristokunta	Maalahti
Saaristo-osakunnat	Vöyri-Maksamaa, Luoto, Närpiö, Oravainen

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	20 557 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Mustasaari (3 652 kpl), Maalahti (2 046 kpl), Luoto (1 780 kpl), Vöyri-Maksamaa (1 691 kpl), Vaasa (1 651 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 6 942 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 8 710 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 2 373 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan väkiväestöä asutun ilman kiinteää tieyhteysttä olevan saariston tunnuslukuja

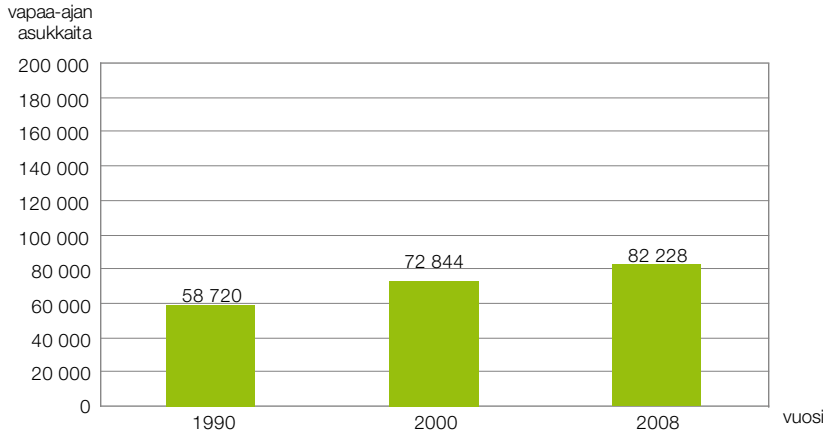
Kuva 26. Pohjanmaan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 27. Pohjanmaan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari	Tunnuslukuja	
Maalahti	Bergö	Saarten pinta-ala	Keskiarvo 308 ha
Maalahti	Svartören		Mediaani 139 ha
Mustasaari	Domarskär	Etäisyys lähimmän	0,7 km
Mustasaari	Finngrund	kiinteän tieyhteyden paikasta	
Mustasaari	Grönlundsgrund	Asukkaat	Yhteensä 549
Mustasaari	Teilot		Miehiä 296
Närpiö	Eskö - Järvön - Ängsön		Naisia 253
Pietarsaari	Bertlot	Ikärakenne	0–14v 74 henk.
Vaasa	Boskär		15–64v 324 henk.
Vaasa	Gloskäret - Granskär		65v 151 henk.
Vaasa	Rönnskäret	Työpaikat	Alkutuotanto 8
Vaasa	Tuomarinkari		Teollisuus 3
Vöyri-Maksamaa	Hermelins grund		Palvelut 51

6.13 Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 26, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 174. Lähes 60 % saarten asukkaista on miehiä ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64-vuotiaat. Vakituisesti asutuilla saarilla on 404 vapaa-ajan asuntoa ja näillä noin 1 616 käyttäjää, mikä lähes kymmenkertaistaa saarelaisten määrän.

Suurimpaan osaan saarista asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa. Maakunnan suurin saari on Juuan Paalasmaa, jossa on pysyviä asukkaita 95, ja tämä nostaakin alueen saarten asukasmäärää tuntuvasti. Lähes puolet alueen saariyhteisöistä on kuitenkin pieniä, yhden pysyvän asukkaana saaria. Sama tilanne on kaikissa Sisä-Suomen maakunnissa. Myös Pohjois-Karjalan maakunnassa lähes poikkeuksetta

pienten saariyhteisöjen asukkaat ovat miehiä. Alueen elinkeinosta lähes kaikki ovat keskittyneet Paalasmaan saareen, jossa alkutuotannolla on voimakas rooli. Maakunnan saarista Paalasmaa on kaikkein aktiivisin, saarella on monenlaista vapaa-ajan toimintaa ja saarella on toimelias kyläyhdistys.

Kuntien arviot Pohjois-Karjalan maakunnan alueen saarten tulevaisuudennäky- mistä ovat erittäin positiiviset, sillä vain vajaan prosentin saarista uskotaan menet- tävän vakituiset asukkaansa tulevan kymmenen vuoden aikana. Kuntien tekemät arviot ovat kuitenkin ristiriidassa yleisten vakituisen asumisen päättymisen tun- nusmerkkien kanssa, korkea ikärakenne, pienet miehiset saariyhteisöt, ei säännöl- listä liikennöintiä, palveluiden niukkuus, mitkä täyttyvät monen pohjoiskarjalaisen saaren kohdalla. Koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on noussut vajaalla 300:lla, mikä on muihin maakuntiin verrattuna prosentuaalisesti pieni lisäys.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviala	3 803 km ² , 18 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 20 953 km
Suurimmat järvet	Pielinen, Pyhäselkä-Jänisselkä, Puruvesi, Höytiäinen, Juojärvi, Pyhäjärvi
Suurimmat joet	Pielisjoki, Lieksanjoki, Koitajoki, Valtimonjoki, Jongunjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	4 433 kpl
Suurimmat saaret	Oravisalo, Varpasalo, Paalasmaa, Niinisaari, Suitsansaari
Eniten saaria omaavat kunnat	Ilomantsi, Lieksa, Liperi, Rääkkylä, Kitee

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Hirvisalmi (Juuka) Arvisalmi (Rääkkylä-Liperi)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

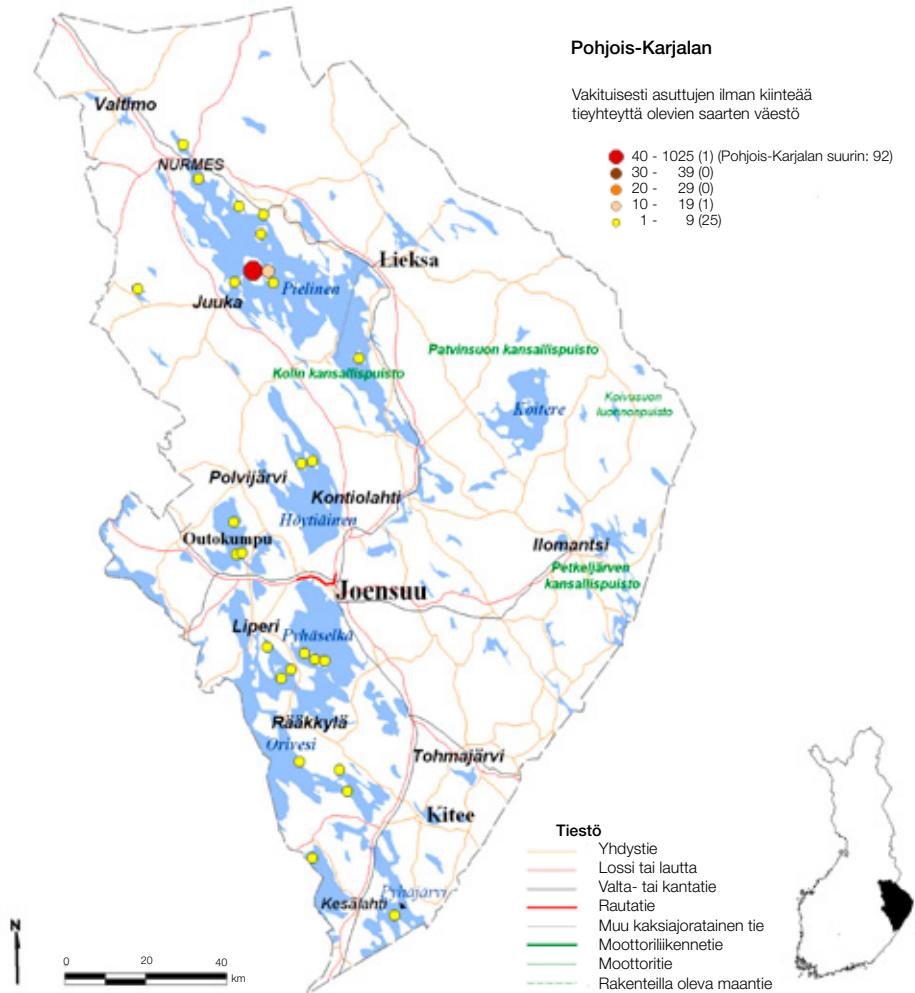
Saaristo-osakunnat	
	Juuka, Kesälahti, Lieksa, Liperi, Rääkkylä

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	23 386 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Joensuu (3 565 kpl), Liperi (2 816 kpl), Lieksa (2 588 kpl), Kitee (1 909 kpl), Ilomantsi (1 847 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 8 405 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 12 170 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 6 315 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

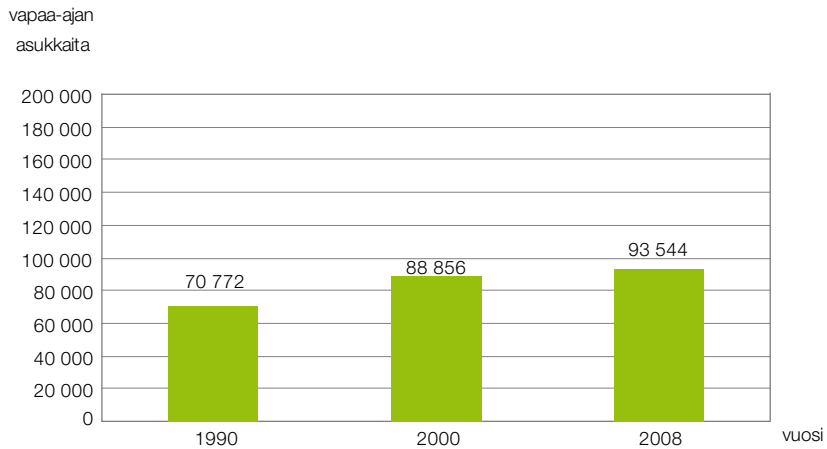
Kuva 28. Pohjois-Karjalan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva Valteri Laasonen

Kuva 29. Pohjois-Karjalan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely
Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Juuka	Paalasmaa
Juuka	Porla - Hirvisaari
Juuka	Toinensaari
Juuka	Vaikonsaari
Kesälahti	Ketolansaari
Kesälahti	Sorsasaari
Kitee	Suuri Pehessaari
Kontiolahti	Teyrisaari
Lieksa	Kelvänasaari
Liperi	Karjalansaari
Liperi	Kuusisaari
Liperi	Lapinsaari
Liperi	Matinsaari
Liperi	Pesolansaari
Liperi	Rauvansaari
Liperi	Suursaari
Liperi	Telmo
Nurmes	Lautiaissaari
Nurmes	Porosaari
Nurmes	Retusaari
Nurmes	Varissaaret
Polvijärvi	Ruopansaari
Polvijärvi	Teerisaari
Polvijärvi	Vääräsaari
Rääkkylä	Heposaari
Rääkkylä	Kultasaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 327 ha Mediaani 143 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	1,2 km
Asukkaat	Yhteensä 171 Miehiä 98 Naisia 73
Ikärakenne	0–14v 8 henk. 15–64v 99 henk. 65v 64 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 10 Teollisuus 1 Palvelut 2

6.14 Pohjois-Pohjanmaa

Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 4, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 993. Saarten asukkaista miesten ja naisten osuudet jakaantuvat lähes tasan, ja selkeästi suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Vakituisesti asutuilla saarilla on 587 vapaa-ajan asuntoa ja näillä noin 2 348 käyttäjää. Suurin osan vapaa-ajan asunnoista sijaitsee Hailuodossa.

Maakunnan suurin saari on Hailuoto, jossa on asukkaita 983, joten tämä pitää maakunnan saaristolaisasukasmäärän korkeana. Hailuoto on yksi Suomen viidestä yli 400 asukkaan saaresta, muita saaria ovat Maalahden Bergö, Helsingin Suomenlinna sekä Länsi-Turunmaan Korpo Kyrklandet ja Kemiönsaaren Storlandet. Maakunnan muut saariyhteisöt ovat pieniä, mutta kuitenkin suurempia kuin yhden vakituisen asukkaan yhteisöjä. Kulku saariin tapahtuu Hailuotoa lukuun ottamatta asukkaiden itse järjestäminä kuljetuksin. Alueen kaikki palvelut ja vapaa-ajan aktiviteetit ovat keskittyneet Hailuotoon. Saarella on sekä ala- että yläkoulu ja paljon erilaisia yhdistys- ja harrastustoimintaa. Alueen kaikki elinkeinot ovat keskittyneet myös Hailuodon saarelle.

Arviot Hailuodon tulevaisuudennäkymistä ovat hyvät, asukasluvun uskotaan jatkavan kasvuaan tulevien vuosien aikana. 1960–70 -lukujen notkahduksen jälkeen saaren väkiluku on ollut koko ajan pienoisessa kasvussa. Hailuodossa on kaikki tarvittavat peruspalvelut, aktiivista vapaa-ajan toimintaa sekä hyvät, säännölliset kulkuyhteydet, mitkä takaavat pysyvän asutuksen säilymisen. Muiden alueen saarten osalta on todennäköistä, että ainakin yksi saarista ei enää ole vakituisesti asuttu kymmenen vuoden kuluttua. Maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on viimeisen viiden vuoden aikana kasvanut lähes tuhannella.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 1 830 km ² , meriala 6 320 km ² , Rantaviivaa 23 097 km
Suurimmat järvet	Muojärvi, Ala-Kitka, Kuusamojärvi, Kostonjärvi, Isojärvi
Suurimmat joet	Oulujoki, Iijoki, Siikajoki, Kalajoki, Simojoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	2 583 kpl
Tärkeimmät saaret	Hailuoto, Maakalla, Ulkokalla
Eniten saaria omaavat kunnat	Kuusamo, Pudasjärvi, ii, Taivalkoski, Haukipudas

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Hailuoto
Yksityistielossit	Pikkarala (Oulu)

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

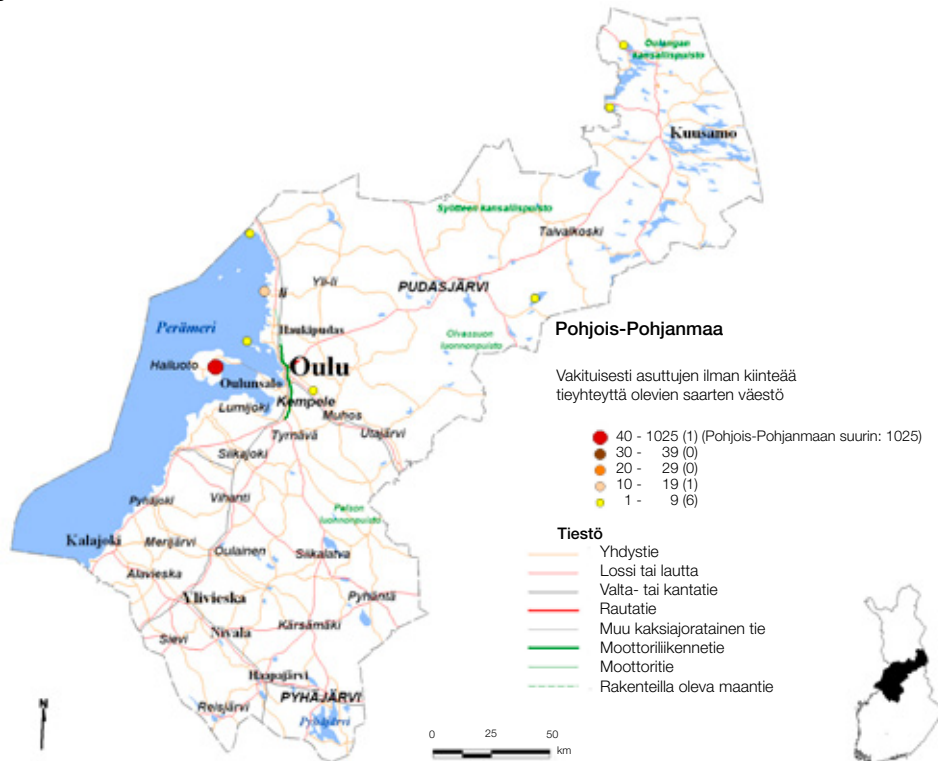
Saaristokunta	Hailuoto
----------------------	----------

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	28 364 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Kuusamo (6 200 kpl), Pudasjärvi (3 124 kpl), Ii (1 935 kpl), Oulu (1 694 kpl), Kalajoki (1 362 kpl), Taivaalkoski (1 169 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 7 539 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 12 124 kpl Ulkomaa-kuntalaisten omistuksessa 3 736 kpl

(Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit)

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

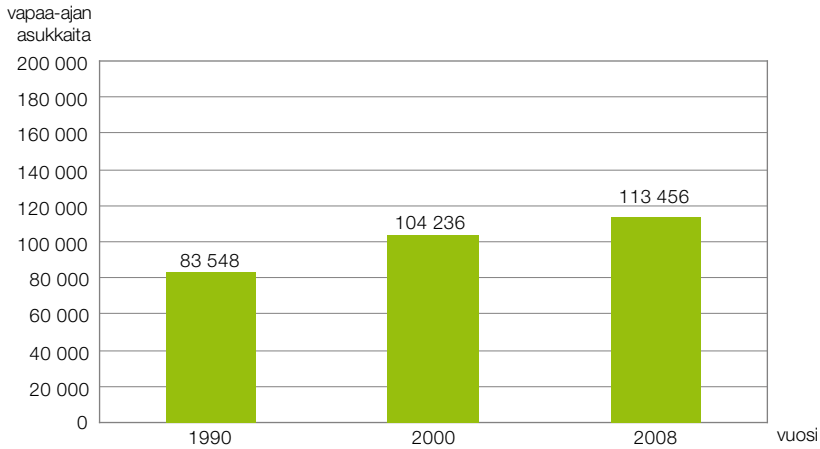
Kuva 30. Pohjois-Pohjanmaan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 31. Pohjois-Pohjanmaan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 20008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Hailuoto	Hailuoto
Kuusamo	Kumpusaari
Kuusamo	Nimetön saari Pikku Koramosaaren vieressä
Pudasjärvi	Partasensaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 4 912 ha Mediaani 54 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	2,4 km
Asukkaat	Yhteensä 993 Miehiä 523 Naisia 470
Ikärakenne	0–14v 132 henk. 15–64v 618 henk. 65v 243 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 32 Teollisuus 6 Palvelut 172

6.15 Pohjois-Savo

Pohjois-Savossa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti astuttujen saarten lukumäärä on 48 ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 208. Lähes 60 % asukkaista on miehiä, ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Vapaa-ajan asuntoja näillä vakituisesti asutuilla saarilla on 253 ja vapaa-ajan asukkaita näillä saarilla on noin 1 000 henkeä.

Maakunnan suurin saari on Kuopiossa sijaitseva Vaajasalon saari, jossa on 84 vakituista asukasta. Lähes puolet maakunnan vakituisesti asutuista saariyhteisöistä on pieniä, yhden vakituisen asukkaan yhteisöjä. Kahta saarta lukuun ottamatta pienten

saariyhteisöjen asukkaat ovat miehiä. Suurimpaan osaan saarista asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa. Maakunnan saaret ovat hyvin hiljaisia saaria, alueella ei ole juuri mitään palveluita eikä vapaa-ajan toimintaa. Etäisyydet lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan ovat kuitenkin melko lyhyet, joten tämä mahdollistaa saarilla asumisen.

Saarten hiljaisuudesta huolimatta kuntien tekemät arviot saarten tulevaisuudennäkymistä ovat hyvät, noin kolmasosan saarista uskotaan menettävän vakituiset asukkaansa tulevan kymmenen vuoden aikana. Tämä arvio on melko optimistinen sillä useampi kuin joka kolmas saari täyttää pysyvän asutuksen menettävän saaren tunnusmerkit: pieni yhteisö, vinoutunut sukupuolijakauma, palveluiden puute ja huonot kulkuyhteydet. Maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on kuitenkin ollut nouseva, viimeisen viiden vuoden aikana niiden määrä on noussut yli 1 500:lla.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviala	3 558 km ² , 17 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 22 866 km
Suurimmat järvet	Kallavesi, Nilakka, Juurusvesi, Onkivesi, Unnukka
Suurimmat joet	Vaikkojoki, Tiilikajoki, Matkusjoki, Nurmijoki, Lampaanjoki, Osmanjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	5 276 kpl
Suurimmat saaret	Soisalo, Mustasalo, Vaajasalo, Vuorisalo
Eniten saaria omaavat kunnat	Leppävirta, Kuopio, Pielavesi, Vehmersalmi, Rautalampi

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Kortesalmi (Kuopio), Pängätsalo (Kuopio)
Yksityistiellossit	Vesanto

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

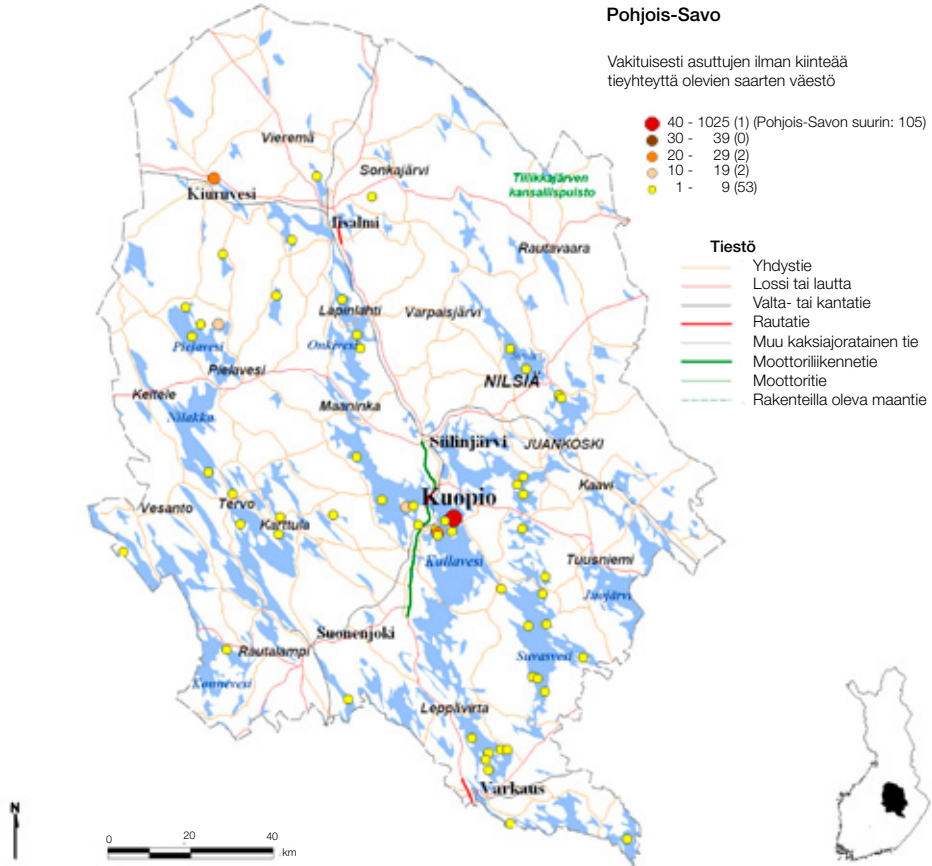
Saaristo-osakunta	
	Tervo, Kuopio

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	30 499 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Kuopio (5 208 kpl), Leppävirta (3 036 kpl), Nilsiä (1 987 kpl), Rautalampi (1 609 kpl), Pielavesi (1 507 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 10 331 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 15 021 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 7 320 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vahituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

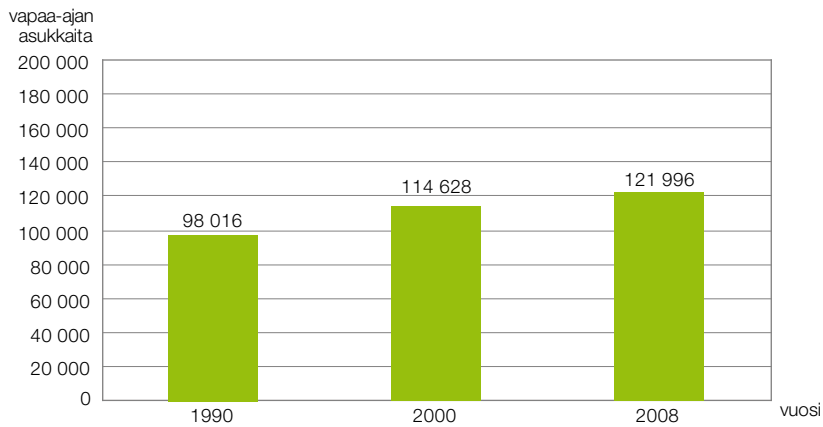
Kuva 32. Pohjois-Savon pysicsvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valteri Laasonen

Kuva 33. Pohjois-Savon pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Iisalmi	Koivusaari
Juankoski	Kallinsalo
Karttula	Mammonen
Karttula	Matosaari
Karttula	Uittosaari
Kiuruvesi	Lapinsaari
Kiuruvesi	Tursansaaret
Kuopio	Honkasaari
Kuopio	Iso-Telkko
Kuopio	Korkeasaari
Kuopio	Kortelansaari
Kuopio	Kumpusaari
Kuopio	Lavonsaari
Kuopio	Pajusaari
Kuopio	Ruissaari
Kuopio	Sammionsaari
Kuopio	Säyneensalo
Kuopio	Vaajasalo
Kuopio	Viitasalo
Lapinlahti	Harjasaari
Lapinlahti	Harkonsaari
Lapinlahti	Viitasaari
Leppävirta	Hautasaari
Leppävirta	Hevossaari
Leppävirta	Hietasaari
Leppävirta	Pouhansaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 167 ha Mediaani 45 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,9 km
Asukkaat	Yhteensä 208 Miehiä 123 Naisia 85
Ikärakenne	0–14v 16 henk. 15–64v 126 henk. 65v 66 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 10 Teollisuus 6 Palvelut 38

Kunta	Saari
Leppävirta	Tanskansaari
Leppävirta	Tervassalo
Leppävirta	Timonsalo
Leppävirta	Varposaari
Leppävirta	Vasikkasaari
Leppävirta	Vilponsaari
Nilsinä	Hietasalo
Nilsinä	Kerssinsaari
Nilsinä	Pieni-Vinkki
Nilsinä	Suuri-Vinkki
Pielavesi	Iso-Kaitamo
Pielavesi	Kusiaissaari
Pielavesi	Peltosaari
Rautalampi	Vasikkasaari
Suonenjoki	Ärjänsaari
Tervo	Honkasaari
Tervo	Pulkkilansaari
Tervo	Sotkansaari
Varkaus	Ruotimonsaari
Vesanto	Kotisaari
Vesanto	Pängätsalo
Vieremä	Vitikkasaari

6.16 Päijät-Häme

Päijät-Hämeen maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 8, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 13. Asukkaista hieman yli 60 % on miehiä ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Vapaa-ajan asuntoja näillä saarilla on 75 ja niillä noin 300 käyttäjää.

Maakunnan saariyhteisöt ovat pieniä, yhden tai kahden asukkaan saaria. Kulku kaikkiin maakunnan pysyvästi asuttuihin saariin tapahtuu asukkaiden omin järjestämin kuljetuksin. Alueen vakituisesti asutut saaret ovat hiljaisia saaria, niillä ei ole palveluita eikä vapaa-ajan toimintaa. Etäisyydet lähimmän kiinteän tieyhteyden paikkaan ovat kuitenkin melko lyhyet, joten tämä varmistaa peruspalveluiden saannin.

Arviot alueen tulevaisuudennäkymistä ovat melko heikot. Kuntien arvioiden mukaan kolme neljäsosaa saarista tulee menettämään vakituiset asukkaansa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Arviot vaikuttavat totuudenmukaisilta, sillä vakituisen asutuksen päättymisen tunnusmerkit täyttävät usean saaren kohdalla. Koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrän kehitys on kuitenkin ollut myönteistä viimeisen viiden vuoden aikana, jolloin niiden määrä on noussut yli 700:lla.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järviala	1 125 km ² , 18 % kokonaispinta-alasta Rantaviivaa 5 944 km
Suurimmat järvet	Päijänne, Vesijärvi, Ruotasalainen, Ylä-Rääveli-Enonvesi

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	1 333 kpl
Suurimmat saaret	Virmaila, Salonsaari, Haukkasalo, Muuratsalo, Vehkasalo
Eniten saaria omaavat kunnat	Sysmä, Padasjoki, Heinola, Asikkala, Hartola

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

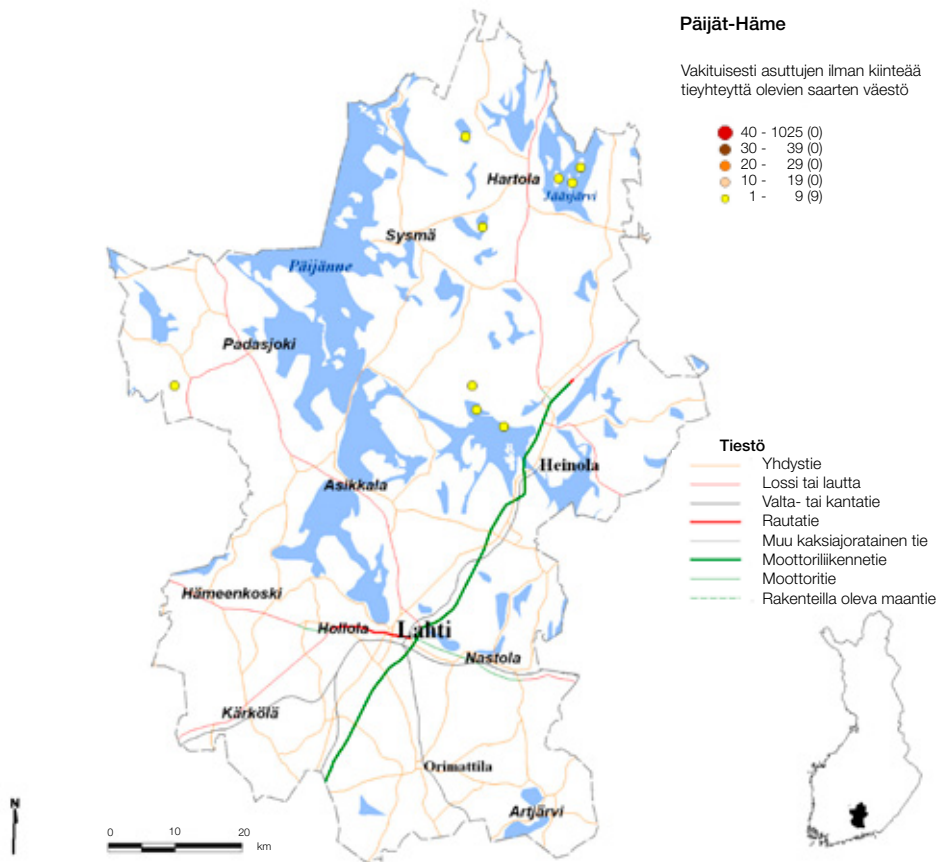
Saaristo-osakunnat	Asikkala
--------------------	----------

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	21 445 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Asikkala (3 910 kpl), Sysmä (3 643 kpl), Heinola (3 355 kpl), Padasjoki (2 653 kpl), Hartola (2 285 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 3 927 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 14 318 kpl Ulkkomaakuntalaisten omistuksessa 8 896 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitalastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

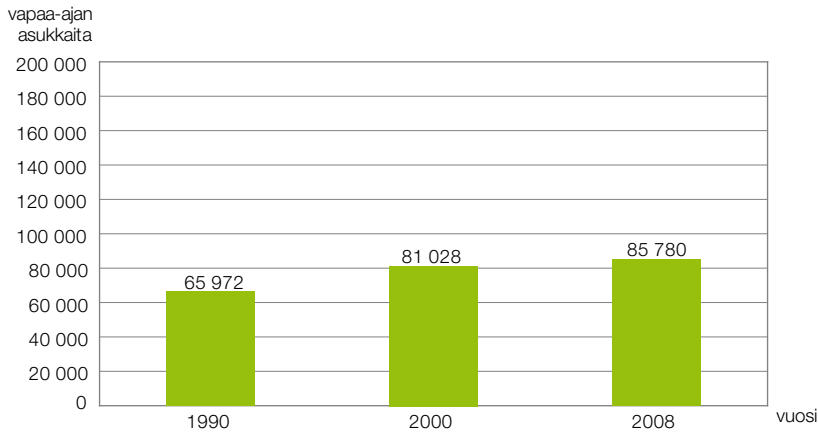
Kuva 34. Päijät-Hämeen pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 35. Päijät-Hämeen pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Hartola	Kotisalo
Hartola	Nautsalo
Hartola	Urrionsaari
Heinola	Kokkosaari
Heinola	Nimetön saari Punasaa- ren koillispuolella
Heinola	Saari
Sysmä	Hirvisalo
Sysmä	Salonsaari

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 78 ha Mediaani 46 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,7 km
Asukkaat	Yhteensä 12 Miehiä 7 Naisia 5
Ikärakenne	0–14v 0 henk. 15–64v 8 henk. 65v 4 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 1

6.17 Satakunta

Satakunnan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 23, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 39. Asukkaista 70 % on miehiä, mikä on suurin osuus kaikkien maakuntien yhteisessä vertailussa. Suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat.

Alueella ei ole yhtään yli kymmenen pysyvän asukkaan saariyhteisöä, vaan kaikki yhteisöt ovat pieniä; yli puolet saarista on yhden vakituisen asukkaan saaria. Näiden pienten saarten asukkaat ovat kaikki miehiä. Yli 90 %:iin saarista asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa. Pienistä saariyhteisöistä johtuen Satakunnan maakunnan vakituisesti asutut saaret ovat hiljaisia saaria, niillä ei ole mitään peruspalveluita eikä myöskään vapaa-ajan toimintaa. Vapaa-ajan asuntoja näillä saarilla on 275, ja niillä arvioituja käyttäjiä 1 100 henkilöä. Mökkiläiset monikymmenkertaistavat

saarten asukasluvun. Koko maakunnan tarkastelussa mökkien määrä on lisääntynyt viimeisen viiden vuoden aikana vain kuudella, mikä on todella vähän verrattuna muiden maakuntien vastaavaan kehitykseen.

Kuntien arviot vakituisesti asuttujen saarten tulevaisuudesta näyttävät heikolta. Puolilla saarista ei uskota olevan asutusta enää kymmenen vuoden kulutta. Näillä saarilla täyttyvätkin vakituisen asutuksen päättymisen tunnusmerkit, pienet, miehiset saariyhteisöt, ei vakituisia kulkuyhteyksiä eikä palveluita. Mielenkiintoista alueelle on myös vapaa-ajan asuntojen määrän vähäinen nousu.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 456 km ² , meriala 3 240 km ² , Rantaviivaa 6 906 km
Suurimmat järvet	Pyhäjärvi, Joutsijärvi, Jousijärvi
Suurimmat joet	Kokemäenjoki, Eurajoki, Lapinjoki, Karvianjoki, Merikarvianjoki, Kynäsijoki, Loimijoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	2 506 kpl
Suurimmat saaret	Kiettare, Olkiluoto, Aikonmaa-Nurmes
Eniten saaria omaavat kunnat	Pori, Merikarvia, Luvia, Rauma, Eurajoki

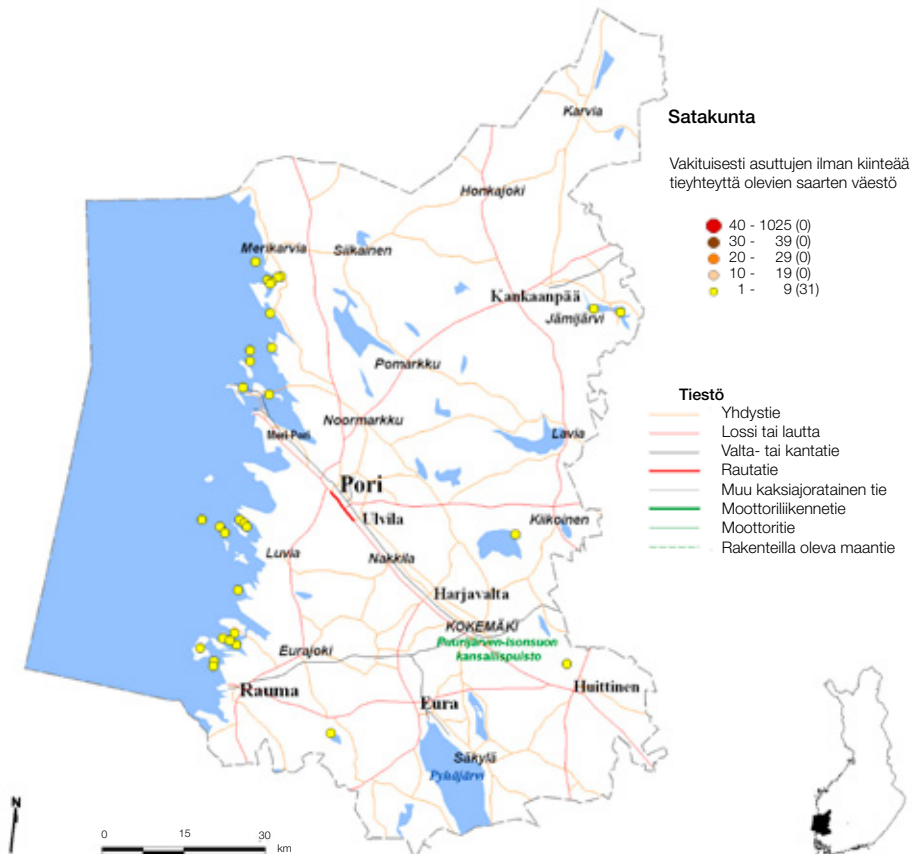
Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	19 288 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Pori (3 529 kpl), Rauma (2 229 kpl), Merikarvia (1 654 kpl), Kokemäki (1 350 kpl), Luvia (1 284 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 6 606 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 9 793 kpl Ulkomaakuntalaisten omistuksessa 3 822 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vähituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

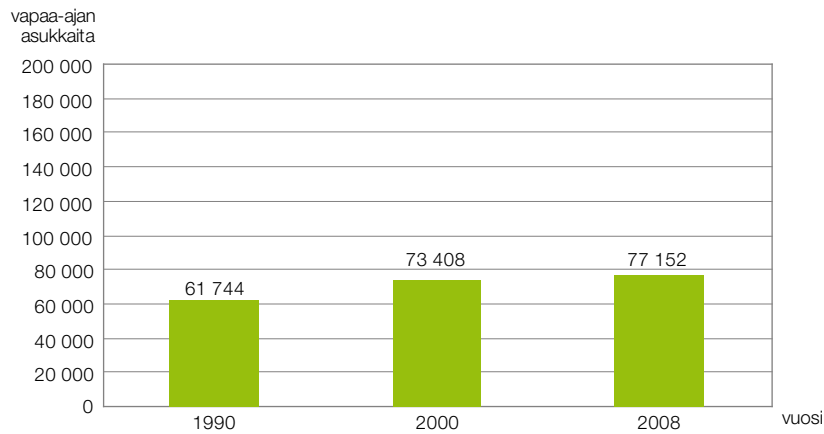
Kuva 36. Satakunnan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 37. Satakunnan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely

Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Eurajoki	Keskivedenkarit
Eurajoki	Uskalinmaa
Jämijärvi	Palosaari
Jämijärvi	Uimaluoto
Kokemäki	Jonkka
Luvia	Huhtmaa
Luvia	Ryöväskeeri
Merikarvia	Kraatarinkari
Merikarvia	Maliininkari
Merikarvia	Souskeri
Merikarvia	Tiilikarit
Merikarvia	Tyykoura
Merikarvia	Vehkakari
Merikarvia	Viita-Höyskeri
Pori	Eteläsaari
Pori	Katavakari
Pori	Vähä-Furuskeri
Rauma	Heinänen
Rauma	Katavisto
Rauma	Kivi-Reksaari
Rauma	Taipalinenmaa
Rauma	Voitka
Rauma	Ympyräinenmaa

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 41 ha Mediaani 34 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	1,0 km
Asukkaat	Yhteensä 39 Miehiä 28 Naisia 11
Ikärakenne	0–14v 1 henk. 15–64v 25 henk. 65v 9 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 5 Palvelut 1

6.18 Uusimaa

Uudenmaan maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 83, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 1 268. Saarten asukkaista miesten ja naisten osuudet jakautuvat lähes tasan, ja suurimman ikäryhmän muodostavat 15–64 -vuotiaat. Vapaa-ajan asuntoja vakituisesti asutuilla saarilla on 1 577 ja niillä noin 6 300 käyttäjää.

Uudenmaan maakunnan asukasmäärältään suurin saari on Helsingin Suomenlinna, jossa on asukkaita lähes 800, seuraavaksi suurin saari on Raaseporin Skärlandet lähes kahdella sadalla asukkaalla. Näiden lisäksi alueella on kolme yli kymmenen asukkaan saarta. Suomenlinna on yksi Suomen viidestä yli 400 asukkaan saaresta, muita saaria ovat Hailuoto, Maalahden Bergö, Länsi-Turunmaan Korpo Kyrklandet ja Kemiönsaaren Storlandet. Lähes puolet alueen saarista on asukasmäärältään pieniä, yhden vakituisen asukkaan saariyhteisöjä. Pienten saariyhteisöjen asukkaista miehiä on yli kaksinkertainen määrä. Tämä tilasto on yhteneväinen muiden maakuntien vastaavien lukujen kanssa.

Alueen palvelut ovat keskittyneet suurimpiin saariin. Suomenlinna on maakunnan elinvoimaisin saari, jossa on mm. kauppa ja alakoulu sekä erittäin runsasta vapaa-ajan toimintaa. Saarella on esimerkiksi tennisseura, saunaseura, moottori- pyöräkerho, partiolippukunta sekä kaksi venekerhoa. Usean museon lisäksi saarella toimii Taidekoulu Maa ja Pohjoismainen taidekeskus. Myös maakunnan saarten muut palvelut ovat keskittyneet Helsingin saaristoon.

Uudenmaan maakunnan alueen vakituisesti asuttujen saarten tulevaisuudennäkymät näyttävät kohtalaisilta, kuntien oman arvion mukaan noin kolmannes vakituisesti asutuista saarista menettää asukkaansa tulevan kymmenen vuoden aikana. Vastaavasti koko maakunnan alueen vapaa-ajan asuntojen määrä on noussut lähes viidellä sadalla viimeisen viiden vuoden aikana. Tämänsuuntainen kehitys edesauttaa alueen elinvoimaisuuden säilymistä.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviala 401 km ² , meriala 3 760 km ² , Rantaviivaa 8 979 km
Suurimmat järvet	Lohjanjärvi, Hiidenvesi
Suurimmat joet	Karjaanjoki, Vantaanjoki, Mustionjoki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	5 497 kpl
Suurimmat saaret	Lohjansaari, Gullö, Skärlandet, Orlandet, Torsö, Laajasalo
Eniten saaria omaavat kunnat	Raasepori, Inkoo, Hanko, Kirkkonummi, Helsinki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Skåldö (Raasepori), Barösund (Inkoo)

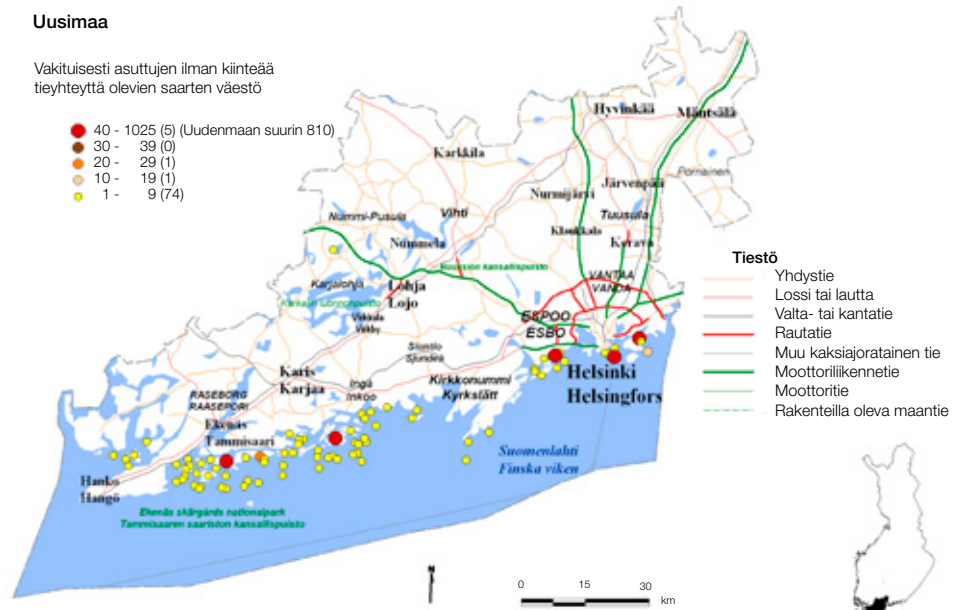
Saaristo-osakunta	Helsinki, Inkoo, Raasepori
--------------------------	----------------------------

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	30 271 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Raasepori (6 247 kpl), Lohja (3 669 kpl), Nummi-Pusula (2 747 kpl), Vihti (2 582 kpl), Kirkkonummi (2 436 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 4 931 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 18 965 kpl Ulkomaa kuntalaisten omistuksessa 1 358 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Määkunnan vahituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

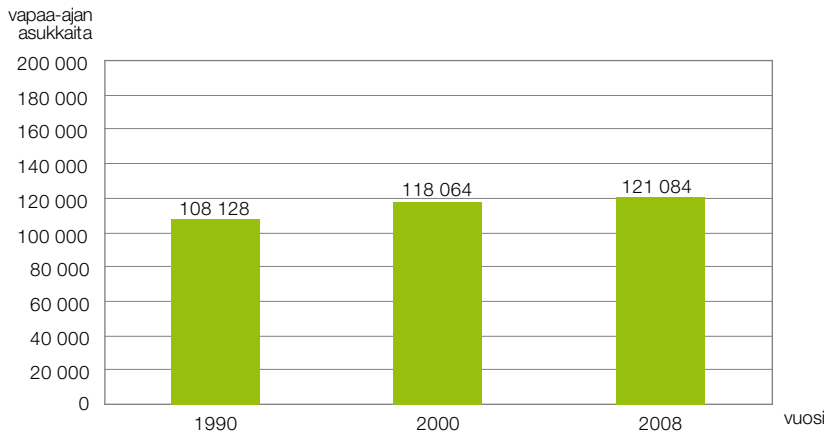
Kuva 38. Uudenmaan pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valteri Laasonen

Kuva 39. Uudenmaan pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely
Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Espoo	Brändholm
Espoo	Granholmen
Espoo	Lilla Blindsund
Espoo	Lilla Pentala
Espoo	Lillaisarn
Espoo	Majholmen
Espoo	Miessaari
Espoo	Svartholmen
Espoo	Träskholm
Espoo	Tvijälp
Hanko	Bengtsår
Hanko	Byön
Hanko	Ekö
Hanko	Kadermo
Helsinki	Harakka
Helsinki	Katajanokanluoto
Helsinki	Paloluoto
Helsinki	Sirpalesaari
Helsinki	Suomenlinna
Helsinki	Uunisaaret
Helsinki	Vartiosaari
Helsinki	Villinki
Inkoo	Arvskär
Inkoo	Bejarholmen
Inkoo	Gammelbylandet
Inkoo	Grundsö
Inkoo	Gåsö

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 109 ha Mediaani 24 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	0,7 km
Asukkaat	Yhteensä 1 262 Miehiä 668 Naisia 594
Ikärakenne	0–14v 242 henk. 15–64v 838 henk. 65v 182 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 10 Teollisuus 32 Palvelut 258

Kunta	Saari
Inkoo	Hamnholmen
Inkoo	Käikö
Inkoo	Laverörarna
Inkoo	Långholmen
Inkoo	Orslandet
Inkoo	Själholm
Inkoo	Skeppö
Inkoo	Skämmö
Inkoo	Stora Fagerö
Inkoo	Stora Knappsholm
Inkoo	Stora Lövä
Inkoo	Svartö
Inkoo	Timmerö
Inkoo	Vargskär
Inkoo	Välö
Inkoo	Älgsjölandet
Kirkkonummi	Hästö
Kirkkonummi	Kyrkogårdsön
Kirkkonummi	Räfsö
Kirkkonummi	Salmen
Kirkkonummi	Stora Lövholmen
Raasepori	Busö
Raasepori	Bylandet
Raasepori	Danskog
Raasepori	Espingskär
Raasepori	Fåfångön
Raasepori	Gloholmen
Raasepori	Halstö

Kunta	Saari
Raasepori	Heimosholmen
Raasepori	Hermansö
Raasepori	Horsholmen
Raasepori	Hummelskär
Raasepori	Hästö
Raasepori	Julö
Raasepori	Järnö
Raasepori	Jönsar
Raasepori	Kalvön
Raasepori	Koö
Raasepori	Kungsholmarna
Raasepori	Kurö
Raasepori	Långön
Raasepori	Långören
Raasepori	Notholmen
Raasepori	Pattskär
Raasepori	Prästön
Raasepori	Skärlandet
Raasepori	Småholmen
Raasepori	Stoltsö
Raasepori	Stor Vårholmen
Raasepori	Stora Groholmen
Raasepori	Storkrokan
Raasepori	Storö - Växär
Raasepori	Svartholmen
Raasepori	Torsö
Raasepori	Älgö
Raasepori	Ängholmen

6.19 Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomen maakunnassa ilman kiinteää tieyhteyttä olevien vakituisesti asuttujen saarten lukumäärä on 176, ja asukkaita näillä saarilla on yhteensä 4 289. Varsinais-Suomen maakunta on selvästi maan saaririkkain maakunta. Saariyhteisöjen koko poikkeaa selkeästi muiden maakuntien saariyhteisöistä, sillä vain 25 % saariyhteisöistä on pieniä yhden vakituisen asukkaan yhteisöjä. Näiden yhteisöjen asukkaista miehiä on kolminkertainen määrä verrattuna naisiin. Maakunnassa sijaitsee kaksi maan viidestä yli 400 asukkaan saaresta, Kemiönsaaren Storlandet sekä Länsi-Turunmaan Korpo Kyrklandet. Maan kolme muuta yli 400 asukkaan saarta ovat Hailuoto, Maalahden Bergö ja Helsingin Suomenlinna.

Maakunnan alueella on viisi alakoulua ja kaksi yläkoulua, sekä peräti yhdeksän kauppaa. Alueen saarilla on hyvin aktiivista yhdistys- ja vapaa-ajan toimintaa mm. kotiseutuyhdistyksiä, kalastus- ja metsästysseuroja, nuoriso- ja urheiluseuroja sekä

Martta-toimintaa. Alueen suosio veneilijöiden keskuudessa näkyy myös saarten palveluissa, matkailijoille tarkoitettuja palveluja on enemmän kuin muissa maakunnissa. Vapaa-ajan asuntoja ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla vakituisesti asutuilla saarilla on lähes 7 000 ja näillä säännönmukaisia käyttäjiä noin 27 000.

Varsinais-Suomen maakunnan alueen vakituisesti asuttujen ilman kiinteää tieyhteyttä olevien saarten tulevaisuus näyttää hyvältä. Kuntien arvion mukaan noin 85 %:ssa alueen saarista on vakituista asutusta vielä kymmenen vuoden kuluttua. Arvio vaikuttaa oikealta, sillä pienten saariyhteisöjen määrä on vähäinen, eivätkä näin kaikki tyhjenevän saariston tunnusmerkit täyty. Saarten elinvoimaisuutta edistää kasvava mökkiläisten määrä, viimeisen viiden vuoden aikana koko maakunnan vapaa-ajan asuntojen määrä on noussut lähes 1 300:lla.

Maakunnan vesistöisyyteen liittyviä tunnuslukuja

Vesistöisyys	
Järvi- ja meriala	Järviuala 231 km ² , meriala 9 690 km ² , 93 % kokonaispinta-alasta, Rantaviivaa 18 386 km
Suurimmat järvet	Pyhäjärvi (pääosin Satakunnan puolella)

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Saaret	
Yli puoli ha	9 853 kpl
Suurimmat saaret	Kemiö, Otava, Storlandet, Ålön, Kyrklandet
Eniten saaria omaavat kunnat	Länsi-Turunmaa, Kemiönsaari, Uusikaupunki

Lähde: Saaristo- ja vesistömatkailun esiselvityshankkeen loppuraportti, 2005

Lossit ja lautat	
Lossit ja lautat	Hämmärönsalmi (Rymättylä), Högsar (Nauvo), Kivimo (Houtskari), Kokkila (Halikko), Korppoo-Houtskari, Korppoo - Norrskata, Lövä (Dragsfjärd), Mossala (Houtskari) Nauvo-Korppoo, Palva (Velkua), Parainen - Nauvo, Saverkeit (Houtskari) Skagen (Iniö), Varstala (Kustavi), Velkuanmaa (Velkua), Våno (Parainen)
Merenkululaitoksen yhteysalukset	Ms Antonia Iniön Dalen - Houtskarin Mossala (liikennöi kesäkuukausina), ms Jurmo Iniön lisäreitillä, ms Kivimo Velkuan reitillä, ms Kaita Rymättylän reittialueella, ms Rosala II Hiittisten reittialueella Dragsfjärdissä, ms Taxen Hiittisten reittialueella Dragsfjärdissä, ms Viken Paraisten reittialueella, ms Fiskö Nauvon eteläisellä reittialueella, ms Satava Korppoon Norrskata - Nauvon pohjoisella reittialueella, ms Eivor Utön reittialueella, ms Finnö Korppoon reittialueella, Karolina Houtskarin reittialueella, Cheri Nauvon eteläisellä reittialueella ja Linta Nauvo - Seili-Hanka-reitillä (liikennöi kesäkuukausina), ms Janet raskaskuljetukset Saaristomerellä avovesiaikana.
Yksityistielossit	Käldö Länsi-Turunmaa, Sapro Länsi-Turunmaa, Haverö Länsi-Turunmaa, Sandö Länsi-Turunmaa, Pettu Salo, Högsåra Kemiönsaari

Lähde: Destia 2009, Tiehallinto 2009

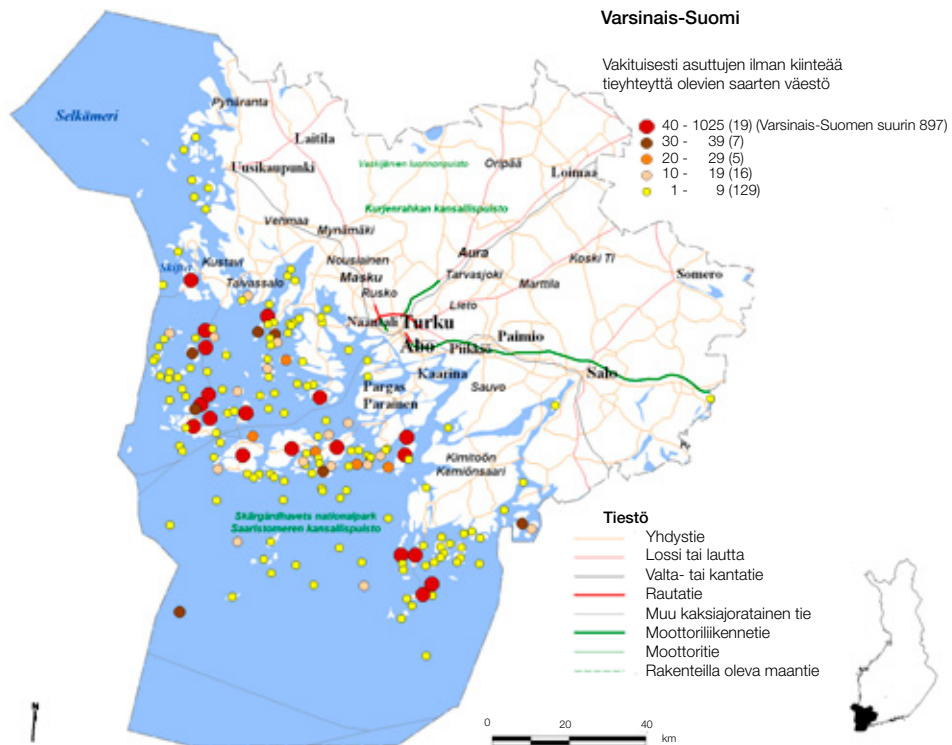
Saaristokunnat	Kemiönsaari, Kustavi, Länsi-Turunmaa
Saaristo-osakunnat	Kaarina, Masku, Naantali, Salo, Taivassalo, Uusikaupunki

Vapaa-ajan asunnot	
Vapaa-ajan asuntoja	47 714 kpl
Kunnat, joissa eniten vapaa-ajan asuntoja	Länsi-Turunmaa (8 329 kpl), Salo (6 991 kpl), Kemiönsaari (4 463 kpl), Naantali (4 105 kpl), Uusikaupunki (3 828 kpl)
Vapaa-ajan asuntojen omistajuus	Kuntalaisten omistuksessa 10 426 kpl Ulkokuntalaisten omistuksessa 28 305 kpl Ulkomaa kuntalaisten omistuksessa 11 817 kpl

Lähde: Tilastokeskuksen mökkitilastot 2008, luvuista puuttuvat perikunnan, yhteisön ym. omistuksessa olevat mökit

Maakunnan vakituisesti asutun ilman hiinteää tieyhteyttä olevan saariston tunnuslukuja

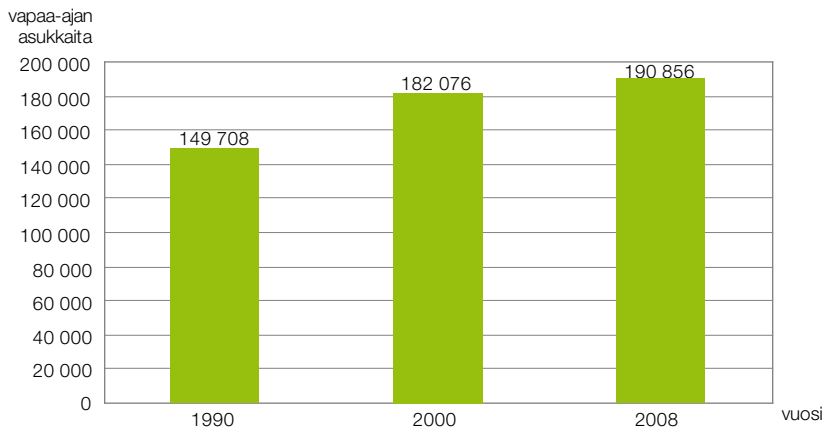
Kuva 40. Varsinais-Suomen pysyvän saariväestön maantieteellinen jakautuminen

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto

Kuva: Valtteri Laasonen

Kuva 41. Varsinais-Suomen pysyvän saariväestön väestökehitys vuosina 1990, 2000, 2008/2009

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR-aineisto, kuntakysely
Kuva: Valtteri Laasonen

Kunta	Saari
Kemiönsaari	Bengtskär
Kemiönsaari	Biskopsö
Kemiönsaari	Bolax
Kemiönsaari	Bötesön
Kemiönsaari	Djupön - Träskön
Kemiönsaari	Finsjölandet
Kemiönsaari	Flakholmen
Kemiönsaari	Halsholmen
Kemiönsaari	Helsingholmen
Kemiönsaari	Hitislandet
Kemiönsaari	Holma
Kemiönsaari	Hälholmen
Kemiönsaari	Högsåra
Kemiönsaari	Kannskäret
Kemiönsaari	Kasnäs - Kaxskåla
Kemiönsaari	Lövö - Falkön
Kemiönsaari	Mågsholmen
Kemiönsaari	Rosalalandet
Kemiönsaari	Sommarön
Kemiönsaari	Stora Bergön
Kemiönsaari	Stora Ängesön - Lilla Ängesön
Kemiönsaari	Storlandet
Kemiönsaari	Söderön
Kemiönsaari	Träskholmen
Kemiönsaari	Träskö
Kemiönsaari	Tunnhamn

Tunnuslukuja	
Saarten pinta-ala	Keskiarvo 384 ha Mediaani 135 ha
Etäisyys lähimmän kiinteän tieyhteyden paikasta	11 km
Asukkaat	Yhteensä 4 272 Miehiä 2 229 Naisia 2 043
Ikärakenne	0–14v 562 henk. 15–64v 2 712 henk. 65v 998 henk.
Työpaikat	Alkutuotanto 212 Teollisuus 125 Palvelut 459 Tuntematon 36

Kunta	Saari
Kemiönsaari	Vänoxa
Kemiönsaari	Vänö
Kemiönsaari	Ängesön - Bergön
Kustavi	Lypyrtti
Kustavi	Tuuskeri
Kustavi	Vartsala
Länsi-Turunmaa	Ahvensaari
Länsi-Turunmaa	Anisor
Länsi-Turunmaa	Aspholm
Länsi-Turunmaa	Aspö
Länsi-Turunmaa	Attu
Länsi-Turunmaa	Berghamn
Länsi-Turunmaa	Berghamn
Länsi-Turunmaa	Biskopsö
Länsi-Turunmaa	Björkholm
Länsi-Turunmaa	Bockholm
Länsi-Turunmaa	Borstö
Länsi-Turunmaa	Brunskär
Länsi-Turunmaa	Brännskär
Länsi-Turunmaa	Byskär
Länsi-Turunmaa	Elfsjö
Länsi-Turunmaa	Fiskarholmen
Länsi-Turunmaa	Granholm - Brändholm
Länsi-Turunmaa	Granholmen
Länsi-Turunmaa	Gullkrona
Länsi-Turunmaa	Gyltö
Länsi-Turunmaa	Haverö
Länsi-Turunmaa	Heimarmo
Länsi-Turunmaa	Heisala
Länsi-Turunmaa	Hepmo
Länsi-Turunmaa	Houtskari
Länsi-Turunmaa	Hummelholm
Länsi-Turunmaa	Hällesö - Åselholm
Länsi-Turunmaa	Härklot
Länsi-Turunmaa	Hästö
Länsi-Turunmaa	Högsar
Länsi-Turunmaa	Iniö
Länsi-Turunmaa	Innamo
Länsi-Turunmaa	Jumo
Länsi-Turunmaa	Jurmo
Länsi-Turunmaa	Järvsor / Jerfsar
Länsi-Turunmaa	Jöutmo - Björkö
Länsi-Turunmaa	Keistiö - Helgö
Länsi-Turunmaa	Killingholm

Kunta	Saari
Länsi-Turunmaa	Knivskär
Länsi-Turunmaa	Kolko
Länsi-Turunmaa	Korpo Kyrklandet
Länsi-Turunmaa	Kuggö
Länsi-Turunmaa	Kvarnholm
Länsi-Turunmaa	Käldersö - Finnö
Länsi-Turunmaa	Lammholm
Länsi-Turunmaa	Leklot
Länsi-Turunmaa	Lillandet
Länsi-Turunmaa	Lillpensor
Länsi-Turunmaa	Lom
Länsi-Turunmaa	Luk
Länsi-Turunmaa	Långholm
Länsi-Turunmaa	Långholm
Länsi-Turunmaa	Lökholm
Länsi-Turunmaa	Lömsö-Kivimo
Länsi-Turunmaa	Maskinnamo
Länsi-Turunmaa	Mieliisholm
Länsi-Turunmaa	Misskär
Länsi-Turunmaa	Mossala
Länsi-Turunmaa	Norrskata
Länsi-Turunmaa	Nåtö
Länsi-Turunmaa	Nötö
Länsi-Turunmaa	Peno
Länsi-Turunmaa	Pensar
Länsi-Turunmaa	Perkala
Länsi-Turunmaa	Ramsholm
Länsi-Turunmaa	Ramsö - Kaldö
Länsi-Turunmaa	Rockenholm
Länsi-Turunmaa	Rävskär
Länsi-Turunmaa	Röst
Länsi-Turunmaa	Sandö
Länsi-Turunmaa	Saverkeit
Länsi-Turunmaa	Själö
Länsi-Turunmaa	Själö
Länsi-Turunmaa	Skinnarskär
Länsi-Turunmaa	Sommarö
Länsi-Turunmaa	Sorpo
Länsi-Turunmaa	Stenholm
Länsi-Turunmaa	Stenskär
Länsi-Turunmaa	Storkvivas
Länsi-Turunmaa	Storlandet
Länsi-Turunmaa	Storpensor
Länsi-Turunmaa	Kirjais

Kunta	Saari
Länsi-Turunmaa	Sördö
Länsi-Turunmaa	Trunsö
Länsi-Turunmaa	Tveskiftsholm
Länsi-Turunmaa	Utö
Länsi-Turunmaa	Vallmo
Länsi-Turunmaa	Vattkast - Ön
Länsi-Turunmaa	Ytterstholm
Länsi-Turunmaa	Ytterstö
Länsi-Turunmaa	Ängholm
Länsi-Turunmaa	Ängholm
Länsi-Turunmaa	Ängsö
Länsi-Turunmaa	Äpplö
Länsi-Turunmaa	Ön
Länsi-Turunmaa	Österskär
Masku	Kärnälinen
Masku	Matalluoto
Naantali	Aasla
Naantali	Ampuminmaa
Naantali	Auva
Naantali	Haapaluoto
Naantali	Isopaasi
Naantali	Kairamaa
Naantali	Kaita
Naantali	Kaltsaari
Naantali	Kettumaa
Naantali	Koissaari - Kenkämaa - Pähkinäinen
Naantali	Korvenmaa
Naantali	Lailuoto
Naantali	Lapila

Kunta	Saari
Länsi-Turunmaa	Storö
Naantali	Munninmaa
Naantali	Pakinainen - Harkinmaa
Naantali	Palva
Naantali	Raissiluoto
Naantali	Ruotsalainen
Naantali	Sakoluoto
Naantali	Salavainen - Vähämaa
Naantali	Samsaari
Naantali	Talosmeri
Naantali	Velkuanmaa
Naantali	Vähä Maisaari
Naantali	Vähäpaasi
Naantali	Yllänpää
Salo	Luotsisaari
Salo	Pettu
Salo	Ulkoluoto
Salo	Valtsaari
Salo	Vartsalansaari
Salo	Österö
Taivassalo	Keräsaari
Taivassalo	Villuoto
Turku	Hinttinen
Turku	Järvistensaari
Uusikaupunki	Iso-Hylkimys
Uusikaupunki	Kuusisto
Uusikaupunki	Vasikkamaa
Uusikaupunki	Ytter
Uusikaupunki	Rantkari
Vehmaa	Vähämaa

Lähteet

- Aarnio, E. (1991). Saaristo 1990. Saaristoasian neuvottelukunta.
- Aarnio, E. (1987). Selvitys saariston elinolosuhteista vuosina 1985–86. Saaristoasiain neuvottelukunta. Sisäasiainministeriö/ Aluepoliittisia tutkimuksia ja selvityksiä 6/87.
- Haapanen, M. & S. Nivalainen. (2002). Ikääntyvä ja keskittyvä Suomi. Kaupunkien, maaseudun ja vuorovaikutusalueiden väestökehitys 1975–2030. Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/02.
- Ikonen, H-M. (Toim.) Syrjäsilmillä - sukupuolen jäsenyyksiä maaseudulla. (2008) Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 4/2008.
- Kuhmonen, T. & H. Niittykangas. (2008). Maaseudun tulevaisuus. Ajattelun käsikirja. Maahenki Oy, Gummerus, Jyväskylä.
- Kuusisto, E. & J. Leppänen. (2009). Saaristoasian neuvottelukunnan ja saaristopolitiikan historiikki 1949–2009. Saaristoasian neuvottelukunta. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna.
- Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi. Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2009–2013. (2009) Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 5/2009.
- Nieminen, M.(2009) Kesämökkibarometri 2009. Saaristoasian neuvottelukunta. Tilastokeskus.
- Leinamo, K. (2009). Paljon puhetta, vähän tuloksia. Kokemuksia etätyöstä ja alueellistamisesta eri vuosikymmeninä. Levón-instituutti, Vaasan yliopisto.
- Maaseudun naisten toimintaohjelma 2005–2008. Maaseutu kehittyä naisten työllä. (2004). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 17/2004.
- Rantanen, M., Rouhiainen, V., Särkkä-Tirkkonen, M., & H-M.Väisänen. (2009) Eteläsavolaisten vapaa-ajan asukkaiden muuttuvat palvelutarpeet. Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto.
- Mökkiläiset kuntapalveluiden käyttäjinä. (2006). Sisäasiainministeriön julkaisu 24/2006.
- Saaristokomitean mietintö vuodelta 1957.
- Saaristo-ohjelma 2007–2010. Saaret, meri, järvet, joet ja rantavyöhyke aluekehitystekijöinä. Ohjelma-asiakirja (2007). Sisäasiainministeriön julkaisu 7/2007.
- Suomen saaristo- ja vesistömatkailusta eurooppalainen vetovoimatekijä. (2005). Sisäasiainministeriön julkaisu 6/2005.

Liite 1

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret

Tiedot koottu 2009. Saaria: 549. Pysyviä asukkaita 8 706, vapaa-ajan asukkaita 59 432.

ETELÄ-KARJALA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [*]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Lappeenranta	Lamposaari	76	73	12	48
Lappeenranta	Mietinsaari ^{***}	1 778	12	129	516
Parikkala	Iso Kontiosaari	45	1	2	8
Parikkala	Peltosaari	44	1	5	20
Ruokolahti	Aittasaari	2	1	0	0
Suomenniemi	Kuninkaansaaret	4	1	1	4
Suomenniemi	Salonsaari	99	1	12	48
Taipalsaari	Hevossaari	17	1	8	32
Taipalsaari	Hirvisaari	184	4	18	72
Taipalsaari	Kyläniemi	2 283	25	93	372
Taipalsaari	Lokmusluoto	1	2	0	0
Taipalsaari	Selkäluoto	0	1	0	0
Taipalsaari	Suuri Jänkäsalo	1 083	12	111	444
			135	391	1 564

*** Valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti Mietinsaari liitetään osakuntaliitoksella Ruokolahden kuntaan 1.1.2010 lukien.

ETELÄ-SAVO					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [*]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Enonkoski	Jänissalo	202	2	3	12
Enonkoski	Mäntysalo	748	2	3	12
Heinävesi	Lehtosaari	3	2	0	0
Hirvensalmi	Aumansaari	1	1	0	0
Hirvensalmi	Halmesaari	54	2	5	20
Hirvensalmi	Iso Säkisalo	435	5	4	16
Hirvensalmi	Kenkunsaaari	74	1	11	44
Hirvensalmi	Kuivasaari	12	1	3	12
Hirvensalmi	Mielevänsaari	86	2	6	24
Hirvensalmi	Puukonsaari	805	19	41	164
Hirvensalmi	Puulasalo	1 156	12	82	328
Hirvensalmi	Pääskynsaari	554	2	28	112

ETELÄ-SAVO					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja*	Vapaa- ajan asukkaita**
Hirvensalmi	Savisalo	63	1	5	20
Hirvensalmi	Soisalo		2		0
Joroinen	Kostonsaari	182	6	22	88
Juva	Lamposaaret	1	1	1	4
Juva	Ritosaari	1	1	0	0
Kangasniemi	Iso Kärmesaari	15	2	2	8
Kangasniemi	Rämiäinen	206	2	15	60
Kerimäki	Hevossalo	711	3	42	168
Kerimäki	Vehkasalo	415	2	14	56
Mikkeli	Kauvosaari	7	1	3	12
Mikkeli	Paajalansaari	272	3	26	104
Mikkeli	Papinsaari	12	1	6	24
Mikkeli	Petäjäsaari	111	1	2	8
Mikkeli	Porosaari	56	1	5	20
Mikkeli	Uussaaret	36	5	9	36
Pieksämäki	Kosulansaari	48	2	4	16
Punkaharju	Pöllänsaari	117	5	16	64
Puumala	Inkosaari	15	1	2	8
Puumala	Kurensalo	530	3	22	88
Puumala	Laihasaari	54	2	13	52
Puumala	Liimattalansaari	795	19	42	168
Puumala	Lintusalo	2 477	49	86	344
Puumala	Niinisaari	1 035	39	81	324
Puumala	Viitasaari	232	2	3	12
Puumala	Vuohisaari	18	1	6	24
Puumala	Ylössaari	95	3	13	52
Rantasalmi	Kuokansalo	135	2	20	80
Rantasalmi	Lehtoluodot	1	2	0	0
Rantasalmi	Pitkäsaari	158	2	34	136
Ristiina	Haapasaari	12	1	3	12
Ristiina	Hinkansaari	6	1	2	8
Ristiina	Kaijatsaari	184	3	18	72
Savonlinna	Ahvionsaari	1 263	22	38	152
Savonlinna	Houssaari	1	3	0	0
Savonlinna	Huuhtisaari	43	6	0	0
Savonlinna	Härkinsalo	166	1	14	56
Savonlinna	Karistaansaari	199	1	14	56
Savonlinna	Kesamonsaari - Muhasaari	931	20	58	232
Savonlinna	Keskisaari	2	1	2	8
Savonlinna	Koirsalo	302	2	9	36
Savonlinna	Kokonsaari	750	24	36	144

ETELÄ-SAVO					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Savonlinna	Kongonsaari	1 433	10	26	104
Savonlinna	Laukansaari	921	12	57	228
Savonlinna	Pietolansaari	413	11	21	84
Savonlinna	Ritosaari	741	33	31	124
Savonlinna	Tuohisaari	1 133	9	44	176
Savonlinna	Valksaari	109	1	0	0
			376	1 053	4 212

ITÄ-UUSIMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Pernaja	Byön	185	8	32	128
Pernaja	Fallholmen	11	1	5	20
Pernaja	Killingö	133	2	26	104
Pernaja	Käldö	164	6	26	104
Pernaja	Rågsjär	8	1	0	0
Pernaja	Sandö	28	1	5	20
Pernaja	Stora Altarsjär	16	3	1	4
Pernaja	Våtsjär	408	3	46	184
Pernaja	Södra Altarsjär	16	3	0	0
Pernaja	Våtsjär	408	3	0	0
Porvoo	Bastö	51	1	16	64
Porvoo	Bodö	175	3	62	248
Porvoo	Herrskär	30	3	3	12
Porvoo	Husholmen	3	10	0	0
Porvoo	Kalvön	225	3	121	484
Porvoo	Korsö	99	1	35	140
Porvoo	Lindholmen	4	2	1	4
Porvoo	Pirttisaari	155	12	52	208
Porvoo	Ramsholmen	28	7	4	16
Porvoo	Skracklet	1	1	0	0
Porvoo	Stora Nätiholmen	4	2	0	0
Porvoo	Sundön	126	9	10	40
Porvoo	Suur-Pellinki - Ölandet	1 286	178	172	688
Porvoo	Tullandet	15	18	18	72
Porvoo	Vähä-Pellinki	279	55	74	296
Ruotsinpyhtää	Kampuslandet	155	1	19	76
Sipoo	Björkholmen	15	2	19	76
Sipoo	Bockholmen - Ekholmen	19	2	12	48

ITÄ-UUSIMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [†]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Sipoo	Granö	233	7	25	100
Sipoo	Kamsholmen	22	7	7	28
Sipoo	Komsalö	20	7	24	96
Sipoo	Majholmen	18	3	26	104
Sipoo	Opanholmen	33	7	31	124
Sipoo	Röysö	87	5	52	208
Sipoo	Sandholmen (Kalkstrand)		3		0
Sipoo	Sandholmen (Röysö)	22	3	17	68
Sipoo	Simsalö	104	32	37	148
Sipoo	Skyttenskar	18	1	2	8
Sipoo	Sota Svedjeholmen	7	6	8	32
Sipoo	Söderkullalandet - Norrkullalandet	377	14	133	532
Sipoo	Norrkullalandet	377	14	0	0
Sipoo	Stora Svedjeholmen	7	6	0	0
			456	1 121	4 484

KAINUU					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [†]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Kajaani	Pukkisaari	13	8	26	104
Paltamo	Koljolansaari	110	6	8	32
Paltamo	Riuttasaaret	6	3	21	84
Sotkamo	Heposaari	1	1	1	4
			18	56	224

KESKI-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [†]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Hankasalmi	Likosaari	2	1	0	0
Joutsa	Konnassaari	114	1	4	16
Joutsa	Käyrässaari	135	1	10	40
Joutsa	Säkkisaari	2	1	0	0
Jyväskylä	Iso Mäntysaari	1	4	0	0
Jyväskylä	Kilvensalo	139	3	27	108
Jämsä	Karhusalo	171	2	12	48
Jämsä	Taivassalo	506	1	14	56
Kannonkoski	Selkäsaari	29	2	6	24
Kuhmoinen	Haukkasalo	1 203	12	80	320
Kuhmoinen	Rekisalo	404	2	32	128

KESKI-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Saarijärvi	Elosaari	91	1	19	76
Saarijärvi	Salonsaari	247	3	12	48
Äänekoski	Jänissaari		2		0
			36	216	864

KYMENLAAKSO					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Hamina	Inklouri	1	1	0	0
Hamina	Ketholma	3	1	5	20
Hamina	Kuorsalo	435	3	107	428
Hamina	Suuri-Musta	168	1	67	268
Hamina	Tammio	152	2	52	208
Kotka	Haapasaari	38	23	76	304
Kotka	Kirkonmaa	795	21	63	252
Kotka	Kuutsalo	771	40	211	844
Kotka	Pitkäsaari	45	1	37	148
Kotka	Tynnyrkari	3	1	1	4
Kotka	Vassaari	58	4	32	128
Kouvola	Honkasaari	8	1	8	32
Kouvola	Kinansaari	514	2	48	192
Pyhtää	Heinäsaari	114	3	0	0
Pyhtää	Hevossaari	116	15	82	328
Pyhtää	Kaunissaari	407	8	96	384
Pyhtää	Koivusaari	0	2	0	0
Pyhtää	Koukkusaari	221	3	38	152
Pyhtää	Lilla Krokö	46	3	32	128
Pyhtää	Sikosaari	1	3	0	0
			138	955	3 820

LAPPI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Kemijärvi	Vuostimosaaari	21	5	4	16
Muonio	Isosaari	402	7	2	8
Ranua	Oulunsaari	2	1	0	0
Tornio	Hulvastinsaari	2	1	5	20
Tornio	Musta	4	1	5	20
Tornio	Tanskinsaari		2	1	4
Ylitornio	Karjosaari	135	2	12	48
			19	29	116

PIRKANMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [*]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Hämeenkyrö	Isosaari	75	1	8	32
Ikaalinen	Kaurasaari	13	1	0	0
Kangasala	Vänninsalo	174	3	23	92
Mänttä-Vilppula	Lehtosaari	25	1	2	8
Nokia	Vapalo	61	1	29	116
Orivesi	Haudansaari	21	2	16	64
Orivesi	Rekisaari	26	2	7	28
Ruovesi	Ahvensaari	3	2	0	0
Ruovesi	Isosaari	20	4	6	24
Ruovesi	Jaakonsaari	17	2	0	0
Ruovesi	Siperia	214	1	22	88
Ruovesi	Ulonsaari	16	2	0	0
Tampere	Tiirasaari	0	1	0	0
Valkeakoski	Niittysaari	5	1	10	40
			24	123	492

POHJANMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja [*]	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Maalahti	Bergö	2 176	497	265	1 060
Maalahti	Svartören	144	2	59	236
Mustasaari	Domarskär	5	2	4	16
Mustasaari	Fingrund	13	1	1	4
Mustasaari	Grönlundsgrund	2	1	0	0
Mustasaari	Teilot	143	2	27	108
Närpiö	Eskö - Järvön - Ängsön	764	36	133	532
Pietarsaari	Bertlot	39	1	52	208
Vaasa	Boskär	135	3	39	156
Vaasa	Gloskäret - Granskär	83	1	64	256
Vaasa	Rönnskäret	210	1	63	252
Vaasa	Tuomarinkari	61	1	30	120
Vöyri-Maksamaa	Hermelins grund	3	1	3	12
			549	740	2 960

POHJOIS-KARJALA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja*	Vapaa-ajan asukkaita**
Juuka	Paalasmaa	2 720	95	86	344
Juuka	Porla - Hirvisaari	143	6	19	76
Juuka	Toinensaari	823	17	35	140
Juuka	Vaikonsaari	45	1	2	8
Kesälahti	Ketolansaari	128	1	7	28
Kesälahti	Sorsasaari	195	2	12	48
Kitee	Suuri Pehessaari	49	1	6	24
Kontiolahti	Teyrisaari	622	9	31	124
Lieksa	Kelvänsaari	449	4	23	92
Liperi	Karjalansaari	72	4	0	0
Liperi	Kuusisaari	31	1	4	16
Liperi	Lapinsaari	108	2	9	36
Liperi	Matinsaari	147	1	13	52
Liperi	Pesolansaari	293	2	29	116
Liperi	Rauvansaari	29	3	0	0
Liperi	Suursaari	328	3	29	116
Liperi	Telmo	402	1	13	52
Nurmes	Lautiaissaari	132	8	22	88
Nurmes	Porosaari	1 033	1	6	24
Nurmes	Retusaari	561	1	15	60
Nurmes	Varissaaret	1	1	0	0
Polvijärvi	Ruopansaari	248	1	37	148
Polvijärvi	Teerisaari		1		
Polvijärvi	Vääräsaari	1	1	1	4
Rääkkylä	Heposaari	0	2	1	4
Rääkkylä	Kultasaari	3	2	4	16
			171	404	1 616

POHJOIS-POHJANMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja*	Vapaa-ajan asukkaita**
Hailuoto	Hailuoto	19 540	983	568	2 272
Kuusamo	Kumpusaari	49	2	1	4
Kuusamo	Nimetön saari Pikku Koramosaaren vieressä	0	2	0	0
Pudasjärvi	Partasensaari	59	6	18	72
			993	587	2 348

POHJOIS-SAVO					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja ¹	Vapaa- ajan asukkaita ²
Iisalmi	Koivusaari	13	2	0	0
Juankoski	Kallinsalo	138	3	1	4
Karttula	Mammonen	48	2	6	24
Karttula	Matosaari	5	1	0	0
Karttula	Uittosaari	1	2	0	0
Kiuruvesi	Lapinsaari	45	3	1	4
Kiuruvesi	Tursansaaret	6	1	1	4
Kuopio	Honkasaari	10	4	10	40
Kuopio	Iso-Telkko	32	1	32	128
Kuopio	Korkeasaari	1	1	1	4
Kuopio	Kortelansaari	32	1	0	0
Kuopio	Kumpusaari	38	1	2	8
Kuopio	Laivonsaari	634	10	40	160
Kuopio	Pajusaari	22	2	2	8
Kuopio	Ruissaari	42	1	14	56
Kuopio	Sammionsaari	2	1	2	8
Kuopio	Säyneensalo	502	5	59	236
Kuopio	Vaajasalo	973	84	140	560
Kuopio	Viitasalo	351	4	7	28
Lapinlahti	Harjasaari	47	1	0	0
Lapinlahti	Harkonsaari	75	2	0	0
Lapinlahti	Viitasaari	124	1	0	0
Leppävirta	Hautasaari	2	1	0	0
Leppävirta	Hevossaari	72	1	11	44
Leppävirta	Hietasaari	45	1	3	12
Leppävirta	Pouhansaari	452	1	28	112
Leppävirta	Tanskansaari	126	1	39	156
Leppävirta	Tervassalo	169	2	11	44
Leppävirta	Timonsalo	395	2	20	80
Leppävirta	Varposaari	43	1	0	0
Leppävirta	Vasikkasaari	4	1	2	8
Leppävirta	Vilponsaari	33	7	23	92
Nilsinä	Hietasalo	85	1	2	8
Nilsinä	Kerssinsaari	79	1	0	0
Nilsinä	Pieni-Vinkki	25	3	1	4
Nilsinä	Suuri-Vinkki	50	3	3	12
Pielavesi	Iso-Kaitamo	59	3	3	12
Pielavesi	Kusiaissaari	5	2	1	4
Pielavesi	Peltosaari	6	2	0	0
Rautalampi	Vasikkasaari	1	1	0	0
Suonenjoki	Ärjänasaari	34	1	5	20
Tervo	Honkasaari	96	3	1	4

POHJOIS-SAVO					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Tervo	Pulkkilansaari	666	12	23	92
Tervo	Sotkansaari	1	2	0	0
Varkaus	Ruotimonsaari	150	6	12	48
Vesanto	Kotisaari	2	2	0	0
Vesanto	Pängätsalo	2 117	7	47	188
Vieremä	Vitikkasaari	26	8	2	8
			208	555	2 220

PÄIJÄT-HÄME					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Hartola	Kotisalo	233	1	20	80
Hartola	Nautsalo	131	2	11	44
Hartola	Urrionsaari	147	1	4	16
Heinola	Kokkosaari	2	2	2	8
Heinola	Nimetön saari Punasaaren koillispuolella	0	2	0	0
Heinola	Saari	16	1	15	60
Sysmä	Hirvisalo	46	1	0	0
Sysmä	Salonsaari	46	2	21	84
			12	73	292

SATAKUNTA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Eurajoki	Keskivedenkarit	1	1	2	8
Eurajoki	Uskalinmaa	108	1	35	140
Jämijärvi	Palosaari	68	8	6	24
Jämijärvi	Uimaluoto	45	4	6	24
Kokemäki	Jonkka	1	2	0	0
Luvia	Huhtmaa	12	2	16	64
Luvia	Ryöväskeeri	23	1	3	12
Merikarvia	Kraatarinkari	2	2	0	0
Merikarvia	Maliininkari	0	1	0	0
Merikarvia	Souskeri	95	1	37	148
Merikarvia	Tiilikarit	2	1	2	8
Merikarvia	Tyykoura	100	3	9	36
Merikarvia	Vehkakari	2	1	0	0
Merikarvia	Viita-Höyskeri	35	1	19	76
Pori	Eteläsaari	2	1	1	4

SATAKUNTA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ⁺	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Pori	Katavakari	1	1	3	12
Pori	Vähä-Furuskeri	5	1	6	24
Rauma	Heinänen	34	1	10	40
Rauma	Katavisto	64	1	25	100
Rauma	Kivi-Reksaari	162	1	63	252
Rauma	Taipalinenmaa	70	1	12	48
Rauma	Voitka	78	2	17	68
Rauma	Ympyräinenmaa	34	1	0	0
			39	272	1 088

UUSIMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ⁺	Vapaa-ajan asukkaita ^{**}
Espoo	Brändholm	2	2	1	4
Espoo	Granholmen	5	4	2	8
Espoo	Lilla Blindsund	1	2	2	8
Espoo	Lilla Pentala	13	1	6	24
Espoo	Lillaisarn	3	2	1	4
Espoo	Majholmen	1	3	1	4
Espoo	Miessaari	63	1	0	0
Espoo	Svartholmen	7	7	2	8
Espoo	Träskholm	2	1	0	0
Espoo	Tvijälp	2	1	3	12
Hanko	Bengtsår	340	1	26	104
Hanko	Byön	119	3	73	292
Hanko	Ekö	79	2	87	348
Hanko	Kadermo	89	2	31	124
Helsinki	Harakka	9	3	0	0
Helsinki	Katajanokanluoto	1	1	0	0
Helsinki	Paloluoto	10	1	7	28
Helsinki	Sirpalesaari	3	1	0	0
Helsinki	Suomenlinna	77	799	0	0
Helsinki	Uunisaaret	2	1	0	0
Helsinki	Vartiosaari	83	23	37	148
Helsinki	Villinki	137	9	86	344
Inkoo	Arvskär	12	3	5	20
Inkoo	Bejarholmen	14	3	10	40
Inkoo	Gammelbylandet	31	3	2	8
Inkoo	Grundsö	95	2	19	76
Inkoo	Gåsö	19	1	0	0
Inkoo	Hamnholmen	8	2	0	0

UUSIMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja*	Vapaa- ajan asukkaita**
Inkoo	Käilkö	120	4	19	76
Inkoo	Laverörarna	8	3	0	0
Inkoo	Långholmen	4	1	3	12
Inkoo	Orslandet	1 163	57	91	364
Inkoo	Själholm	10	1	1	4
Inkoo	Skeppö	26	3	4	16
Inkoo	Skämmö	195	1	40	160
Inkoo	Stora Fagerö	80	1	2	8
Inkoo	Stora Knappsholm	15	6	1	4
Inkoo	Stora Lövä	27	2	1	4
Inkoo	Svartö	134	4	7	28
Inkoo	Timmerö	15	1	0	0
Inkoo	Vargskär	7	3	2	8
Inkoo	Välö	111	3	25	100
Inkoo	Älgsjölandet	656	9	76	304
Kirkkonummi	Hästö		2	6	24
Kirkkonummi	Kyrkogårdsön	55	1	29	116
Kirkkonummi	Räfsö	87	2	24	96
Kirkkonummi	Salmen	19	1	2	8
Kirkkonummi	Stora Lövholmen	2	1	1	4
Raasepori	Busö	57	2	1	4
Raasepori	Bylandet	56	2	0	0
Raasepori	Danskog	329	3	100	400
Raasepori	Espingskär	18	2	1	4
Raasepori	Fåfångön	83	4	10	40
Raasepori	Gloholmen	9	1	0	0
Raasepori	Halstö	25	3	0	0
Raasepori	Heimosholmen	19	2	0	0
Raasepori	Hermansö	266	1	56	224
Raasepori	Horsholmen	9	1	3	12
Raasepori	Hummelskär	13	3	1	4
Raasepori	Hästö	41	3	3	12
Raasepori	Julö	12	1	0	0
Raasepori	Järnö	58	1	27	108
Raasepori	Jönsar	17	1	1	4
Raasepori	Kalvön	20	2	2	8
Raasepori	Koö	98	2	4	16
Raasepori	Kungsholmarna	4	1	6	24
Raasepori	Kurö	43	1	1	4
Raasepori	Långön	121	1	17	68
Raasepori	Långören	2	1	0	0
Raasepori	Notholmen	9	1	2	8

UUSIMAA					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Raasepori	Pattskär	14	1	2	8
Raasepori	Prästön	74	5	13	52
Raasepori	Skärlandet	1 359	190	141	564
Raasepori	Småholmen	5	1	0	0
Raasepori	Stoltsö	59	2	21	84
Raasepori	Stor Vårholmen	27	1	23	92
Raasepori	Stora Gloholmen	24	2	4	16
Raasepori	Storkrokan	17	1	9	36
Raasepori	Storö - Växär	337	6	114	456
Raasepori	Svartholmen	25	1	9	36
Raasepori	Torsö	919	18	170	680
Raasepori	Älgö	698	4	98	392
Raasepori	Ängholmen	84	1	3	12
			1 262	1 577	6 308

VARSINAIS-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja ¹	Vapaa-ajan asukkaita ²
Kemiönsaari	Bengtsskär	2	1	0	0
Kemiönsaari	Biskopsö	718	8	51	204
Kemiönsaari	Bolax	57	1	25	100
Kemiönsaari	Bötesön	77	5	16	64
Kemiönsaari	Djupön - Träskön	285	2	29	116
Kemiönsaari	Finsjölandet	568	1	71	284
Kemiönsaari	Flakholmen	7	2	0	0
Kemiönsaari	Halsholmen	23	2	2	8
Kemiönsaari	Helsingholmen	42	3	0	0
Kemiönsaari	Hitislandet	405	65	70	280
Kemiönsaari	Holma	203	9	14	56
Kemiönsaari	Hälholmen	11	1	0	0
Kemiönsaari	Högsåra	526	47	43	172
Kemiönsaari	Kannskäret	9	2	0	0
Kemiönsaari	Kasnäs - Kaxskåla	804	64	91	364
Kemiönsaari	Lövö - Falkön	313	9	46	184
Kemiönsaari	Mågsholmen	167	2	26	104
Kemiönsaari	Rosalalandet	824	142	104	416
Kemiönsaari	Sommarön	205	5	45	180
Kemiönsaari	Stora Bergön	42	1	44	176
Kemiönsaari	Stora Ängesön - Lilla Ängesön	276	1	41	164
Kemiönsaari	Storlandet	136	4	29	116

VARSINAIS-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja ¹	Vapaa- ajan asukkaita ²
Kemiönsaari	Söderön	189	2	3	12
Kemiönsaari	Träskholmen	45	1	13	52
Kemiönsaari	Träskö	138	2	10	40
Kemiönsaari	Tunnhamn	52	7	2	8
Kemiönsaari	Vänoxa	493	3	30	120
Kemiönsaari	Vänä	190	20	5	20
Kemiönsaari	Ängesön - Bergön	531	9	55	220
Kustavi	Lypyrntti	512	1	27	108
Kustavi	Tuuskeri	38	1	1	4
Kustavi	Vartsala	3 098	96	451	1 804
Länsi-Turunmaa	Ahvensaari	519	15	65	260
Länsi-Turunmaa	Anisor	111	2	21	84
Länsi-Turunmaa	Aspholm	25	3	5	20
Länsi-Turunmaa	Aspö	90	10	8	32
Länsi-Turunmaa	Attu	1 988	49	173	692
Länsi-Turunmaa	Berghamn	261	5	17	68
Länsi-Turunmaa	Berghamn	64	6	5	20
Länsi-Turunmaa	Biskopsö	258	19	44	176
Länsi-Turunmaa	Björkholm	34	2	6	24
Länsi-Turunmaa	Bockholm	24	4	4	16
Länsi-Turunmaa	Borstö	48	2	8	32
Länsi-Turunmaa	Brunskär	67	1	9	36
Länsi-Turunmaa	Brännskär	50	1	0	0
Länsi-Turunmaa	Byskär	19	2	2	8
Länsi-Turunmaa	Elfsjö	202	3	50	200
Länsi-Turunmaa	Fiskarholmen	5	2	0	0
Länsi-Turunmaa	Granhalm - Brändholm	24	9	3	12
Länsi-Turunmaa	Granholmen	31	1	13	52
Länsi-Turunmaa	Gullkrona	45	3	7	28
Länsi-Turunmaa	Gyltö	287	16	0	0
Länsi-Turunmaa	Haverö	418	15	71	284
Länsi-Turunmaa	Heimarmo		1		0
Länsi-Turunmaa	Heisala	492	15	22	88
Länsi-Turunmaa	Hepmo	145	3	14	56
Länsi-Turunmaa	Houts kari	3 467	350	224	896
Länsi-Turunmaa	Hummelholm	99	2	9	36
Länsi-Turunmaa	Härklot		1		0
Länsi-Turunmaa	Hästö		1		0
Länsi-Turunmaa	Högsar	726	20	85	340
Länsi-Turunmaa	Iniö	741	108	43	172
Länsi-Turunmaa	Innamo	281	5	110	440

VARSINAIS-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja ¹	Vapaa- ajan asukkaita ²
Länsi-Turunmaa	Jumo	361	54	42	168
Länsi-Turunmaa	Jurmo	279	11	9	36
Länsi-Turunmaa	Järvsor/ Jerfsar	149	8	16	64
Länsi-Turunmaa	Jöutmo - Björkö	530	72	62	248
Länsi-Turunmaa	Keistiö - Helgö	1 004	41	32	128
Länsi-Turunmaa	Killingholm	41	1	22	88
Länsi-Turunmaa	Kirjais	1 022	31	62	248
Länsi-Turunmaa	Knivskär		1		0
Länsi-Turunmaa	Kolko	353	15	35	140
Länsi-Turunmaa	Korpo Kyrklandet	6 390	656	538	2 152
Länsi-Turunmaa	Kuggö	124	10	12	48
Länsi-Turunmaa	Kvarnholm	82	7	6	24
Länsi-Turunmaa	Käldersö - Finnö	313	3	24	96
Länsi-Turunmaa	Lammholm	78	1	6	24
Länsi-Turunmaa	Leklot		1		0
Länsi-Turunmaa	Lillandet	3 842	296	331	1 324
Länsi-Turunmaa	Lillpensor	172	3	22	88
Länsi-Turunmaa	Lom	353	2	40	160
Länsi-Turunmaa	Luk		3		0
Länsi-Turunmaa	Långholm	47	1	3	12
Länsi-Turunmaa	Långholm	142	1	9	36
Länsi-Turunmaa	Lökholm	62	4	16	64
Länsi-Turunmaa	Lömsö-Kivimo	585	33	52	208
Länsi-Turunmaa	Maskinnamo	386	5	53	212
Länsi-Turunmaa	Mielisholm	585	70	120	480
Länsi-Turunmaa	Misskär	32	1	0	0
Länsi-Turunmaa	Mossala	719	68	19	76
Länsi-Turunmaa	Norrskata	1 435	76	210	840
Länsi-Turunmaa	Nåtö	136	5	2	8
Länsi-Turunmaa	Nötö	392	12	51	204
Länsi-Turunmaa	Peno	82	3	11	44
Länsi-Turunmaa	Pensar	312	24	40	160
Länsi-Turunmaa	Perkala	228	4	22	88
Länsi-Turunmaa	Ramsholm	26	1	4	16
Länsi-Turunmaa	Ramsö - Kaldö	216	18	38	152
Länsi-Turunmaa	Rockenholm		1		0
Länsi-Turunmaa	Rävskär	24	1	0	0
Länsi-Turunmaa	Röst	21	3	0	0
Länsi-Turunmaa	Sandö	383	6	40	160
Länsi-Turunmaa	Saverkeit	859	43	53	212
Länsi-Turunmaa	Själö		7		0
Länsi-Turunmaa	Själö	162	2	15	60

VARSINAIS-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja ¹	Vapaa- ajan asukkaita ²
Länsi-Turunmaa	Skinnarskär	7	3	0	0
Länsi-Turunmaa	Sommarö	325	11	35	140
Länsi-Turunmaa	Sorpo	458	16	29	116
Länsi-Turunmaa	Stenholm	2	1	2	8
Länsi-Turunmaa	Stenskär	39	8	2	8
Länsi-Turunmaa	Storkvivas	149	1	12	48
Länsi-Turunmaa	Storlandet	7 293	924	574	2 296
Länsi-Turunmaa	Storpensor	238	3	27	108
Länsi-Turunmaa	Storö	122	2	14	56
Länsi-Turunmaa	Sördö	132	1	12	48
Länsi-Turunmaa	Trunsö	63	4	4	16
Länsi-Turunmaa	Tveskiftsholm	3	2	0	0
Länsi-Turunmaa	Utö	81	33	28	112
Länsi-Turunmaa	Vallmo	234	5	64	256
Länsi-Turunmaa	Vattkast - Ön	472	24	57	228
Länsi-Turunmaa	Ytterstholm	94	5	3	12
Länsi-Turunmaa	Ytterstö	56	3	8	32
Länsi-Turunmaa	Ängholm	40	1	2	8
Länsi-Turunmaa	Ängholm	75	4	23	92
Länsi-Turunmaa	Ängsö	262	3	15	60
Länsi-Turunmaa	Äpplö	135	2	13	52
Länsi-Turunmaa	Ön	189	3	27	108
Länsi-Turunmaa	Österskär	40	2	11	44
Länsi-Turunmaa	Åselholm- Hällesö	345	17	26	104
Masku	Kärmäläinen	8	1	3	12
Masku	Matalluoto	7	3	2	8
Naantali	Aasla	1 616	85	201	804
Naantali	Ampuminmaa	96	5	59	236
Naantali	Auva	7	2	9	36
Naantali	Haapaluoto	15	2	5	20
Naantali	Isopaasi	16	1	2	8
Naantali	Kairamaa	76	1	18	72
Naantali	Kaita	63	3	32	128
Naantali	Kaltsaari	123	2	22	88
Naantali	Kettumaa	124	1	2	8
Naantali	Koissaari - Kenkä- maa - Pähkinäinen	282	2	3	12
Naantali	Korvenmaa	263	4	34	136
Naantali	Lailuoto	57	11	26	104
Naantali	Lapila	309	1	5	20
Naantali	Munninmaa	42	3	5	20

VARSINAIS-SUOMI					
Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa- ajan asuntoja*	Vapaa- ajan asukkaita**
Naantali	Pakinainen - Harkinmaa	588	17	55	220
Naantali	Palva	290	56	75	300
Naantali	Raissiluoto	86	10	4	16
Naantali	Ruotsalainen	325	20	51	204
Naantali	Sakoluoto	97	1	46	184
Naantali	Salavainen - Vähämaa	476	29	15	60
Naantali	Samsaari	80	6	8	32
Naantali	Talosmeri	53	10	15	60
Naantali	Velkuanmaa	710	33	88	352
Naantali	Vähä Maisaari	40	2	7	28
Naantali	Vähäpaasi	9	1	0	0
Naantali	Yllänpää	36	1	3	12
Salo	Luotsisaari	67	2	35	140
Salo	Pettu	905	11	129	516
Salo	Ulkoluoto	1 549	44	89	356
Salo	Valtsaari	7	1	4	16
Salo	Vartsalansaari	325	4	42	168
Sauvo	Österö	44	1	8	32
Taivassalo	Keräsaari	246	2	44	176
Taivassalo	Villuoto	69	1	31	124
Turku	Hinttinen	22	1	23	92
Turku	Järvistensaari	88	5	106	424
Uusikaupunki	Iso-Hylkimys	56	2	1	4
Uusikaupunki	Kuusisto	52	3	7	28
Uusikaupunki	Vasikkamaa	22	1	4	16
Uusikaupunki	Ytter	25	1	2	8
Uusikaupunki	Rantkari	1	1	0	0
Vehmaa	Vähämaa	120	1	19	76
			4 272	6 706	26 824

* Lukuun eivät sisälly vapaa-ajan asunnot, joissa asutaan pysyvästi

** Mökkibarometrin 2009 mukaan vapaa-ajan asunnolla on keskimäärin 4 säännömukaista käyttäjää

Liite 2

Kysely ilman kiinteää tieyhteyttä olevista pysyvästi asutuista saarista

Alla on kahdeksan kysymystä liittyen ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saaren elinoloihin, infrastruktuuriin sekä tulevaisuudennäkymiin. Suurin osa kysymyksistä on valintakysymyksiä, mutta käytäthän tarvittaessa vapaita tekstikenttiä täydentääksesi vastaustasi, jotta saamme mahdollisimman tarkan kuvan saaren tämänhetkisestä tilasta.

Kyselyyn tulee vastata yhdellä istunnolla, annettuihin vastauksiin ei voi palata lomakkeen lähettämisen jälkeen. Sivun alareunassa on tulostinkuvake, jos haluat tulostaa tyhjän tai täytetyn lomakkeen ennen sen lähettämistä. Jokaisesta pysyvästi asutusta, ilman kiinteää tieyhteyttä olevasta saaresta pyydetään täyttämään oma kyselylomake.

1. Saaren taustatietoja

Maakunta:

Kunta:

Saaren nimi:

Etäisyys mantereesta tai lähimmän kiinteän tieyhteyden saaresta (km):

2. Saaren kulkuyhteydet

Mitä kulkuyhteyksiä saareen on?

☐	Maantielossi tai -lautta
☐	Yhteysalus
☐	Yksityislossi
☐	Asukkaat järjestävät itse kuljetuksensa
☐	Muu, mikä?

Jos valitsit kohdan muu, tarkennatko vastaustasi:

3. Saarella olevat julkiset palvelut

Mitä seuraavista julkisista palveluista saarella on?

☐	Alakoulu
☐	Yläkoulu
☐	Vanhusten palvelupiste
☐	Terveydenhoitopiste
☐	Pelastustoimen toimipiste tai varasto
☐	Kunnan yleinen palvelupiste
☐	Muu kunnan palvelupiste, mikä?
☐	Kirkko
☐	Muu seurakunnan toimipiste, mikä?

Tarkennatko vastaustasi tarvittaessa, esim. mikä palvelupiste on kyseessä:
Tarkennatko tarvittaessa koulujen oppilasmäärät:

4. Saarella olevat yksityiset palvelut

Mitä seuraavista yksityisistä palveluista saarella on?

☐	Kauppa
☐	Postin asiamiespiste
☐	Bensiinin jakelupiste
☐	Kahvila tai kioski
☐	Majoitusyrityksiä
☐	Ravintola
☐	Muita yksityisiä palveluja, mitä?

Jos valitsit kohdan muita yksityisiä palveluita, tarkennatko vastaustasi:

5. Saaren infrastruktuuri

Mitä seuraavista infrastruktuureista saarella on?

☐	Metsätieverkko
☐	Yksityistieverkko
☐	Maantieverkko
☐	Vierasvenelaituri
☐	Yleinen jätehuoltopiste tai -järjestelmä
☐	Verkkosähkö
☐	Lankapuhelinverkko
☐	Laajakaistaa vastaava langaton verkko
☐	Yleinen vesijohtoverkko
☐	Yleinen viemäriverkosto

6. Saarella toimivat yhdistykset

Kerro vapaasti saaren mahdollisesta yhdistys-, kulttuuri- ja harrastustoiminnasta (esim. musiikki-, liikunta- ja tanssitoiminnasta, käsityöperinteestä, museoista):

Jos saarella on saariyhdistys, kylätoimikunta tai ns. kyläaktiivi, ilmoita henkilön nimi, osoite ja sähköposti (tiedot kerätään yhteydenpidon parantamiseksi):

7. Saaren tulevaisuudennäkymiä

Onko todennäköistä, että saarella on pysyvää asutusta 10 vuoden kuluttua?

☐	Kyllä
☐	Ei

Mitä saaren pysyvän asutuksen turvaamiseksi voitaisiin tehdä seuraavan 10 vuoden sisällä?

Kaavoitettujen rakentamattomien vapaa-ajan asuintonttien lukumäärä:

8. Muuta olennaista huomioitavaa

Kerro vapaasti saaren nykytilasta ja tulevaisuudennäkymistä, (esim. etätyöstä):

Tekijät Författare Authors Elina Auri	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Juli 2010	
	Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
	Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Permanent bebodda öar utan fast vägförbindelse		
Tiivistelmä Referat Abstract <p>Utredningen granskar levnadsvillkoren på permanent bebodda öar utan fast vägförbindelse och de förändringar som skett i dem under de senaste tjugo åren. Utredningens syfte är också att kartlägga öarnas framtidsutsikter samt att uppdatera den tidigare statistiken över öar. Uppgifterna som ligger till grund för utredningen samlades in genom det GIS-baserade uppföljningssystemet för samhällsstrukturen och en enkät som sändes ut till kommunerna. Utredningen gäller inte landskapet Åland.</p> <p>I Finland finns det i dag 549 permanent bebodda öar utan fast vägförbindelse med 8 706 bofasta invånare. Även om den fast bosatta befolkningen i skärgården har minskat under de senaste tjugo åren har det aldrig bott så många människor i skärgården som det gör i dag. Fritidsboendet har ökat i popularitet och man tillbringar allt mer tid på sitt fritidshus. På de permanent bebodda öarna utan fast vägförbindelse finns ca 15 000 fritidsbostäder som regelbundet används av ca 60 000 personer.</p> <p>Öarna är vanligen stora (309 öar på över 50 hektar), vilket innebär att det i princip finns gott om landområden för företagsverksamhet, boende, stugboende, rekreation och naturvård. Över hälften av öarna har nätström. Bredband och någon form av vägnät finns på ungefär en tredjedel av öarna. Servicen i skärgårdsområden som saknar fast vägförbindelse är koncentrerad till de större öarna. Det finns 14 butiker på de öar som ingår i utredningen. Om man granskar butikernas läge, bor ungefär 40 procent av skärgårdens invånare på sådana öar där det finns en butik. Det finns 12 skolor i skärgården utan fast vägförbindelse, och i dessa går 334 elever. Många öars serviceutbud, och framför allt fritidsverksamhet, blommar dock upp under sommarmånaderna, då det ordnas många olika slags kulturevenemang i skärgården.</p> <p>Det har skett en tydlig förändring i skärgårdens arbetsplatsstruktur under de senaste tjugo åren. Ännu i början av 1990-talet fanns över hälften av skärgårdens näringsfång inom primärproduktionen. I dag har de sjunkit till under en fjärdedel. I motsvarande grad har servicenäringarnas andel av skärgårdens arbetsplatser vuxit till över hälften. Skärgården erbjuder arbete till 36 procent av folk i arbetsför ålder, med andra ord är det vardagsmat för många skärgårdsbor att penda till jobbet. Det är också sannolikt att många åtminstone delvis arbetar på distans, även om de uppgifterna inte syns i officiella arbetsplatsuppgifter.</p> <p>Kommunernas egen bedömning av öarnas framtidsutsikter är positiv. De beräknar att befolkningmängden kommer att sjunka med ungefär 2 procent under tio års tid. Under de senaste tio åren har invånarantalet i skärgården dock sjunkit med ungefär 8 procent, och därför är det sannolikt att antalet fast bosatta skärgårdsbor sjunker mer än kommunerna uppskattat. Det är dock svårt att förutspå hur antalet skärgårdsbor kommer att gestalta sig i framtiden, och det finns sist och slutligen ingen absolut modell för att trygga öarnas livskraft, eftersom den enkla, naturnära livsstilen kan intressera en del människor, även om levnadsförhållandena enligt de flesta andras åsikt skulle vara bristfälliga.</p>		
Kontaktpersoner vid arbets- och näringsministeriet: Regionutvecklingsenheten / Jorma Leppänen, tfn 010 606 4934		
Asiasanat Nyckelord Key words Skärgård, skärgårdsbor, levnadsförhållanden, fritidsboende, glest bebyggd landsbygd		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-374-1	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 115	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 20 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Tekijät Författare Authors Elina Auri	Julkaisuaika Publiceringstid Date July 2010	
	Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
	Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Permanently inhabited islands without a permanent road connection		
Tiivistelmä Referat Abstract <p>This study examines the living conditions on permanently inhabited islands without permanent road access, and the changes in these conditions over the last twenty years. Another objective of the study is to outline the future scenarios of the islands and to update previous statistics concerning them. Material for the study was collected with the help of a community structure monitoring system based on geographic information, and a questionnaire sent to municipalities. The study did not involve the Åland Islands.</p> <p>At present, the number of permanently inhabited islands without permanent road access totals 549, and the number of permanent inhabitants on these islands is 8 706. Although the archipelago's number of permanent inhabitants has been declining in the last twenty years, the islands have never seen so many inhabitants. Recreational dwelling has become increasingly popular and people spend an increasing amount of time at their secondary residences. The number of second homes on permanently inhabited islands without permanent road access totals approximately 15 000 and these cottages have some 60,000 regular users.</p> <p>The islands are usually large in size (309 islands have an area of over 50 hectares), which means that, in principle, there is ample land available for entrepreneurial activities, housing, holiday homes, recreational purposes and nature protection. Of the islands, 63 per cent have a mains electricity supply, 32 per cent have broadband access, and xx per cent have some degree of road network. Services on islands without permanent road access are centred on the largest islands. Some 14 of the islands surveyed have shops. As regards the location of shops, 40 per cent of island inhabitants live on an island with a shop. The number of schools on islands without permanent road access is 12 and the number of schoolchildren 334. However, on many islands, services and recreational activities in particular experience a boom in the summer months, with a variety of cultural events arranged in the archipelago.</p> <p>The employment structure of islands has changed distinctly in the last twenty years. In the early 1990s, over one half of island livelihoods were still in primary production, but the share has now fallen below one quarter. Correspondingly, services' share of jobs on the islands has increased to over fifty per cent. Islands offer jobs to 36 per cent of the working age population, which means that commuting is an everyday phenomenon for many island inhabitants. Furthermore, it is highly probable that many inhabitants engage in telework, at least partly, even if official workplace data does not reveal this information.</p> <p>Municipalities' own assessments of islands' future prospects are positive. It is estimated that the population figures will de-crease by around two per cent over the next ten years, but in the last decade the island population has declined by some 8 per cent, rendering it highly likely that the numbers of permanent inhabitants on islands will decrease beyond the estimates of local authorities. However, predicting the number of island inhabitants is difficult. Ultimately, there is no absolute formula for ensuring the vitality of the islands, because a simple ecological way of life may attract some people even if living conditions are in-adequate in the opinion of most others.</p>		
Contact persons within the Ministry of Employment and the Economy: Regional Development Unit / Jorma Leppänen, tel. +358 10 606 4934		
Asiasanat Nyckelord Key words Islands, the archipelago, islanders, living conditions, recreational dwelling, secondary residences, sparsely populated rural areas		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-374-1	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 115	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price € 20
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevat pysyvästi asutut saaret –selvitys tarkastelee saariston elinoloja ja niissä tapahtuneita muutoksia viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Selvityksen tarkoituksena on myös hahmottaa saarten tulevaisuudennäkymiä sekä ajantasaistaa aikaisemmat saaritulastot. Selvitys ei koske Ahvenanmaan maakuntaa.

Verkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-374-1

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY